

MOVING To INDIANA?

ਇੰਡੀਆਨਾ 'ਚ ਕਿਰਾਇਤੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
 *ਇੰਡੀਆਨਾਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਤੇ
 ਘਰ ਉਪਲਬਧ ਹਨ *ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਵੀ
 ਸਸਤੀ *ਵਧੀਆ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ

Contact me today to BUY/SELL/INVEST in Indiana.

Ph: (317) 670-1055

Beenu.sikand@gmail.com www.LegacyHomesInternational.com

Beenu Sikand
 Legacy Homes Intl.
 Broker Owner,
 Realtor, CRS, MBA

Successfully Selling Real
 Estate for 17 Years!

Indianapolis, Indiana ਵਿਚ ਬਣਾਓ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ

One of the Fastest Growing City in America and Best School System...

- ਨਵੇਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ \$200,000 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
- 1500 ਵਰਗ ਗਜ ਤੋਂ 5000 ਵਰਗ ਗਜ ਦੇ ਘਰ ■ 4-6 ਬੈਡ ਰੂਮ, 3-4 ਬਾਥ ਰੂਮ
- ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ
- ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਸਸਤੀ

For the Best advice for BUYING-SELLING-RENTING

Ben Singh Bashal (Realtor/Broker) Kamaljeet Kaur (Realtor/Broker)

Ph: 317-809-1818 Ph: 317-909-9295

midlandrealtygroup@yahoo.com kahlonkamaljeet@gmail.com

Midland Realty Group-Company You Trust

Kamaljeet Kaur

Mortgage rates
 available from
 2.1% to 3%

Twenty-Second Year of Publication

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 22, Issue 11, March 13, 2021

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਫੋਟਾਂ ਦਾ ਛੱਟਾ ਦਿੱਤਾ; ਦੂਜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵੀ ਉਸੇ ਰਾਹ ਪਈਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਘੋਲ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਖਰੀ ਬਜਟ ਚੁਣਾਵੀ ਬਜਟ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਜਟ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲੀ ਝਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਉਹੀ ਚੁਸਤੀਆਂ-ਚਲਾਕੀਆਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਸਰੇ 2017 ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ

ਸੀ। ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਜਟ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤਾਣ-ਬਾਣਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੇ ਬੁਣਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਹੀ ਸ਼ਖਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਫਤਿਹ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ-ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਘੜਨ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ 4 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨੀਅਤ ਦਿਸੀ। ਹੁਣ ਸੱਤਾ ਦੇ ਆਖਰੀ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕੁਝ ਐਲਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 4 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਉਲਾਂਭੇ ਲਾਗ ਕੇ 2022 ਲਈ ਪਿੜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵੱਡੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਣਨੀਤੀ ਦੱਸਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਲਭਾਉ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੱਲ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਫਰ, ਬੁਢਾਪਾ, ਵਿਧਵਾ, ਅੰਗਹੀਣ ਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰ ਕੇ 1500 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ

ਕਰਨ, ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਕੀਮ 51 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਕਰਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਛੇਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ 9 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖਣਾ ਆਦਿ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਐਲਾਨ ਹਨ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 2.73 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਆਜ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਹੋਰ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਖਾਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਜਟ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਪੈਨਸ਼ਨ

750 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 1500 ਰੁਪਏ ਕਰਨ, ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 21 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 51 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਦੇਣ ਦੇ ਐਲਾਨ, ਉਹ ਵਾਅਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਨ ਤੇ ਸੱਤਾ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਸੀ। ਸੱਤਾ ਦੇ ਆਖਰੀ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਕੇ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਘਰ-ਘਰ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ

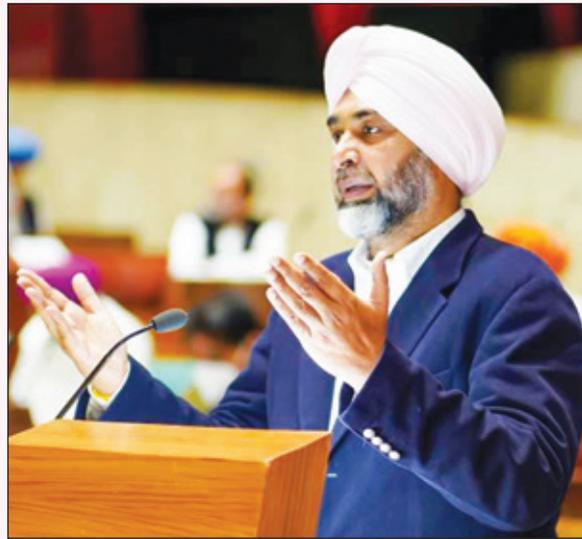
ਕਰ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 48000 ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ 48,989 ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੇਕਾਰੀ ਭੱਤੇ ਲਈ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਦਨ ਵਿਚ 8622.31 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮਾਲੀ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2021-22 ਲਈ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਖੋਖਲੇ!

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਬਜਟ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ 17051 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਇਕ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਲਈ 9800 ਕਰੋੜ ਰੱਖੇ ਗਏ ਜੋ ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ 10 ਫੀਸਦ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ 2000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਘਟ ਕੇ 1186 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੈਰ ਜਥੇਬੰਦਕ (ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ) ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਹੀ ਮਾਰ ਲਈ ਹੈ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਹਤ ਰਾਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੇ।

2017 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ 'ਕਰਜ਼ਾ ਕੁਰਕੀ ਖਤਮ-ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਕਮ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਹੇਠ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਦਿਆਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਪੈਰ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੂਈ ਤਿਲਕ ਕੇ ਪੰਜ ਏਕੜ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

FRONTIER FUEL CARD

No obligation or contracts
 (cancel anytime)

No minimum amount of fuel to buy

Minimal up front to put down
 Receive detailed fuel reports

Jagdeep Bains

Jbains@frontierfundinginc.com
Ph: 417-818-1054

“Serving All Your Real Estate Needs”

Columbus, Ohio is one of the fastest growing city in USA and With Best Schools.

Rajwinder Gill
 (Your Real Estate Pro.)
 MBA (Finance)
 Red 1 Realty

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਲੰਬਸ, ਓਹਾਇਓ ਵਿਚ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ, ਵੇਚਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਫੋਨ: 740-621-4455
 Email: Realtorgill1@gmail.com
 Website: www.gill-realty.com

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ, ਲਾਈਫ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਬੌਝੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਬੌਝੀ ਸਿੰਘ

(ਸੈਲ): 718-757-7809
ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 718-262-9700
(ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ 'ਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ
 120-20 101 Ave. S. Richmond Hill,
 New York 11419

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਏਕੇ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਸਿਖਰਾਂ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੰਘਰਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਤਿੰਨਾਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ 100 ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਵਕਫੇ ਦੌਰਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਕਈ ਰੰਗ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਹਨ। 'ਦਿੱਲੀ ਚੱਲੋ' ਮੁਹਿੰਮ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਇਸ ਕਿਸਾਨੀ ਘੋਲ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਾਂਝ ਵਧੀ ਉਥੇ ਹੀ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ ਹਨ।

ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਚਰਚਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। 26 ਜਨਵਰੀ ਦੀਆਂ ਮੰਦਭਾਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਏਕੇ, ਸੰਜਮ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਮੌਸਮ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਾਰ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ। 25 ਨਵੰਬਰ 2020 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਕੂਚ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ ਪੁੱਜੇ ਜਿੱਥੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾਤੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਜਦਕਿ ਕਿਸਾਨ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। 3 ਦਸੰਬਰ 2020 ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ 11 ਬੈਠਕਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੱਲਬਾਤ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਾ ਲੱਗੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਭਾਨੂ) ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ। 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੇ ਆਈ.ਟੀ.ਓ. ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਅੰਦੋਲਨ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਸਵਾ ਸੌ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਾਇਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਰ ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾ ਡੇਗ ਸਕੇ। ਮੁੱਖ ਧਰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਭਰਵੀਂ

ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਚ ਸੋਧ ਲਈ ਤਿਆਰ: ਤੋਮਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਮਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਖੇਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਕਰਵਾਏ 5ਵੇਂ ਕੌਮੀ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਨਾਲ 11 ਗੇੜ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧ ਦੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤੋਮਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਫਸਲ ਵੇਚਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

'ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਸੌ ਦਿਨ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਕਾਲਾ ਸਫਾ'

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ 100 ਦਿਨ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਵਤੀਰਾ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ 'ਕਾਲਾ ਅਧਿਆਏ' ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 100 ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਵੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਕਿੱਲਾ ਗੱਡੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। 'ਅੰਨਦਾਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।'

ਸ਼ਿਕਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕੜਾਕੇ ਦੀ ਠੰਢ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਨਾਕਾਮ ਕਰ ਵੀ ਝੱਲੀ। ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕਈ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬਦਨਾਮ ਦਿੱਤੀ।

ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਫੌਤ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਪਟਿਆਲਾ: ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕ੍ਰਾਈਮ ਬਰਾਂਚ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਹਿੰਸਾ ਸਬੰਧੀ ਬੀਤੇ ਸਾਲ 31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਫੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਕਦੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (88) ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਭਰਾਵਾਂ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ 31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ 90 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਬੁਢਾਪੇ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ

ਮੰਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ।' ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਕੁਰਾਲੀ ਦੇ ਨਿਹੋਲਕਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਅਧਿਆਪਕ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਸਾਨੂੰ 24 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਮਿਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ।' ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕੜਾ (ਡਕੋਂਦਾ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜਗੋਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ ਹਨ, ਜੋ 26 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਂਪਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਵੇਤ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਕੌਮੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਿਜੈ ਸਾਂਪਲਾ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਵੇਤ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਇਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਾਂਪਲਾ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਦੀ ਟੱਕਰ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਅੱਧਾ ਦਰਜਨ ਕਿਸਾਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਦੁਪਹੀਆ ਵਾਹਨ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਮੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਂਪਲਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਰਾਮ ਤੀਰਥ ਮੰਦਰ ਨੇੜੇ ਵਿਜੈ ਸਾਂਪਲਾ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਵੇਤ ਮਲਿਕ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਆਏ ਸਨ, ਦਾ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਂਪਲਾ ਜਦੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰ

ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਥੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਪਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਛੇ-ਸੱਤ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਇਥੇ ਪੁੱਜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਜੈ ਸਾਂਪਲਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦੇ ਹੀ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਇਨਸਾਫ ਵੈੱਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝੀਤਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਘਿਰਾਓ ਲਈ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਡ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮਤਾ ਪਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉੱਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਸਪੀਕਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁਅੱਤਲੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ 'ਆਪ' ਮੈਂਬਰ ਵੋਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਕਆਊਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮਤਾ ਪਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੁੜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਦਨ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪੇਸ਼ ਮਤੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਏ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਲਿਆਉਂਦਿਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਘਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ

ਕਿਸਾਨ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹਰ ਹਾਲ ਕਰਾਂਗੇ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਪਿੱਠ ਥਾਪਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਮਤੇ 'ਤੇ ਹੋਈ ਬਹਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲਏ ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਅਨਾਜ ਦੀ

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ: ਚੀਮਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕੋਰਾ ਝੂਠ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਬਣੀ ਉੱਚ ਤਾਕਤੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਸਬੰਧੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਲਈ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਰੱਖੀ।

ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਤੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 5 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਡਕੋਂਦਾ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਦੁਆਬਾ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਸਿੰਧੂਪੁਰ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ਕੋਟਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਮਤਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਖਰੀਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ। ਵੀ ਰੱਖੇ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੁਲਕ ਅੱਗੇ 10 ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਮਰ ਕੌਰ ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰੀ

ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਡੀ. ਐਸ. ਮਾਂਗਟ): 'ਸੀਰੀਅਲ ਸਿਟੀ ਆਫ ਦਾ ਵਰਲਡ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ ਵਿਚ ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਸਿਮਰ ਕੌਰ ਨੇ ਆਲ-ਰਾਉਂਡ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਬਰਾਂਚ ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ' ਕੈਲਮਜੂ ਨੇ 18 ਤੋਂ 21 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ 'ਸੀਰੀਅਲ ਸਿਟੀ ਕਲਾਸਿਕ' ਨਾਂ ਤਹਿਤ ਕੈਲੋਗ ਆਰੀਨਾ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ 20 ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਮਰ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੈਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 40 ਵਿਚੋਂ 36.925 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

- ਵੈਲਟ ਈਵੈਂਟ: 9.400
- ਬਾਰ ਈਵੈਂਟ: 9.450
- ਬੀਮ ਈਵੈਂਟ: 9.050
- ਫਲੋਰ ਈਵੈਂਟ: 9.025

ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ 'ਬਰਾਂਚ ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ' ਕੈਲਮਜੂ, ਜਿਥੇ ਸਿਮਰ ਕੌਰ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਟਰੇਨਿੰਗ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਫੈਡਰਲ ਹਦਾਇਤਾਂ ਉਪਰ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੰਪੀਟੀਟਰ ਲਈ ਮਾਸਕ, ਟੈਪਰੇਚਰ, ਸੋਸ਼ਲ ਡਿਸਟੈਂਸ ਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧੀ ਖਾਸ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤੇ।

ਸਿਮਰ ਕੌਰ ਅਜੇ ਸੱਤਵੀਂ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਪੋਰਟੇਜ ਸੈਂਟਰਲ ਸਕੂਲ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਹੈ, ਜੋ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਉਲੰਪਿਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਉਹ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 1976 ਦੀਆਂ ਮੌਟਰੀਅਲ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਰੋਮਾਨੀਆ ਦੀ ਨਾਦੀਆ ਕਮੈਨਸੀ ਨੇ ਦਸ ਵਟਾ ਦਸ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੀਮੋਨਾ ਬਾਈਲਜ਼ ਨੇ ਰੀਓ ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਮੋਰਲ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਿਮਰ ਕੌਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ 2024 ਦੀਆਂ ਪੈਰਿਸ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿਮਰ ਕੌਰ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ

ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ, ਘੋੜ-ਸਵਾਰੀ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵੱਲੋਂ 2019 ਵਿਚ ਸਿਮਰ ਕੌਰ ਦਾ ਟੋਲੈਂਟ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਪਰ ਦਰਸਾਏ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸਿਮਰ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੀ ਬਾਜ਼ੀ, ਹਰ ਮਾਪੇ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Reputed Jatt Sikh family that is well settled in the Midwest invite a matrimonial alliance for their beautiful and accomplished daughter: 28 years old, 5'-5", US citizen, never married, has great family values, educated (Masters in Communications and Juris Doctorate) and employed as an attorney at a law firm. We invite serious responses from a suitable, modern Jatt Sikh gentleman (ages 28-33) who is also a US permanent resident or citizen, compatible in education/professional levels and also has excellent family values. Please respond with recent photographs and detailed bio-data to: kjs939798@gmail.com

Sikh (Jatt) parents invite matrimonial alliance for their daughter 35yrs old, 5'- 10" tall, beautiful, family oriented, never married. Masters in Bio-Engineering Management-executive position in Bay Area, California. The boy should be good-natured, professionally qualified; tall and well settled in USA with family values. Serious inquiries only. Please respond with latest photo and bio-data to kaurprincess11@yahoo.com

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Chicago based Shajdhari Sikh Khatri family looking for suitable match for her Daughter 30 year, MBA. Working in financing company downtown Chicago. Prefer Chicago based Khatri match. Contact: raviunited@aol.com

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ, ਉਮਰ 35 ਸਾਲ, ਕੱਚ 5'-9", ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੂਦਾ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 319-670-8892

Match for Arora Sikh clean shaven graduate boy 30 years, 6'-2', business man at Patiala. Contact, Balkar Singh Ph: +91-93163-01328 or balkarsingh@gmail.com

Looking for a suitable match for a MS Computer Science professional working in MNC in California, 27 years, 5'-8" Clean Shaven handsome Kamboj Sikh boy from a well established business family. Contact, Ph: +1-858-205-9624

LAW OFFICES OF
VIVEK MALIK

Follow us on:

ACCOMPLISHED
IMMIGRATION Attorneys
help FAMILIES
REUNITE in the

UNITED STATES

Our Global & Nationwide Services
in the field of
U.S. Immigration & Nationality Law

Come talk to an experienced immigration attorney
Toll Free No.
866-424-4000

OUR OFFICES

- 432 S Emerson Ave, Suite 220, Greenwood, IN 46143
Phone: 317.560.4777
- 1067 N Mason Rd., Suite 4, St Louis, Missouri 63141
Phone: 314.416.8000
- 2440 W Shaw Ave., Suite 205, Fresno, California 93711
Phone: 559.578.4344

www.usa-immigrationlaw.com

Business Immigration & Worksite Compliance ■
ਬਿਜਨੈਸ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਵਰਕਸਾਈਟ ਕਮਪਲਾਇਸ

Family & General Immigration ■
ਫੈਮਿਲੀ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ

Naturalization & Citizenship ■
ਨੈਚੁਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ

Removal Defense & Waivers ■
ਰੀਮੂਵਲ ਡਿਫੈਂਸੀ ਐਂਡ ਵੈਵਰਸ

Languages SPOKEN Punjabi | Hindi | Urdu | Spanish & English

ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬੀਬੀ ਦੀ ਲੋੜ

Roslyn Heights, NY ਵਿਚ ਘਰ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ, ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬੀਬੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਘਰ ਆ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ।

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 917-428-7843

Need Punjabi lady for House Cleaning, Ironing and Cooking in Roslyn Heights, NY, Zip Code: 11577

No live-in just come and go basis.

Please call: 917-428-7843

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Live on Jas TV

Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)

7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568

Gurdip Singh Sandhu

Email:
Homeomedicine@yahoo.com

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਹ ਰੋਕ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸੁਨੇਹਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ 100 ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਆਉਟਰ ਰਿੰਗ ਰੋਡ ਨੂੰ ਜਾਮ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚੁਫੇਰਿਉ ਲੰਘਦੇ ਪੰਡਰੀ ਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੈਰੀਫੇਰੀਅਲ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸਵੇਅ ਦੇ ਕੁੰਡਲੀ-ਮਾਨੇਸਰ-ਪਲਵਲ (ਕੇ.ਐਮ.ਪੀ.) ਅਤੇ ਕੁੰਡਲੀ-ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ-ਪਲਵਲ (ਕੇ.ਜੀ.ਪੀ.) ਮਾਰਗ ਜਾਮ ਕੀਤੇ।

ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਸਤਕਾਂ ਜਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੱਦੇ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਹਰਿਆਣਵੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਬੰਦ 'ਚ ਭਰਪੂਰ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਟਰੈਕਟਰ ਲੈ ਕੇ ਸਤਕ ਜਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਜੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਕਾਲੇ ਝੰਡੇ ਫੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਨੇ ਬਾਗਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਕੁਝ ਮਹਿਲਾ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਦੁਪੱਟੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਲਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ 5 ਘੰਟੇ ਦੇ ਜਾਮ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਪਾਸੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ੇ ਪਰਚੀ ਮੁਕਤ ਰੱਖੇ ਗਏ।

ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸਵੇਅ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਟਿਕੈਤ) ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ

ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸੀ ਤੱਕ ਅੰਦੋਲਨ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ: ਟਿਕੈਤ

ਮੁੱਖਵਰਨਗਰ: ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਇਥੇ ਰਾਮਰਾਜ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸੌ ਦਿਨਾਂ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਦਿੱਲੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਵੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕੁੰਡਲੀ-ਮਾਨੇਸਰ-ਪਲਵਲ ਮਾਰਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦਾ 5 ਘੰਟੇ ਦਾ ਜਾਮ ਇਕ ਅਜ਼ਾਬ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਗਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ 11

ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਬੇਸਿੱਟਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਮੱਦ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੂਠ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਇਸ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਬੈਠਕਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਪੀਪਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਰਕਿਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।" ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਾਲਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ 100 ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ 'ਕਾਲਾ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 32 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ੇ, ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਸਣੇ 200 ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਕਾਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ, ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਦਕਿ ਬੀਬੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਝੰਡੇ ਲਹਿਰਾ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਭਖਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾ ਕੇ ਹੀ ਘਰ ਪਰਤੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰੇ ਤਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹਾਂ: ਰਾਜੇਵਾਲ

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਰਾਜੇਵਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਕੁੰਡਲੀ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹਨ ਪਰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਡੀ ਮੰਗ ਇਕੋ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਸੋਧ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।"

ਦੌਰਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਗਾਜ਼ੀਪੁਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਡਾਸਨਾ ਕੋਲ ਕੁੰਡਲੀ-ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ-ਪਲਵਲ (ਕੇ.ਜੀ.ਪੀ.) ਮਾਰਗ ਜਾਮ ਕਰਕੇ ਕੌਮੀ ਤਿਰੰਗੇ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਮ ਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਛਿੜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਮ ਦੌਰਾਨ ਰਾਹਗੀਰਾਂ ਲਈ ਲੰਗਰ, ਪਾਣੀ, ਚਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੈਰੀਫੇਰੀਅਲ ਮਾਰਗ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਟਾਂ ਤੋਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਧਰ, ਕੁੰਡਲੀ-ਮਾਨੇਸਰ-ਪਲਵਲ

(ਕੇ.ਐਮ.ਪੀ.) ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. ਏਕਤਾ ਉਗਰਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਮ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਕੇ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 100 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਲੜਾਈ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਕੌਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਬਰ ਅਤੇ ਏਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਤਿਆਰ: ਦੁਸ਼ਯੰਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਚੌਟਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਤਾਂ ਜੋ ਬੈਠ ਕੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਚਮਕਾਉਣ ਦੀ ਫਿਰਾਕ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਜੇ.ਜੇ.ਪੀ. ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੰਧੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਲੜਾਂਗੀ: ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ

ਮੇਰਠ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਵਾਡਰਾ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹਰ ਇਕ ਪਿੰਡ 'ਚ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮਹਾਂਪੰਚਾਇਤ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਵਾਡਰਾ ਕਿਹਾ, "ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਸੈਕਟ ਵਿੱਚ ਹੋਵੋਗੇ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਤੁਹਾਡੀ ਲੜਾਈ ਮੇਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਸਾਹ ਹਨ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਮੱਢੇ ਨਾਲ ਮੱਢਾ ਡਾਹ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਂਗੀ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਮੇਰਠ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ

ਪਹਿਲਾ ਗਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ 'ਚ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਫੂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ.) ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਣਕ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ 'ਚ ਸਿੱਧੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰੇਗੀ। ਕਣਕ ਖਰੀਦ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਦਾਇਗੀ ਏਜੰਟਾਂ (ਆੜੂਤੀਆਂ) ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਗੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹਮਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਆੜੂਤੀਆਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਜੈ ਕਾਲੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ

ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। **ਕਿਸਾਨ ਸੰਸਦ ਦੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਵੇਚਣਗੇ ਕਣਕ** **ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:** ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਟਰੈਕਟਰ-ਟਰਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸਰਕਾਰ ਕਹਿ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਆੜੂਤੀਆਂ 'ਚ ਫੁੱਟ ਪਾ ਰਿਹੈ ਕੇਂਦਰ: ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਨਲਾਈਨ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ.) ਦੇ ਪੈਸੇ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੱਸਿਆ। 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੀ ਰਕਮ ਆਨਲਾਈਨ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆੜੂਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਮੰਡੀ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਵੇਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਫਸਲ ਵੇਚ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨ ਟਰੈਕਟਰ-ਟਰਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਲੱਦ ਕੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੇਚਣਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਦ ਵੀ ਇਕ ਵੱਡਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਵਪਾਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੇ

ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਸੰਸਦ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਨਿਆਂ ਲਈ ਸੰਸਦ ਜਾਵਾਂਗੇ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸੰਸਦ 'ਚ ਕਣਕ ਵੇਚਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਟੈਂਟ ਗੱਡ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਵਾਂਗੇ।'

ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਖੂਬ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਹੋਈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆੜੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਕੱਚੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਕਰਨ ਤੇ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰੀ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਦਨ ਤੋਂ ਵਾਕਆਉਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਮਹਿੰਗੀ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਸਮਝੌਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਦਨ 'ਚੋਂ ਵਾਕਆਉਟ ਕੀਤਾ।

ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਰਮਿਆਨ ਤਿੱਖੀ ਨੌਕ-ਝੌਕ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਮੈਂਬਰ ਅਰੁਣ ਨਾਰੰਗ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਦਨ ਦੇ ਰੋਹ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਮੈਂਬਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਬੈਠ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਵਾਲਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਫਰ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਅਨੁਸਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਜ਼ੀਫੇ ਜਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ਵਲੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਸ ਵੱਡੇ ਘਪਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਪੱਤਰ ਵੀ ਸਦਨ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਪੈਸੇ ਸਬੰਧੀ ਵਰਤੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਗਰਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਘਰ-ਘਰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਪੀਕਰ ਰਾਣਾ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ

ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਖੈਰ ਦੇ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਰਖਤ 40 ਲੱਖ ਵਿਚ ਵੇਚਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 60 ਲੱਖ ਦੀ ਹੀ ਬੋਲੀ ਲਗਾਓ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਬੋਲੀ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬੋਲੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਸਦਨ 'ਚ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਇਕ ਗੈਗਸਟਰ ਅੰਸਾਰੀ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਫਿਰੋਜ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਇਕ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਦਿਆਂ

ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ: ਮਾਨ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸਾਧੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਮਹਾਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਾ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬਾਘਪੁਰਾਣਾ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਜੁੜਨ।

ਉਸ ਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ. ਤੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਪਰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਨਾ ਅੰਸਾਰੀ ਨੇ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ 90 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚਲਾਨ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿਫਰ ਕਾਲ 'ਚ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਡ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਰੀਬ ਇਕੱਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਗੈਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। 'ਆਪ' ਦੇ ਮਨਜੀਤ

ਸਿੰਘ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਰੇ ਧਰਨੇ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ।

'ਆਪ' ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ 1850 ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਚੋਂ 1500 ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹਨ ਤੇ 250 ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਠੋਕੇ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ 1996 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਮਾਰਟ ਸਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹਨ।

ਪੰਜ ਪਿੰਡਾਂ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ: ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਮਸ਼ਵਰਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਗੇਮ ਚੇਂਜਰ ਬਣਨਾ ਬਣੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਲਈ ਹੱਲ ਸੁਝਾਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਡਟਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਦਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਉੱਤੇ ਮਾਰਕੈੱਡ ਅਤੇ ਪਨਸਪ ਜਰੀਏ ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਪੰਜ ਪਿੰਡਾਂ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਉੱਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ

ਸਬੰਧੀ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਅਤੇ ਮਾਰਕਿਟ ਦਾ 7ਵਾਂ ਸ਼ਿਫਟਿੰਗ ਸਾਫ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਵੀ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਕਰੇਗੀ ਆਰਜ਼ੀ ਸ਼ੈੱਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹਾ 2021-22 ਵਾਸਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬਜਟ ਸਮਾਗਮ (ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ) 30 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਇਥੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਗਰਮੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦਿੱਲੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਟੀਨਾਂ ਦੇ ਆਰਜ਼ੀ ਸ਼ੈੱਡ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪੱਖੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਭੇਜਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲੇਗੀ ਪਰ ਹਰੇਕ ਯਾਤਰੂ ਲਈ ਕਰੋਨਾ ਟੀਕਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਲੱਗੇਗਾ ਸਿੱਖ ਪਾਇਲਟ ਦਾ ਬੁੱਤ

ਲੰਡਨ: ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਬੰਦਰਗਾਹ ਸ਼ਹਿਰ ਸਾਊਥੈਪਟਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਲੜੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿਚ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਦੇ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪਾਇਲਟ ਹਰਦਿੰਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੁੱਤ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੁਣ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਹਰਦਿੰਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1980 ਵਿਚ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਐਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬੈਲਿਓਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਰੋਇਲ ਫਲਾਈੰਗ ਕੋਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈਲਮੈਟ ਨਾਲ ਦਸਤਾਰ ਵਾਲੇ ਪਾਈਲਟ ਸਨ, ਜੋ 'ਫਲਾਈੰਗ ਸਿੱਖ' ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ। 'ਵਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹੈਪੀਨੈਸਟਿ ਐਂਡ ਡੋਰਸੈਟ' (ਓ.ਸੀ.ਐਚ.ਡੀ.) ਨੇ ਯਾਦਗਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਸਾਊਥੈਪਟਨ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਓ.ਸੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੇ ਨਾਇਕ, ਹਰਦਿੰਤ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਦਾ ਬੁੱਤ, ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਹੇਗਾ।' ਮਲਿਕ ਨੇ ਸਮੈਕਸ ਲਈ ਕਿੱਕਟ ਵੀ ਖੇਡੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰੀਅਰ ਮਗਰੋਂ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਵੀ ਰਹੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1917-19 ਦੌਰਾਨ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ ਲਈ ਇਕ ਪਾਇਲਟ ਵਜੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਹੋਇਆ; ਕਰਜ਼ੇ ਨੇ ਛਾਲਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲਰ ਤੇ ਆਡੀਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਕੈਗ) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2019-2020 ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ 1.93 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ 2024-25 ਵਿਚ 3.73 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗਾ। 2007 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਕਰੀਬ 40,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਸ ਸਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਵਧ ਕੇ 1.53 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2016-17 ਵਿਚ 54,579 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕੈਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਲਗਾਤਾਰ ਨਵਾਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ 73 ਫੀਸਦੀ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਰਜ਼ੇ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾੜੇ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਲਈ ਕਈ

ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਗੈਰ-ਪੇਸ਼ੇਵਾਰਾਨਾ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਬਰਮਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਘਾਟਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਲਭਾਊ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਾਹਤ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਰਾਹਤ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੇ।

ਕੈਗ ਨੇ ਹੈਮਿਲਟਨ ਅਤੇ ਫਲੈਵਿਨ ਦੇ ਮਾਡਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮਾਪਦੰਡ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਬੋਝ ਸਹਿੰਦੀਆਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮਾਪਦੰਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖਰਚੇ, ਹੁਣ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਮੁਢਲੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਜੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਹੋਣ। ਕੈਗ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ

ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਦੰਡਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਕਟ ਵਧੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਔਸਤ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੈਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਮੁਢਲੇ ਬਿਜਲੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਇਕ ਨਾਜ਼ਕ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਇਸੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਡੂੰਘੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕੈਗ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ: ਚੀਮਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਗ ਦੀ ਤਾਜ਼ੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ 2 ਫੀਸਦ ਅਤੇ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਖਰਚ ਵਿਚ 0.63 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ: ਜਾਖੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ 31000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਓਟ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ 13000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਨਬੇੜਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਇਥੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਿਆਂ ਤਤਕਾਲੀ ਖਜਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਢੀਂਡਸਾ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਧੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਸਨਅਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਵੱਲ ਕੋਈ ਵੱਡੇ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ।

Punjab Times

Established in 2000
22nd Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Baljit Basi

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Major Kular

California

Shiara Dhindsa

661-703-6664

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Circulation

Harbhajan Singh

917-856-5229

Photographer

Kamaljit Singh Viridi

Ph. 847-502-2703

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 105 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ
ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ
ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ
ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

**ਕਿਸਾਨ ਬੀਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ
ਅਗਲਾ ਮੋਰਚਾ ਈ.ਵੀ.ਐਮ.
ਖਿਲਾਫ਼ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੋਕਾ**

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਵਿਵਸਥਾ
ਮੌਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ ਸਿੰਘ, ਟਿਕਰੀ,
ਗਾਜ਼ੀਪੁਰ ਅਤੇ ਪਲਵਲ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚ
ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਸਮੇਤ
ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਿਆ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ
ਦੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਡਟਣ
ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ। ਹਰਿਆਣਵੀ ਔਰਤਾਂ
ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ
ਕੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ।
ਗਾਜ਼ੀਪੁਰ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ
ਜਿੱਤ ਮਗਰੋਂ ਈ.ਵੀ.ਐਮ. (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ
ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ
ਇੰਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ
ਗਿਆ। ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ
ਭਾਸ਼ਣਾਂ, ਲੋਕ ਨਾਚਾਂ, ਗੀਤਾਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ
ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ
ਕਿਸਾਨ ਘੋਲ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ
ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਟਰੈਕਟਰ ਚਲਾ ਕੇ
ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਸੰਯੁਕਤ
ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ
ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਮੇਤ ਦੱਖਣੀ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਵੀ
ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ
ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਮੋਦੀ
ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੁਰ ਤਿੱਖੀ ਰੱਖੀ।

**ਬਾਲ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਚਾਰ
ਪੀੜਤ ਇਨਸਾਫ਼ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ**

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ
ਮਾਮਲੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਬਾਲ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ
ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਚਾਰ ਪੀੜਤ ਇਨਸਾਫ਼ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ।
ਇਕ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ
'ਕੈਲਾਸ਼ ਸੱਤਿਆਰਥੀ ਚਿਲਡਰਨਜ਼ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ'
(ਕੇ.ਐਸ.ਸੀ.ਐਫ.) ਨੇ 'ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸਾਂ
ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਦਾ ਢੰਗ: ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ, 212 ਤਹਿਤ
ਦਾਇਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ', ਸਿਰਲੇਖ ਤਹਿਤ
2017 ਤੋਂ 2019 ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪੋਕਸੋ
ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੌਮੀ ਅਪਰਾਧ
ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ (ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ.ਬੀ.) ਵੱਲੋਂ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

**ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ
ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ
ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਿੱਲ ਪਾਸ**

ਭੋਪਾਲ: ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ
'ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਿੱਲ-2021'
ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਿੱਲ 'ਚ ਵਿਆਹ ਜਾਂ
ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧੌਖੇ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ
ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 10
ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ ਭਾਰੀ ਜਰਮਾਨੇ ਦੀ
ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਪਾਲ ਆਨੰਦੀਬੇਨ
ਪਟੇਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ
ਨੌਂ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੇ 'ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਧਿਆਦੇਸ਼-2020' ਦੀ
ਥਾਂ ਲੈ ਲਵੇਗਾ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ
ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿੱਲ ਸਦਨ
'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਇਸ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨੀ ਵੋਟ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
ਗਿਆ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ
ਵੀ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ
ਜਾਵੇਗਾ।

**ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੰਸਦ 'ਚ ਕਿਸਾਨ
ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਗੂੰਜ**

ਲੰਡਨ: ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ
ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰ
ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ
ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਿੱਧੇ
ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਨਾਲ
ਸਬੰਧਤ ਤਨਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ, ਵਰਿੰਦਰ
ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ
ਖਾਲਿਦ ਮਹਿਮੂਦ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ
ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤਨਮਨਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ
ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ
ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ
ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ 'ਤੇ ਬੱਚੇ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ
ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਕਈ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ
ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ
ਕਾਰਕੁਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਤਸੱਦਦ ਢਾਹੇ ਗਏ ਹਨ।
ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਮ ਵੀ ਲਗਾਏ
ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵੱਡੀ
ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਵੱਖਵਾਦੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ
ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ
ਵਕਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਜਲਦ

ਹੱਲ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਠੀਕ
ਜਾਂ ਗਲਤ ਵੱਖਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਪਰ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ
ਲਈ ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨੌਦੀਪ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਰਵੀ ਵਰਗੇ
ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ
ਖਿਲਾਫ਼ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ
ਆਜ਼ਾਦੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ।
ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਖਾਲਿਦ ਮਹਿਮੂਦ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਅਹਿਮ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਾ
ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ।
ਉਧਰ, ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਸਾਨ
ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਯੂਕੇ ਵਿਚ ਚਲਾਈ
ਗਈ ਈ-ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ
ਹੈ ਕਿ ਯੂਕੇ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ
ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਇਕਪਾਸਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ
ਸੰਤੁਲਿਤ ਬਹਿਸ ਦੀ ਥਾਂ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵੇ, ਬਿਨਾਂ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ
ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਗਾਈ ਹੈ।

**ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਘਰ
ਈ.ਡੀ. ਦਾ ਛਾਪਾ**

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ
ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ
ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੈਕਟਰ-
5 ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਘਰ ਵਿਚ ਈਡੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ
ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ। ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ
ਨੇ ਛਾਪੇ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ
ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ
ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।
ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਸਬੰਧੀ ਦਰਜ
ਕੀਤੇ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕ ਰਹੇ
ਹਨ।
ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਈਡੀ ਦੇ
ਛਾਪੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਦਿੰਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ
ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ
ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਈਡੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਰਹੇ
ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਘਰ
ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ਾਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ
ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

**ਕਰੋਨਾ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਰਾਹਤ ਪਿੱਛੋਂ ਮੋਦੀ
ਨੇ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ**

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ
ਮੋਦੀ ਮਾਰਚ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ
ਸਫ਼ਾਰਤੀ ਦੌਰਿਆਂ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ
ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ
ਤਕਰੀਬਨ 1 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਰਚੁਅਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਚ
ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ 25 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਉਹ
ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਮਈ 'ਚ ਪੁਰਤਗਾਲ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿਚ
ਜੀ-7 ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ
ਬਰਤਾਨੀਆ ਜਾਣਗੇ।
ਮੋਦੀ ਸ਼ੇਖ ਮੁਨੀਬਰ ਰਹਿਮਾਨ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ
ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ
ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨਗੇ। ਅਪਰੈਲ
'ਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੋਰਿਸ

ਜਾਨਸਨ ਭਾਰਤ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਰਤਾਨੀਆ
ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦੌਰੇ
ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਮੰਤਰੀ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੱਧ 'ਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿਚ
ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਜੀ-7 ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਭਾਰਤ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੂਨ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ
ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਲਈ ਮੋਦੀ ਬਰਤਾਨੀਆ ਜਾਣਗੇ।
ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ,
ਫਰਾਂਸ, ਜਰਮਨੀ, ਇਟਲੀ, ਜਾਪਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ
ਅਤੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਦੀ ਮਈ 'ਚ
ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਉਤੇ ਵੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦੇ
ਹਨ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ
ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

**ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ
ਦੀ ਥਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ**

(ਸਫ਼ਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)
95,257.60 ਕਰੋੜ ਦੀਆਂ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ
ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 1,03,879
ਕਰੋੜ ਮਾਲੀ ਖਰਚ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ
ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ 3.99 ਫੀਸਦ ਰਹਿਣ
ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ 2021-22 ਵਿਚ ਕਰਜ਼ਾ
ਵਧ ਕੇ 2,73,703.88 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦੀ
ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ 45
ਫੀਸਦੀ ਹੈ; ਮਤਲਬ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਂਗਰਸ
ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਪੰਜ ਵੱਧੀਆਂ ਦੌਰਾਨ
ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਨਵਾਂ ਕਰੀਬ 91,000 ਕਰੋੜ ਦਾ
ਕਰਜ਼ਾ ਹੋਰ ਵਧਣਾ ਹੈ। ਆਉਂਦੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ
ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 20,823 ਕਰੋੜ
ਦਾ ਵਾਧੂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।
ਬਜਟ 'ਚ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਆਜ ਅਦਾਇਗੀ
ਲਈ 38,828 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ
ਜਦੋਂ ਕਿ 35,041 ਕਰੋੜ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ
ਜਾਣਾ ਹੈ। ਛੇਵਾਂ ਪੇਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ
ਰਾਜ 'ਤੇ 9000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੋਰ ਨਵਾਂ

ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ
ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ 2021 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ
ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਘਰ-ਘਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਹੁਨਰ
ਵਿਕਾਸ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤੇ ਦਾ ਸਬਦ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
ਆਇਆ। ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਰੋਨਾ ਅਤੇ
ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋਏ ਲੱਖਾਂ ਕਿਰਤੀਆਂ
ਲਈ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ
ਨੇ ਮਗਨਰੋਗਾ ਦਾ ਬਜਟ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ
ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ
ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕੋਈ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ
ਦਿੱਤਾ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਈ ਐਲਾਨ ਜੁਲਾਈ
2021 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਹਨ ਭਾਵ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ
ਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ। ਬਿਜਲੀ
ਮਹਿੰਗਾਈ ਬਾਰੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਗਰੀਬਾਂ
ਤੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਲਈ ਕਰੀਬ ਚੌਦਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ
ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੋਈ
ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

- (ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
- ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
- ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
- ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
- ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
- ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
- ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
- ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
- ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
- ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
- ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
- ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
- ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
- ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
- ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
- ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
- ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
- ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
- ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ
- ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
- ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
- ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
- ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਕਰੋਨਾ ਦਾ ਕਹਿਰ ਮੁੜ ਵਧਿਆ, ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਟੀਮਾਂ ਭੇਜੀਆਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਰੋਨਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਗੇੜ 'ਚ ਜਿਥੇ ਹਰ ਦਿਨ ਟੀਕਾ ਲਗਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਰੋਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਕਰੋਨਾ ਲਾਗ ਦੇ ਕੇਸ ਮੁੜ ਵਧਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਬਹੁ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਟੀਮਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ 15 ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਕਰੋਨਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 15 ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਪਾਜ਼ੀਟਿਵੀ ਦਰ (ਭਾਵ ਕਰੋਨਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਦਰ) 5 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਾਨਕ ਮੁਤਾਬਕ 5 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਥਿਤੀ ਕਾਬੂ 'ਚ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ 13.2 ਫੀਸਦੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹੈ ਜਦਕਿ ਗੋਆ 'ਚ ਇਹ ਦਰ 11.1 ਫੀਸਦੀ, ਨਾਗਾਲੈਂਡ 'ਚ 9.3 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਕੇਰਲ 'ਚ

9.2 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਰ 100 ਕਰੋਨਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 3 ਲੋਕ ਜਾਨ ਗਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ 3.2 ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਇਹ ਦਰ 2.4 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਫਿਰ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦਾ 5ਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਹਰ ਦਿਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਰੀਜ਼ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਹਤ ਦੀ ਖਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ 5 ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ,

ਜਿਥੇ 99 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਰੀਜ਼ ਠੀਕ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਕਰੋਨਾ ਲਾਗ ਦੇ ਕੇਸ ਮੁੜ ਵਧਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਬਹੁ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਟੀਮਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ 'ਟੈਸਟ-ਟਰੈਕ-ਟਰੀਟ' ਰਣਨੀਤੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੁੱਢਲੀ ਪਹਿਲ ਵਾਲੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਰੋਨਾ

'ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਤਰਜੀਹੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਲਾਜ ਹੋਵੇ'

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 4 ਅਗਸਤ, 2020 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਦੋਵਾਂ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ: ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕੋਵਿਡ ਵੈਕਸੀਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਖੁਰਾਕ ਲਈ

ਮੁਹਾਲੀ: ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੇਜ਼-6 ਸਥਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਕਰੋਨਾ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਸਬੰਧੀ ਵੈਕਸੀਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਖੁਰਾਕ ਲਈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟੀਕਾ ਲਵਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਚਤੁਰੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਸਣੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਵੈਕਸੀਨ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸੰਬਿਤ ਪਾਤਰਾ ਦੇ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰੋਨਾ ਵੈਕਸੀਨ ਸਬੰਧੀ ਖਦਸ਼ੇ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

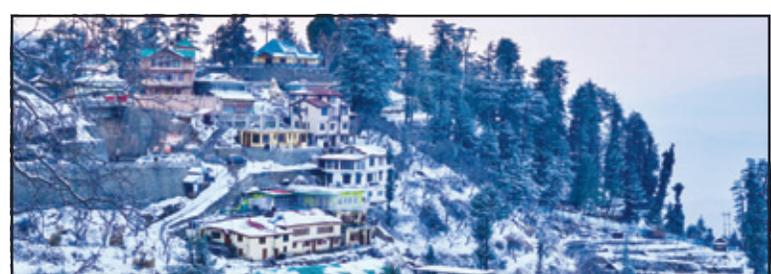
ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਵਾ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਚ ਹੋਇਆ ਸੁਧਾਰ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 6 ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਹਵਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਮਾਪਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਏਅਰ ਕੁਆਲਟੀ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਹਵਾ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਾਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਨਵਰੀ 2021 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਫਰਵਰੀ 2021 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਵਾ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ 149 ਅੰਕ ਉੱਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਨਾਲੋਂ 8 ਅੰਕ ਘੱਟ ਰਿਹਾ। ਫਰਵਰੀ 2021 'ਚ ਜਲੰਧਰ 126, ਪਟਿਆਲਾ 119, ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ 149, ਲੁਧਿਆਣਾ 112, ਖੰਨਾ 91 ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 136 ਹਵਾ ਗੁਣਵੱਤਾ ਮਾਪੀ ਗਈ। ਫਰਵਰੀ 2021 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਵਾ 149 ਅੰਕ ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਦੀ ਖਰਾਬ ਰਹੀ, ਜਦਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹਵਾ 91 ਅੰਕ ਖੰਨਾ ਦੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਨਵਰੀ 2021 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਵਾ ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਦੀ ਖਰਾਬ ਰਹੀ, ਜਦਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਪੀ ਗਈ। ਦਸੰਬਰ 2020 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਵਾ ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਤੇ ਖੰਨਾ ਦੀ ਖਰਾਬ ਰਹੀ, ਜਦਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਾਪੀ ਗਈ। ਜਨਵਰੀ 2021 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲੰਧਰ 'ਚ 113, ਪਟਿਆਲਾ 128, ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ 157, ਲੁਧਿਆਣਾ 108, ਖੰਨਾ 'ਚ 112 ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ 106 ਹਵਾ ਗੁਣਵੱਤਾ ਮਾਪੀ ਗਈ।

ਬੰਗਲੂਰੂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਲਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸ਼ਹਿਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਈਜ਼ ਆਫ ਲਿਵਿੰਗ (ਸੌਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ) ਲਈ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬੰਗਲੂਰੂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ 111 ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚੋਂ ਸਿਖਰਲਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਨੰਬਰ ਪੁਣੇ ਤੇ ਤੀਜਾ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦਾ ਹੈ। ਕਤਾਰ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਚੇਨਈ, ਸੂਰਤ, ਨਵੀ ਮੁੰਬਈ, ਕੋਇੰਮਬਟੂਰ, ਵਡੋਦਰਾ, ਇੰਦੌਰ ਤੇ ਗੁੱਟਰ ਮੁੰਬਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚੋਂ ਸ਼ਿਮਲਾ ਔਵਲ ਰਿਹਾ।

ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਰੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇੰਡੈਕਸ ਮੁਤਾਬਕ 'ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ' ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ਿਮਲਾ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਗ ਵਿਚ ਭੁਬਨੇਸ਼ਵਰ ਦੂਜੇ ਤੇ ਸਿਲਵਾਸਾ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹਨ। 62 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਫਰਪੁਰ ਹੇਠਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। 'ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਆਬਾਦੀ' ਵਾਲੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਤੇ ਮੇਰਠ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 30ਵੇਂ ਤੇ 36ਵੇਂ ਥਾਵੇਂ ਹਨ। ਅਲਾਹਾਬਾਦ 32ਵੇਂ ਤੇ ਪਟਨਾ 33ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। 'ਈਜ਼ ਆਫ ਲਿਵਿੰਗ ਇੰਡੈਕਸ' ਲਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਚਾਰ ਮਾਪਦੰਡ- ਸੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਈਜ਼ ਆਫ ਲਿਵਿੰਗ ਇੰਡੈਕਸ' ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸੰਦ ਹੈ, ਜੋ ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸਾਲ 2018-19 ਲਈ ਕੈਗ ਆਡਿਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਲ 2020-21 ਲਈ ਗਰਾਂਟਾਂ ਲਈ ਅਨੁਪੂਰਕ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਦਨ ਵਿਚ 31 ਮਾਰਚ, 2019 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਲੇਖੇ ਅਤੇ ਨਿਮਿੱਤਣ ਬਿੱਲ ਸਦਨ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2017-2018 ਅਤੇ 2018-19 ਲਈ ਨਗਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਸਲਾਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਇੰਡੈਕਸ ਵਿਚ ਇੰਦੌਰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂਕਿ ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ 51 ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ 'ਚੋਂ ਗੁਹਾਟੀ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਇਸੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕੌਂਸਲ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਰਹੀ। ਤਿਰੂਪਤੀ ਦੂਜੇ ਤੇ ਗਾਂਧੀਨਗਰ ਤੀਜੀ ਥਾਵੇਂ ਰਹੇ।

ਕੈਪਟਨ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੇਖਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲੀ ਘਾਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਸਮੇਤ 6ਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਸਾਲ 2021-22 ਲਈ ਸੱਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 6 ਉੱਤੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਮੌਸਮੀ ਤਬਦੀਲੀ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉਤਪਤੀ, ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਨਾਲ 56 ਨਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਨਾਲ 75 ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੈਰ ਜਰੂਰੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਤਮ

ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸਾਲ 2018-19 ਲਈ ਕੈਗ ਆਡਿਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਲ 2020-21 ਲਈ ਗਰਾਂਟਾਂ ਲਈ ਅਨੁਪੂਰਕ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਦਨ ਵਿਚ 31 ਮਾਰਚ, 2019 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਏ ਸਾਲ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਲੇਖੇ ਅਤੇ ਨਿਮਿੱਤਣ ਬਿੱਲ ਸਦਨ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2017-2018 ਅਤੇ 2018-19 ਲਈ ਨਗਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਸਲਾਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ

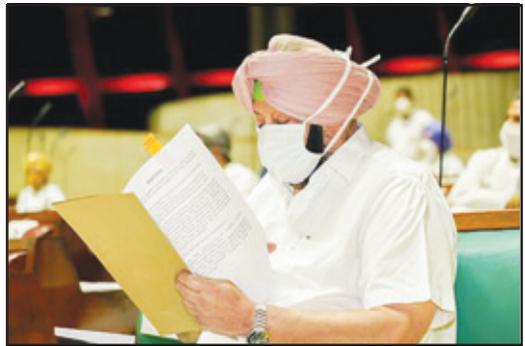
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਫੌਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਰਾਣਾ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਊਸ ਦੀ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਡਿੱਗਦੇ ਪੱਧਰ ਬਾਰੇ ਸਟੇਟਸ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਰੀਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਜਲ ਸਰੋਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ।

ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ: ਹਰਸਿਮਰਤ

ਮਾਨਸਾ: ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਝੂਠੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਭਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ।

ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉਤਪਤੀ, ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 57 ਮੌਜੂਦਾ ਗੈਰਜ਼ਰੂਰੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਡਰਾਂ ਦੀਆਂ 29 ਨਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਐਕਟ-1969 ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਲ 2021-22 ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਉੱਤੇ ਚੁੰਗੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਾਲੀ ਘਾਟੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਣੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਾਬ (ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ.ਐਲ.) ਉੱਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਦਾ 16 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਠੋਕਿਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ 10 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕੈਬਨਿਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ (ਪੀ.ਪੀ.ਸੀ.ਬੀ.) ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਧਾਰ,

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਤੀਜੇ ਸਿਆਸੀ ਫਰੰਟ ਲਈ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਹੋਈਆਂ

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਧਿਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦਾ ਹੋਕਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਰਵਾਇਤੀ ਧਿਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਰੋਹ ਪਿੱਛੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਦੀ ਮੰਗ ਮੁੜ ਉੱਠਣ ਲੱਗੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਟਕਸਾਲੀ ਨੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਫਰੰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇਥੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ, ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗ ਮਗਰੋਂ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਹਮਖਿਆਲੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਤੀਜਾ ਫਰੰਟ

ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ

ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਤੀਜਾ ਬਦਲ ਜ਼ਰੂਰੀ: ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਟਕਸਾਲੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਬਦਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਵਾਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਂਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੀਜਾ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ 21 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਕ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਹਾਕਮ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੋਕ ਤੀਜਾ

ਫਰੰਟ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬੋਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਹ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਲੋੜਾ ਲਟਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਬਾਕੀ ਚੋਣਾਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਖੇਤੀ ਗੰਡਿਆਂ ਕੇਸ: ਮਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਪੁੱਤਾਂ ਦਾ ਕਤਲ

ਪਟਿਆਲਾ: ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖੇਤੀ ਗੰਡਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਚਾਰ ਸਾਲਾ ਹਸਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ 10 ਸਾਲਾ ਜਸਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਮਸੇਰੇ ਭਰਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮਾ ਤੋਂ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਸੁਟਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣੇ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਘਨੌਰ ਦੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਟਿਵਾਣਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਖੇਤੀ ਗੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਕਾਰੀਬ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕੌਮੀ ਸ਼ਾਹਰਾਹ ਜਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ

'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਗਲ ਧਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਹ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਦੁੱਗਲ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਤੀ

ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਲੋਜ਼ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ 22 ਜੁਲਾਈ 2019 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਤ 8.30 ਵਜੇ ਕੋਲਡ ਡਰਿੱਕ ਮੰਗਵਾਉਣ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਬਲਜੀਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰ ਰਾਹੀਂ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਨੇੜਿਓਂ ਲੰਘਦੀ ਨਰਵਾਣਾ ਬ੍ਰਾਂਚ ਨਹਿਰ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਉਪਰੰਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਗਵਾ ਹੋਣ ਦੀ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ। 23 ਜੁਲਾਈ 2019 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 365 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚਲੇ ਸਮੂਹ ਘਰਾਂ ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ। ਫਿਰ ਨਹਿਰ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ। ਜਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਟਿਵਾਣਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਤਫਤੀਸ਼ ਹੀ ਇਸ ਪੇਚੀਦਾ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਹੋਈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਕੁਝ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਭਾਰਤੀ ਰੇਲ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਚ ਕੁਝ ਸੇਵਾਵਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ

'ਏ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲਗਭਗ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 200 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੈਲਾਨੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਤਹਿਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਆਜਾਦ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝੀਤਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਵੇਤ ਮਲਿਕ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਿਖਤੀ ਭਰੋਸਾ ਦੇਣ ਕਿ ਇਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਵੇਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਤੇ ਕੱਲ ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੰਗ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਦਾ ਰਸਮੀ ਐਲਾਨ ਉਤਰੀ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੌਰੇ ਮੌਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਰੇਲ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਯਾਤਰੀ ਤੇ ਮਾਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ, ਸਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਵੈਗਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ, ਸਾਜ਼ ਸਫਾਈ, ਰੇਲ ਪਟੀਆਂ ਦੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ, ਸਿਵਲ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਆਦਿ ਦਾ ਕੰਮ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕੰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ, ਪਾਰਕਿੰਗ ਸਹੂਲਤ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਟਾਲ, ਟਰਾਲੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ

ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ: ਡੇਰੇ ਦੀ ਕੌਮੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਡੇਰੇ ਦੀ ਕੌਮੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਇਥੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਰਜ ਸੁਰੀ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਕਲੇਰ ਤੇ ਸੰਦੀਪ ਬਰੇਟਾ ਨੂੰ ਭਰੋੜੇ ਐਲਾਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕੁਰਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 174ਏ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਬਾਜ਼ਾਖਾਨਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਮੇਤ ਸੱਤ ਜਣਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚਲਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਹਰਜ

ਸੁਰੀ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਕਲੇਰ ਤੇ ਸੰਦੀਪ ਬਰੇਟਾ ਨੂੰ ਫਤਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਪਾਸੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਰੰਟ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਵਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਪਰ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਇਹ ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ ਲੱਭੇ, ਅਖੀਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਭਰੋੜੇ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਰਚਾ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੇਰੇ ਦੀ ਕੌਮੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਰੁਪੌਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਲੱਭ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੇਰੇ ਦੀ ਕੌਮੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚਕਮਾ ਦੇ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੱਜ ਗਏ ਸਨ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਲੰਬੀ ਪਤਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੀਆਂ।

ਰੇਹੜੀ 'ਤੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਪੁੱਜਿਆ

ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ: ਨੇਤਲੇ ਪਿੰਡ ਗੰਡੀਵਿੰਡ ਪੱਤਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਰੇਹੜੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਗੰਡੀਵਿੰਡ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਾਲੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ

ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਉਥੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਫਿਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਵਾਲੀ ਰੇਹੜੀ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਗਿਆ, ਜੋ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਮੁੜ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਾਬਕਾ ਮੈਨੇਜਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਗੰਡੀਵਿੰਡ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੋਏ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ 30 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ

ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਹਰਿਆਲੀ ਲਈ ਵੀ ਇਕ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਬੂਟੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਜੋ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼, ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਨਕਮਤਾ ਸਾਹਿਬ, ਧਮਧਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਕਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ

ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 15 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ 1 ਮਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 400 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਬੰਧੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਿੱਕੇ, ਡਾਕ ਟਿਕਟ ਅਤੇ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਲਿਫਾਫੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਾਇ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਨੇ

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ 'ਜਮਹੂਰੀ ਤਾਕਤ' ਨੂੰ ਖੋਰਾ

'ਫਰੀਡਮ ਹਾਊਸ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 'ਅੰਸ਼ਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦਾ ਦਰਜਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਫਰੀਡਮ ਹਾਊਸ' ਜਿਹੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਗਾਹਬਾਨੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਰਜਾ 'ਆਜ਼ਾਦ' ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 'ਅਰਧ-ਆਜ਼ਾਦ' ਵਾਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਹਰ ਸਾਲ ਸਰਵੇਖਣ 'ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਜ਼ਾਦ ਸਮਾਜ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 'ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।' ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2014 ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੱਗਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਵਧ ਰਹੇ ਦਬਾਊ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਜਿਹੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਜਮਹੂਰੀ ਤਾਕਤ ਵਜੋਂ ਖੜ੍ਹੇ

ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ 'ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵੱਲ ਧੱਕ ਰਹੇ ਹਨ'। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਦਾਰੇ ਖਾਸ ਨੀਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮੇਤ ਲਗਭਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕੁਨ ਲਗਾਤਾਰ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਚੀਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕਿਰਗਿਸਤਾਨ, ਹੰਗਰੀ, ਫਿਲਪੀਨਜ਼, ਐੱਲ ਸੈਲਵਾਡੋਰ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਹੇ ਖੋਰੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਹਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਰੂਝਾਨਾਂ 'ਤੇ ਉੱਗਲ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਕਈ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਚਿੰਤਕ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਭੱਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ

ਭਾਰਤ ਨੂੰ 'ਅੰਸ਼ਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਰੀਡਮ ਹਾਊਸ ਦੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 'ਅੰਸ਼ਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਭਰਮਾਊ, ਗਲਤ ਅਤੇ ਅਛੁਕਵੀਂ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰਤਾ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ, ਬਹਿਸ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਭਾਰਤੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, 'ਫਰੀਡਮ ਹਾਊਸ ਵੱਲੋਂ 'ਘੋਰਾਬੰਦੀ ਅਧੀਨ ਜਮਹੂਰੀਅਤ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ 'ਅੰਸ਼ਿਕ ਆਜ਼ਾਦ' ਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਭਰਮਾਊ, ਗਲਤ ਅਤੇ ਅਛੁਕਵੀਂ ਹੈ।'

ਸੰਘ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਕੂਲ: ਭਾਜਪਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈ-ਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.) ਨੂੰ 'ਵਤਨਪ੍ਰਸਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਕੂਲ' ਦੱਸ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਘ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਕਰਾਰੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਾਵਤੋਕਰ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਨੂੰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਤਨਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਕੂਲ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ।'

'ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਗੈਰ', 'ਦੇਸ਼-ਧੋਹੀ', 'ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਕਸਲੀ' ਜਾਂ 'ਅੰਦੋਲਨ-ਜੀਵੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਚਿੰਤਕ, ਪੱਤਰਕਾਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ 2014 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। 1975 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ

ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਸੂਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਬਗੈਰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲਾਏ ਗਏ ਜਨਤਕ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਕੈਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੀ ਹੈ। ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਹੂਮੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 50,192 ਕਰੋੜ ਦਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼

ਸ਼ਿਮਲਾ: ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੈਰਾਮ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2021-22 ਦਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਲੈਡ ਫੰਡ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਆਪਣਾ ਚੌਥਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2021-22 ਲਈ 50,192 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਿਛਲੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਬਜਟ ਨਾਲੋਂ 1,061 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੱਧ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 49,131 ਕਰੋੜ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵੀ ਹੈ, ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਲੈਡ ਫੰਡ 'ਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਲੈਡ ਫੰਡ 1.75 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 1.80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ 'ਚ 30 ਫੀਸਦੀ ਕੱਟ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਲੈਡ ਫੰਡ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਜਟ 'ਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ 8,024 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਦਕਿ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ 3,016 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਤੇ 60,500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2020-21 ਦੌਰਾਨ ਕਰਜ਼ 'ਚ 4,763 ਕਰੋੜ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸਫਾਇਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੰਜ ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਵਾਰਡਾਂ ਲਈ ਹੋਈ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਚਾਰ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰਡ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਜਪਾ, ਜੋ ਤਿੰਨ ਮਿਊਂਸਿਪਲਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕੀ। ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ।

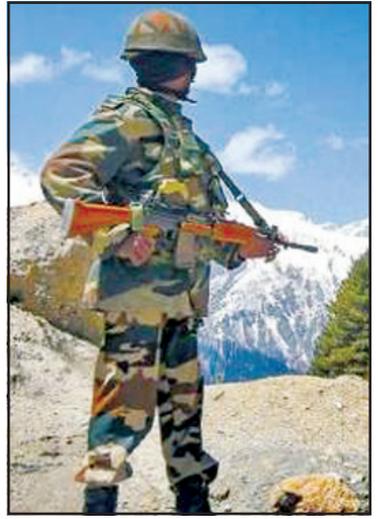
'ਚ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਰਹੀ ਜਿਥੇ 'ਆਪ' ਨੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਫਰਕ 2700 ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਲਿਆਣਪੁਰੀ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 7043 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਤ੍ਰਿਲੋਕਪੁਰੀ ਈਸਟ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੇ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ 4986 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਚੌਹਾਨ ਬੰਗਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੁਬੈਰ ਅਹਿਮਦ ਨੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸ਼ਕਾ ਖਾਨ ਨੂੰ 10,642 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਜੋ ਕਿ ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਹੈ।

ਪੰਜ ਵਾਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦਿੱਗਜ ਮਤੀਨ ਅਹਿਮਦ ਦੇ ਬੇਟੇ ਅਹਿਮਦ ਨੂੰ 14,303 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਖਾਨ ਨੂੰ 7259 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। 2017 ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਚੌਹਾਨ ਬੰਗਰ ਵਾਰਡ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। 'ਆਪ' ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ ਅਬਦੁੱਲ ਰਹਿਮਾਨ ਨੇ 2020 ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਲੀਮਾਰ ਬਾਗ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 2017 ਵਿਚ ਜਿੱਤੀ, ਪਰ 'ਆਪ' ਦੀ ਸੁਨੀਤਾ ਮਿਸਰਾ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੁਰਭੀ ਜਾਜੂ ਨੂੰ 2705 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ।

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਟਵੀਟ 'ਚ ਕਿਹਾ, 'ਐਮ.ਸੀ.ਡੀ. ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ' ਤੇ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਲਈ 'ਆਪ' ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸ਼ਾਸਨ ਮਾਡਲ ਲਈ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਗੇ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਚੌਹਾਨ ਬੰਗਰ ਵਾਰਡ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ। 'ਆਪ' ਨੇ ਕਲਿਆਣਪੁਰੀ, ਤ੍ਰਿਲੋਕਪੁਰੀ ਈਸਟ, ਸਾਲੀਮਾਰ ਬਾਗ ਤੇ ਰੋਹਿਨੀ-ਸੀ ਵਾਰਡ ਜਿੱਤੇ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਇਕ ਟਵੀਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, 'ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਵੋਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਤੀਜਿਆਂ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਲੋਕ ਐਮ.ਸੀ.ਡੀ. ਵਿਚ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਖੱਕ ਗਏ ਹਨ। ਲੋਕ ਐਮ.ਸੀ.ਡੀ. ਵਿਚ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹਨ।'

ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚੀਨ ਜਲਦੀ ਫੌਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਏਗਾ: ਭਾਰਤ

ਭਾਰਤ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਨਾ ਭੱਜੇ: ਪਾਕਿ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਵਾਰਤਾ ਦੀ ਮੁੜ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਨਾ ਭੱਜੇ। ਵਿਦੇਸ਼ ਦਫਤਰ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਸਾਡਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਸਿਰਫ ਵਾਰਤਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਰੇ ਬਕਾਇਆ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹੱਲ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲਾ ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਭੱਜਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਲਾਮਤੀ ਪਰਿਸ਼ਦ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਤਲਖੀ ਘਟਾਉਣ: ਅਮਰੀਕਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ ਪੈਦੀ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਘੁਸਪੈਠ ਦੀ ਤਾਕ 'ਚ ਬੈਠੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਲਖੀ ਘਟਾ ਕੇ 2003 ਦੇ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਕਰਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਨੈੱਡ ਪ੍ਰਾਈਸ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫੌਜੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ (ਡੀ.ਜੀ.ਐਮ.ਓਜ਼.) ਨਾਲ ਹੋਟਲਾਈਨ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਮਗਰੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕੀਤੀਆਂ। 25 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ, ਸਮਝ ਤੇ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਕਿ ਚੀਨ ਕੂਟਨੀਤਕਾਂ ਤੇ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਾਰਤਾ ਰਾਹੀਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਬਾਕੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਫੌਜ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਲਦੀ ਪੂਰੀ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾ ਸਕਣ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ

ਆਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਪੈਂਗੋਂਗ ਝੀਲ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਫੌਜ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੀਵਾਸਤਵ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਾਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐੱਸ ਜੈਸ਼ਕਰ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਚੀਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਵਾਂਗ ਯੀ ਨਾਲ

ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚ ਹੋਟਲਾਈਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨੀ ਧਿਰ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸਰਹੱਦੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੰਤਰ (ਡਬਲਿਊ.ਐਮ.ਸੀ.ਸੀ.) ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਮਾਂਡਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਕੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਫੌਜ ਨੂੰ

ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਲਦੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਇਸ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ 'ਚ ਆਪਣੇ ਦਸਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਹਾਲ ਹੋ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਾਰੋਲ ਬਣ ਸਕੇਗਾ।'

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਉਮੀਦ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਫਤਿਹ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਣ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ- ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਕੇਰਲ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਅਸਾਮ ਅਤੇ ਪੁੱਡੁਚੇਰੀ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਉਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। 294 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ 27 ਮਾਰਚ ਤੋਂ 29 ਅਪਰੈਲ ਤੱਕ ਅੱਠ ਗੇੜਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਣੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਾਸਾ ਪਲਟਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਰੈਲੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪੂਰਨ ਬਦਲਾਓ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰ ਮਿਥੁਨ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਸਿਲੀਗੁੜੀ ਵਿਚ ਪੈਦਲ ਮਾਰਚ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਉਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਡਰ ਅਤੇ ਲਾਲਚ, ਚੋਵਾਂ

ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਰਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ

ਨੇ ਨੰਦੀਗੁਮ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਤਾ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਥੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਾਅਰੇ 'ਮਾ, ਮਾਟੀ ਤੇ ਮਾਨੁਸ਼' (ਮਾਂ, ਮਾਂ ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਲੋਕ) ਉੱਤੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਸਿੰਗੂਰ ਅਤੇ ਨੰਦੀਗੁਮ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 2007 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਚਰਚਿਤ ਹੋਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤੱਤਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਜੋਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਕੰਪਨੀ

ਮਮਤਾ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਦਗਾ ਕੀਤਾ: ਮੋਦੀ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੱਲਾ ਬੋਲਦਿਆਂ ਟੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਸੁਪਰੀਮੋ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ 'ਦਗਾ ਕਮਾਉਣ' ਤੇ 'ਬੇਇੱਜ਼ਤ' ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਮਤਾ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਮਗਰੋਂ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਏਗੀ, ਪਰ 'ਦੀਦੀ' ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ 'ਤੇ ਕਨਥਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਮਤਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ 'ਦੀਦੀ' (ਵੱਡੀ ਭੈਣ) ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ 'ਭਤੀਜੇ' ਦੀ 'ਭੂਆ' ਬਣਨ ਦੇ ਸੀਮਤ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਦੀਦੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ 'ਚਿੱਕੜ' 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ 'ਕਮਲ' ਖਿੜੇਗਾ।

ਖੋਖਲੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਮੋਦੀ: ਮਮਤਾ

ਸਿਲੀਗੁੜੀ: ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ 'ਤੇ ਸੱਜਰਾ ਵਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਤੂਠ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਸੁਪਰੀਮੋ ਨੇ ਰਸੋਈ ਗੈਸ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਇਥੇ 'ਪਦਯਾਤਰਾ' ਵੀ ਕੀਤੀ। ਮਾਰਚ ਮਗਰੋਂ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਟੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਸੁਪਰੀਮੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬੀਤੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਈ 'ਖੋਖਲੇ' ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ 34 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ 2011 ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਜ਼ਾਰੀ ਹੈ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ, ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ

ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲ-ਬਦਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮਮਤਾ ਦੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਣ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ 12 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫਲੇ ਭੇਜ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜੰਮੂ 'ਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ 168 ਰੋਹਿੰਗੀਆ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜੇ

ਜੰਮੂ: ਜੰਮੂ ਵਿਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ 168 ਰੋਹਿੰਗੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਜੰਮੂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਰੋਹਿੰਗੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਇਓਮੀਟਰਿਕ ਤੇ ਹੋਰ ਤਫਸੀਲ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਜੰਮੂ 'ਚ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 168 ਰੋਹਿੰਗੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀਰਾਨਗਰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।' ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਆਮਾਰ ਤੋਂ ਆਏ ਰੋਹਿੰਗੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਐਮ.ਏ.ਐਮ. ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਉਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਰਮਿਆਨ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਰੋਹਿੰਗੀਆ ਦੇ ਬਾਇਓਮੀਟਰਿਕ ਤੇ ਹੋਰ ਤਫਸੀਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਠਹਿਰ ਦੀ ਥਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜੰਮੂ ਤੇ ਸਾਂਬਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ 13700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦੇਸ਼ੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹਿੰਗੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2008 ਤੋਂ 2016 ਦੇ ਅਰਸੇ ਦਰਮਿਆਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 6000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਰੋਹਿੰਗੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਲਕ ਮਿਆਮਾਰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਫੌਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਖਿੱਤੇ ਦੇ 'ਭੂਗੋਲਿਕ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਛੇਤੜਾਤ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼' ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ 'ਅਮਨ ਲਈ ਵੀ ਖਤਰਾ' ਹੈ।

ਈ.ਪੀ.ਐਫ. 'ਤੇ ਰਹੇਗੀ 8.5 ਫੀਸਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਫੰਡ ਸੰਸਥਾ ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. ਨੇ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2020-21 ਲਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਈ.ਪੀ.ਐਫ. 'ਤੇ 8.5 ਫੀਸਦ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. ਨਾਲ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰਗਰਮ ਖਾਤਾਧਾਰਕ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਐਂਪਲਾਈਜ਼ ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ.) ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ (ਸੀ.ਬੀ.ਟੀ.) ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ 'ਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸਾਲ 2020-21 ਲਈ ਵਿਆਜ ਦਰ 8.5 ਫੀਸਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਕਿਰਤ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੰਗਵਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਸੀ.ਬੀ.ਟੀ. ਤੇ ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. ਦੀ 228ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ 'ਚ ਹੋਈ ਜਿਸ 'ਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ

ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਟੀ. ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਲਈ 8.5 ਫੀਸਦ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ.

ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਕੋਈ ਰਘੁਨਾਥਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2021 ਲਈ ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. ਨੇ ਨਕਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ੇਅਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ ਕਾਰਨ ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦਰ 8.5 ਫੀਸਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਆਸ ਸਨ ਕਿ ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. ਇਸ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਲਈ ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦਰ 8.5 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਜ ਦਰ 'ਚ ਕਮੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰੇਨਾ ਵਾਇਰਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਈ.ਪੀ.ਐਫ.ਓ. ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਰਾਸ਼ੀ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕਰੋਨਾ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਯੂਐਨ ਵਿਮੇਨ) ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਚੋਟੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੀਤਾ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਨੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਵਧੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਪਰਤਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ। ਆਲਮੀ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਤੇ ਲਿੰਗਿਕ ਸਮਾਨਤਾ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਏਜੰਸੀ 'ਯੂਐਨ ਵਿਮੇਨ' ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਉਪ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰਤਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜ, ਬਿਨਾਂ ਤਨਖਾਹ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਕੰਮ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਕੰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭੋਜਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਗੁਆਈਆਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਹੁਣ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫਿਰ ਤੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਚ

ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਕੋਵਿਡ ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਪਾਸ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਸਦਨ (ਸੈਨੇਟ) ਨੇ 1.9 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕੋਵਿਡ-19 ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੈਕੇਜ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 50 ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ 49 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਆਗੂ ਮਿਚ ਮੈਕਕੋਨੈਲ ਨੇ ਸਦਨ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੋਧੇ ਗਏ ਪੈਕੇਜ ਤਹਿਤ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਹਫ਼ਤਾ 300 ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੁਝ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਕਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗਿਰਾਵਟ ਆਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਧੀ ਆਬਾਦੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਤੇ ਕੌਸ਼ਲ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

2019 'ਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ 93.1 ਕਰੋੜ ਟਨ ਖਾਣਾ ਹੋਇਆ ਬਰਬਾਦ: ਰਿਪੋਰਟ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2019 'ਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ 93.1 ਕਰੋੜ ਟਨ ਖਾਣਾ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ। ਇਸ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਬਰਬਾਦ ਹੋਏ ਭੋਜਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 6 ਕਰੋੜ 87 ਲੱਖ ਟਨ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਯੂ.ਐਨ.ਈ.ਪੀ.) ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਸੰਗਠਨ ਡਬਲਊ.ਆਰ.ਏ.ਪੀ. ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ 'ਫੂਡ ਵੇਸਟ ਇੰਡੈਕਸ ਰਿਪੋਰਟ 2021' ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2019 'ਚ 93 ਕਰੋੜ 10 ਲੱਖ ਟਨ ਖਾਣਾ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ 'ਚ

61 ਫੀਸਦੀ ਖਾਣਾ ਘਰਾਂ ਤੋਂ, 26 ਫੀਸਦੀ ਫੂਡ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ 13 ਫੀਸਦੀ ਖੁਦਰਾ ਖੇਤਰ 'ਚ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ 17 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ। ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 40 ਟਨ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ 2 ਕਰੋੜ 30 ਲੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ 90 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਹੱਦਬੰਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਵਧਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਸੰਸਦੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਹੱਦਬੰਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸਾਲ ਲਈ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਛੇਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਰੰਜਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇਸਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ

ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਕਤੂਬਰ 2019 'ਚ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਉਸੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ 'ਚ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੱਦਬੰਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਚਾਰ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਸੂਬਿਆਂ ਅਸਾਮ, ਮਨੀਪੁਰ, ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸਿਰਫ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਲਈ ਵਧਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ

ਹਿਬਰੂ ਭਾਸ਼ਾ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੱਧ ਤੱਕ ਆਮ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਲਗਭਗ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੰਭਲੇ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਕੋਲ ਉਸ ਵਕਤ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਲਮ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁਲਕ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਨਾਂ ਸੀ 'ਹਿਬਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ'। ਇਸ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 1918 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 1948 ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਹੀ

ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਸਕੀਏ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਹ ਸਿਰਮੌਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੀ ਫੀਸਦ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਮਰ੍ਹਾ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਪੱਕੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਦਿੱਕਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਮਾਰੂ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਦਰ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਫੈਸਲੇ ਨਹੀਂ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬਲਾਕ ਦਾ ਵਾਂਚਾ ਭਿਆਨਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਿਗੜ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਅੱਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬਲਾਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਦੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ
ਫੋਨ: +91-98559-00175

ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਹਿਬਰੂ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਦਫਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਬਣਾਈ ਆਪਣੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਹਿਬਰੂ ਭਾਸ਼ਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿੱਚ ਆਮ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਜਦੋਂ 1948 ਵਿੱਚ ਹਿਬਰੂ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦਫਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਟੁੱਕ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਠੱਗੇ ਹੋਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਉਰਦੂ ਤੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਫਤਰੀ ਕੰਮਕਾਜ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪਨਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਾਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਇਹ ਸਮਝ ਬਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਚਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸਦਕੇ ਹੀ 1962 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ

ਸੁਭਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮਿਲੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਹਿਬਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੋਣਾ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਲਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਲਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਬਿਲੇ-ਜ਼ਿਕਰ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਦਾ ਹੀ ਐਸਾ ਕੋਈ ਮੁਲਕ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਧੀ-ਪੁੱਤ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਛਾਣ ਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਖੋਜ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ 'ਸਿੱਖ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ' ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਬ-ਜੋੜ ਕੋਸ਼' ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਹਾਸਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਤੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਣਾਂ ਤੋਂ ਖੋਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਦਾ ਰਸਾਲਾ 'ਪੰਜਾਬ ਪਾਸਟ ਅਤੇ ਪਰੈਜ਼ੈਂਟ' ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਉੱਪਰ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜ ਖਾਸਕਰ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ 'ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਨਕਸ਼' ਨਾਮ ਦਾ ਰਸਾਲਾ ਛਾਪਣਾ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ. ਦਾ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਐਡਵਾਂਸ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਦਸ ਸਾਲ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਮੋਹਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਮੋਬਾਈਲ ਐਪ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਪ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮੁਲਕਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਸੰਸਥਾ 'ਨੈਕ' ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ 'ਏ' ਗਰੇਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਿਲ ਹੈ।

ਸਮਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬਦਲਾਅ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਉਸ ਦੇ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ 'ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਦਿਆਂ' ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ 'ਚ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਜਾਂ ਵਾਧੇ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਭਾਸ਼ਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਗਿਆਨ, ਸੁਆਲਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦਾ ਭਰ-ਵਗਦਾ ਦਰਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਗਿਆਨ ਦੇ ਪਿਆਸਿਆਂ ਦੀ ਤੋਹ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਵੇਚਣਾ ਜਾਂ ਖਰੀਦਣਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਰਾਜ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਜਨਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦੁਰਗਤੀ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਫੀਸ ਮਾਡਲ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੌਖਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜੋ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਮਾਲਵੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਖਾਸਕਰ ਆਮ ਕਿਰਸਾਣੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚੇਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੀ ਦਾੜ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇੰਜ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਾਲ 'ਤੇ ਸਹਿਕਦੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਮ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕ ਉੱਤੇ ਚੋਟ ਮਾਰਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਜਿਸ ਦੀ ਕਿ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਆਬਾਦੀ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਿਗੜਦੇ ਰਹੇ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਸਥਾਪਿਤ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇਹ ਦਲਿਤ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਚ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਰਾਖਵੇਂ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਲਗਭਗ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੀ ਸਾਡਾ ਸੁਭਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ? ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰਤਾ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸੁਭਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਇਹ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਵੀ ਵੰਗਾਰ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਬਣੇ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਇਹ ਹਸਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਰਹੇ ਪੜਵੰਤਿਆਂ ਦੀ ਬੇਰੁਖੀ ਅਤੇ ਬੇਸਮਝੀ ਦਾ ਰਲਿਆ-ਮਿਲਿਆ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਦਾਰਾ ਉਜਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹਰ ਧਿਰ ਜੋ ਚੁੱਪ ਰਹੀ ਉਹ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਸਰਕਾਰ।

ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿਸੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਦਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਦੁਰਦਰਸ਼ੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਹ ਐਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਮਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀ ਸਹਿਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਹੁਲਾਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਆਓ, ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਈਏ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਣਮੱਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਨ ਜੋਗਾ ਕਰੀਏ।

ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1908-09 ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ, ਵਧੀਕੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ, ਬਿਹਤਰ ਉਜਰਤਾਂ ਅਤੇ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। 1910 ਵਿੱਚ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ

ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ

ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਔਰਤ ਲੀਡਰ ਨੇ ਕੋਪੈਨਹੈਗਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ 'ਔਰਤ ਦਿਵਸ' ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤਾ। 1911 ਵਿੱਚ ਆਸਟਰੀਆ, ਡੈਨਮਾਰਕ, ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਸਮੇਤ 17 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। 1913-14 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਰੂਸੀ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ 23 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਔਰਤ ਦਿਵਸ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ 1917 ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰੂਸੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। 1975 ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੁਆਰਾ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਔਰਤ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਦਸੰਬਰ 1977 ਵਿੱਚ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੇ ਮੈਂਬਰ ਸਟੇਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰਤ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ 1975 ਵਿੱਚ ਮੈਕਸਿਕੋ 'ਚ ਹੋਈ ਜਿਸ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਕਾਨਫਰੰਸ 1980 ਕੋਪੈਨਹੈਗਨ, ਤੀਜੀ 1985 ਵਿੱਚ ਨੈਰੋਬੀ ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਚੀਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪੇਈਚਿੰਗ ਵਿੱਚ 1995 ਨੂੰ ਹੋਈ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ 189 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਪੇਈਚਿੰਗ ਵਿੱਚ ਬਾਕੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 12 ਖਾਸ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 'ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ/ਵਖਰੇਵੇਂ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ 1975 ਤੋਂ 1985 ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੌਮੀ ਔਰਤ ਦਹਾਕੇ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਹਰ ਸਾਲ 8 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸੈਮੀਨਾਰ,

ਭਾਸ਼ਣ, ਸਭਾਵਾਂ ਆਦਿ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦਿਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਔਰਤ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਅਤੇ ਸੁਚੇਤ ਹੈ। ਔਰਤ ਪੱਖੀ (ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ) ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ, ਕਾਨੂੰਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਸਦਕਾ ਔਰਤ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਹੈ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਕਾਰਨ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ/ਲੜਕੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਇਕਦਮ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ? ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ? ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਗਰੀਬੀ, ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਦੀ ਸ਼ੁਮੂਲੀਅਤ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵਖਰੇਵਾਂ ਜਾਂ ਵਿਤਕਰਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ? ਔਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਹਿੰਸਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ? ਨਹੀਂ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ 1990 ਵਿੱਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਰ

ਵਾਰ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੇਵਲ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀਆਂ/ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਿਸ ਮੁਕਾਮ ਤੇ ਔਰਤ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਮਰਦ ਦੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕਾਬਲੀਅਤ, ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਅਧਿਆਪਕ, ਬੈਂਕਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ, ਡਾਕਟਰ, ਨਰਸਾਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਚਲ ਰਿਹਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤਾਂ ਠੰਢ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸਾਨ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਹਰ ਵਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਥਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਧਰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ

ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉੱਜ, ਸਫਰ ਅਜੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅੱਜ ਔਰਤ ਦਿਵਸ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਮੁਢਲੇ (ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ) ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤੰਨਤਾ ਹੋਵੇ, ਘਰ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮੂਲੀਅਤ ਯਕੀਨੀ ਹੋਵੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਸਿਹਤ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਹੋਵੇ। ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦਾ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ; ਸੋ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇ। ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਉਲੀਕੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ/ਬਜਟ ਆਦਿ ਲਈ 'ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਔਰਤ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤ' ਹੋਵੇ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਔਰਤ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ 'ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਔਰਤ: ਕੋਵਿਡ-19 ਦੌਰਾਨ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ' ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੇ ਔਰਤ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤੰਨਤਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼ੁਮੂਲੀਅਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਰਦ ਔਰਤ ਵਿਚਲੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤੁਲਿਤ ਭਵਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਚੁੱਕੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਔਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 13 ਮਾਰਚ 2021

ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ

ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਮਿਸਾਲੀ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਿਗਲ ਵਜਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ- ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਕੇਰਲ, ਅਸਾਮ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੇ ਪੁਡੁਚੇਰੀ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਲਈ ਪਿੜ ਭਖ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੇਰਲ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਵੱਕਾਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਸਾਮ ਤੇ ਪੁਡੁਚੇਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚੋਣ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਕਿੰਨੀ ਅਹਿਮ ਮੰਨ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਢਲੇ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੈ, ਦਾ ਹੱਥ ਉਪਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਨੇ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਨਵੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਘੜ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋੜ-ਤੋੜਾਂ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉੱਜ, ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਉਤੇ ਵੀ ਪੁੱਜ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਅੰਦਰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਜਾਂ ਹਾਰ ਇਹਦੇ ਲਈ ਹੁਣ ਤਕਰੀਬਨ ਬੇਮਾਇਨਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਦੂੱਕਾ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਵੀ ਇਸ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਰਗ ਵਲੋਂ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਵੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਵੰਗਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਭਾਵੇਂ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਅਖੀਰਲਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਉਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਾਫ ਦਿਖਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਕਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ, ਛੋਟੇ ਇੰਨਾ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਨੂੰ ਵਾਜਿਬ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅੱਖਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸੂਬਾ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ; ਜਿਥੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਵਰਗ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਘਿਰਿਆ ਹੋਵੇ; ਉਥੇ ਸਿਰਫ ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨ ਖਾਤਰ ਹੀ ਪੈਸਾ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਹਾਉਣ ਲਈ ਟਿਲ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਿਆਸੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਕਿਸ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ? ਚੋਣੇ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੋਕਾ ਲਾ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣਾਂ (2017 ਵਾਲੀਆਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਚੋਣਾਂ ਹਨ। ਉਸ ਵਕਤ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਰੂਹ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਵਿਰੋਧ ਪਿਰ ਦੀਆਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪਿੜ ਤਕਰੀਬਨ ਖਾਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਚੋਣ ਪਿੜ ਵਿਚ ਪੈਰ ਲਿਆ ਧਰਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੀ ਲੜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਹੈ, ਜੁੜ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਹੰਝੂ ਜ਼ਰੂਰ ਵਹਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਦੂਜੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਿਰਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਚੋਣਾਂ ਖਾਤਰ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਤੱਥ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲ-ਸੜ ਚੁੱਕੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਇਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਸੇ ਵਾਂਗੇ ਅੰਦਰ ਸਜ-ਫਝ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਪਛਾੜ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦਲ ਅੰਦਰ ਹੋਈ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਂ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਵੀ ਜਬਰੀ ਤੁੜਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖੱਬੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰ ਚਿਰੋਕਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਪਿੜਾਂ ਅੰਦਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਰਾਂ ਦਾ ਵਜੂਦ ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਵੀ ਪ੍ਰਚੰਡ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਬਿਸਾਤ ਉਤੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਇਸ ਵਲ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੱਠ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਰ ਨੇ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਅੰਤਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਿਆਸੀ ਕੋੜਮਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਜੁੜ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੋਣਗੇ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਦਾਈਆ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਝੋਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਕਿਆਸਆਰਾਈਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹੱਥ ਉਪਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਖਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਬੇਹੱਦ ਟੇਢੀ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦਰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆ ਸਕਦੇ ਉਤਰਾਵਾਂ-ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਉਘੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਅੰਦਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਚੋਣ ਰਾਜਨੀਤੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੁਝਾਰਤ ਜਿਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਸਮਝ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਜ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਬਹੁਮਤ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅਸਾਧਾਰਨ ਉਭਾਰ 100 ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਰੁਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਸੁਰੁਆਤੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ। ਬਾਜ਼ੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਲਟ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਮਤਾ

ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ

ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਹੱਥੋਂ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਦੇਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਮਮਤਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਸ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਘੇਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨ ਹੋਰ ਵੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਤਿੰਨੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਅਤੇ ਕੁਆਲਿਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਪਰ ਜੇਕਰ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਝੁਕ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਉਚੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਾਜਬੀਅਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਸਭ ਕੁਝ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ 2 ਮਈ ਦੀ ਤਾਰੀਕ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਗੱਲ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਿਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਕਮਾਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢੇ, ਪੁਡੁਚੇਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੇ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਭਾਈਵਾਲ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਕੇਰਲ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇ; ਪਰ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਣਨੀਤੀਕਾਰ ਏਨਾ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚਾਹੁਣਗੇ ਹੀ ਕਿ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਕਮਲ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਏ। ਉੱਜ, ਜੇਕਰ ਅਸਾਮ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੇਗੀ; ਭਾਵ, ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇੱਛਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬੰਗਾਲ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਅਸਾਮ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਵੈਕਸੀਨ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ

ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ, ਸਾਰੇ ਨੇਤਾ, ਸਾਰੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸਿਰਫ ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਉਹੀ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮੋਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ 2015 ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਲਾਹਕਾਰ ਮੰਡਲ ਦੇ ਠੰਢੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਪਏ ਬੁਜ਼ਰਗ ਨੇਤਾ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਮਚ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਸੰਕਟ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸਾਖ ਡਿਗਣ ਦਾ ਡਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਮੰਡਰਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਆਇਆ 2017 ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸਵਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।

ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੱਜ ਦਾ ਸੰਕਟ 2015 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਗਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੁ ਹੋਇਆ ਅੰਦੋਲਨ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਾਜਿਕ ਗੋਲਬੰਦੀ ਵਿਚ ਬਦਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਸਿਰਫ .4 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਵੀ ਗਿਰਾਵਟ ਵੱਲ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਪੈਟਰੋਲ, ਡੀਜ਼ਲ, ਗੈਸ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਨਤਾ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਪੈਸਾ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਹੱਦ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ, ਇਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲੀ ਰੋਗ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਪਿਛਲੀਆਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤੇਗੀ, ਇਸ ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਗਾਲ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ, ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ

ਵੋਟ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 10-12 ਫੀਸਦੀ ਡਿਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹੀ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਕੀ ਦੂਜਾ ਅਪਵਾਦ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਹੋਵੇਗਾ? ਦੂਜੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਤਰਫਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੇਗੀ। ਤੀਸਰੀ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਮਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਕਮੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦ ਭਾਜਪਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ?

ਇਕ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਉਘੇ ਬੰਗਾਲੀ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕਈ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੜਕਾਉਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਦਾਅ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਪਤਾਨ ਸੋਰਵ ਗਾਂਗੁਲੀ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਗਾਂਗੁਲੀ ਨੂੰ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬੇਟੇ ਜੈ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸੋਰਵ ਗਾਂਗੁਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ 'ਬੰਗਾਲ ਟਾਈਗਰ' ਅਤੇ 'ਪ੍ਰਿੰਸ ਆਫ ਕੋਲਕਾਤਾ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦਰਅਸਲ, ਉਸ ਦੇ ਤਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਮਿਥੁਨ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਮਿਥੁਨ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਘ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ 7 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੰਚ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬੰਗਾਲੀ ਚਿਹਰਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇ। ਮਿਥੁਨ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਅੱਠ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਪੜਾਵਾਂ ਲਈ ਹੀ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀਆਂ ਰਾਹਤ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਜਿਤਾ ਸਕਣਗੀਆਂ? ਵੋਟਰ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੋਟ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਵੀ ਵੋਟ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। 1977 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਉਖਾੜਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਕੋਲ ਹਰ ਬੁਝ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ ਕਾਰਕੁਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਮਮਤਾ ਨੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਵੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀਆਂ ਵਰਗਾ ਸੰਗਠਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਵੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਵਰਗਾ ਸੰਗਠਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਾ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵੋਟ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਠਨਾਤਮਿਕ ਤਾਕਤ ਕਿੰਨੀ ਹੈ।

ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਅੱਠ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਪੜਾਵਾਂ ਲਈ ਹੀ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀਆਂ ਰਾਹਤ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਜਿਤਾ ਸਕਣਗੀਆਂ?

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਦਿੱਲੀ-ਲੰਡਨ-ਅਮਰੀਕਾ?

ਨੀਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਦੇਖ ਲਈ ਚਾਣਕੇ ਦੀ, ਸਕੇ ਤੋੜ ਨਾ ਹੋਸਲਾ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ। ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬੋਂ ਈ 'ਗਿਫਟ' ਹੁੰਦਾ, ਸਦਾ ਜੁੜਣੇ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਦਾ। ਲੱਠ ਏਕਤਾ ਵਾਲੀ ਮੰਗ ਭੰਨਦੀ ਐ, ਕਰੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਣਤੀਆਂ ਦਾ। 'ਜੈ ਚੰਦ' ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਬਾਜ ਆਉਂਦੇ, ਡੰਕਾ ਵੱਜਦਾ ਆਖਰ ਨੂੰ 'ਪਿਰਥੀਆਂ' ਦਾ। ਹੱਦਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਦੇਸ-ਪਰਦੇਸ ਪਹੁੰਚਾ, ਮਸਲਾ ਬਣਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਚੱਲਿਆ ਏ। ਲੰਡਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਗੁੰਜਣਾ ਏ, ਦੇਖੋ 'ਟਾਈਮ' ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਮੱਲਿਆ ਏ!

ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਰੰਗ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, 'ਮੈਂ ਮਸੀਹਾ ਵੇਖਿਆ, ਬੀਮਾਰ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ। ਰੋਗ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਪਿਆਰ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ।' ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਉਦੋਂ ਸੁੱਝੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁੱਛ ਲਈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਜੋਂ ਤੋਲਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਡਾਢਾ ਔਖਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲਾਂ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਜਾਵਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਲੱਭਣੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹੋਈ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਦਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਟਿਕਿਆ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਅਰਾਜਕਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁੱਜੇ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਾਲ ਹੋਰ ਲਾਵੇਗੀ! ਮਨ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸੁਖਾਵੇਂ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਦੁਖਾਵੇਂ ਦੌਰ ਵਿਚ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਬਣਦੇ ਗਏ।

ਪੰਜਤਾਲੀ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਜੋਗੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਜਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਠ ਦੇ ਆਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਸਦਾਚਾਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਜਾਖੜ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਆਪੋਜੀਸ਼ਨ ਲੀਡਰੀ ਦੇ ਦਿਨ ਵੇਖੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਭਖਵੀਂ ਬਹਿਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਕਾਮਰੋਡ ਸਤਪਾਲ ਡਾਂਗ, ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਬਲਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਟੰਡਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹਰ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਠੋਸ ਦਲੀਲਾਂ ਵਾਲੀ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ ਵੀ

ਲੋਕ-ਰਾਜ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖੂੰਜੇ ਬੈਠਾ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘਸੁੰਨ ਦੇ-ਦੇ ਕੇ ਰੋਂਦਾ ਹੋਣੈ

ਵੇਖੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਧਨੀ ਮੈਂਬਰ ਬਹਿਸਾਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਫਿਰ ਨਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇੱਕ ਮੌਕੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਗੱਲ ਝਗੜੇ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਹੱਥੋ-ਪਾਈ ਵਿਚ ਜੈਲਲਿਤਾ ਦੀ ਸਾੜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਕੋਨਾ ਪਾਟ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।' ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਆਪਣੀ ਧੋਤੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਧਮੱਚੜ ਨੂੰ ਸੂਰੂ ਵਿਚ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮਿਆਰ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ, ਪਰ ਰੱਖੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਗਏ। ਅੱਜ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਤੱਕ ਹਰ ਥਾਂ ਹਰ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਏਨਾ ਧਮੱਚੜ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਦੀ ਆਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਉਡਾਲਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਸਪੀਕਰ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਖੁਦ ਵੀ ਬੰਬੇਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਉਹ ਮਿਆਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰੀ ਜੇ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਅਸੂਲੀ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਟੱਪ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਠ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਪਿਠ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਚੱਲਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਪਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਉਥੇ ਹਾਕਮ ਪਿਠ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਹੱਦਾਂ ਟੱਪਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸਿਫਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰਹਿ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਪਣ ਲੱਗੇਗਾ।

ਇੱਕ ਮਸਲਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਜਦੋਂ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਉਹ ਉੱਪਧੁੰਮੀ ਚੁੱਕੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਵੱਧ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਬਾਕੀ ਪਿਠਾਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਬੇਵਕੂਫੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਧਾਇਕ ਭਾਜਪਾ ਸੀ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਉੱਪ ਚੋਣ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸੀਟ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਘਟ ਗਈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋਹ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕੋ ਜਣਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦਿਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਚਾਰ ਮਿੰਟ ਬੋਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸੌ ਸਤਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਇੱਕ ਸੌ ਚੌਦਾਂ ਜਣੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਗੱਲ ਦੀ ਕਾਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਰਾਜ਼ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਿਠ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਏਥੇ ਕਾਂਗਰਸ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਪੰਜ ਸੌ ਤਿਰਤਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤੇਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦੋ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਕੀ ਗਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੱਲਾ-ਗੁੱਲਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜਲੂਸ ਕਿਸ ਦਾ ਨਿਕਲੇਗਾ? ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਦੇ ਹੰਗਾਮੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਜ ਵੀ ਵੱਧ ਮਾਹਰ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ-ਰਾਜ ਵਿਚ ਹਰ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਸੁਣਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉੱਠ

ਕੇ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੋਲਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੰਜ ਕਰ ਕੇ ਨਾ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬਦਲਣੀ ਹੈ, ਨਾ ਨੀਤ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ।

ਲੋਕ-ਰਾਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਉਦੋਂ ਜਿੰਨਾ ਸੁਬਰਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜਤਾਲੀ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਬਹਿਸਾਂ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਝਲਕਾਰਾ ਉਦੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਚੌਦਾਂ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਚੌਥੀ ਵਾਰੀ ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਅਜੇ ਬੋਲਗਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਕੌੜੇ ਸ਼ਬਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਠ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਹਿ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਹੱਦ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੋਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦੇ ਆਪੋਜੀਸ਼ਨ ਲੀਡਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਦਾਚਾਰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਮਰ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਗੋਡੀ ਹੱਥ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਉਦੋਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਏ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਉਹ ਫੋਟੋ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਉਚੇਚੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਵਾਈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਗੋਡੀ ਝੁਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦਾ ਝੱਟ ਬਿਆਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੋਡੀ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਸਦਾਚਾਰ ਉੱਤੇ ਕਦਾਚਾਰ ਦੇ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਲੀਡਰ ਦਾ ਜਲੂਸ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਮੱਚੜ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਵੇਲੇ ਅਚਾਨਕ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਿਸੇ ਗੋਡੀ ਵਿਚ ਚੱਲਦੀ ਸੀ. ਡੀ. ਤੋਂ ਇਹ ਗਾਣਾ ਵੱਜ ਪਿਆ ਕਿ 'ਮੈਂ ਮਸੀਹਾ ਵੇਖਿਆ, ਬੀਮਾਰ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ। ਰੋਗ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਪਿਆਰ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ।' ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਗਾਣੇ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਬੋਲ 'ਰੋਗ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਪਿਆਰ ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ' ਵਾਂਗ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਲਈ ਲਿਖਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ 'ਰੋਗ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਤੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ' ਲਿਖਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਹ ਗੀਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ ਦੇ ਗੀਤ ਦੀ ਪੈਰੋਡੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਜੇ ਕੁਝ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਨਹੀਂ, ਲੋਕ-ਰਾਜ ਦੀ ਇੱਕ ਪੈਰੋਡੀ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ, ਅਸਲੀ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਖੂੰਜੇ ਬੈਠਾ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘਸੁੰਨ ਦੇ ਕੇ ਰੋਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਆਹ ਦਿਨ ਹੀ ਆਉਣੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕੀ ਸੀ!

ਕਿਸਾਨ ਘੋਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਥ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼?

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਕਿਸਾਨ ਪਿਛਲੇ ਸੌ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਰਾਂ ਉੱਤੇ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ ਹਨ-ਤਿੰਨੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਹਾਰ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ

ਫਸ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਉਦੋਂ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਪੀਡੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਦਲ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਜਿੰਨਾ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਧਸਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੋਦੀ ਯੁੱਗ ਦਾ ਵੀ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੇਹੱਦ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਾ ਭਾਰਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਗੂ ਟੀਮ ਮਗਰ ਲੱਗਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਦਬਾਅ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਵੱਧ ਹੋਣ। ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਸਿਰਫ 13 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਅੱਧ ਪੱਧ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਸਾਧਨ ਸੰਪਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਜਾ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਅਕਲਮੰਦੀ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੂਣ ਬਰਾਬਰ

ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਅੱਜ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੌਕਾ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਮੰਨ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਹਰਿਆਣਵੀ ਆਗੂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਪਸੀਨਾ ਵਹਾਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਹਰਿਆਣਾ ਲਹੂ ਵਹਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਭਾਵੇਂ

ਕਹਿਣ ਲਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵੱਡੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਛੁਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਚੌਧਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਿਕੈਤ ਦਾ ਲੜਕਾ ਚੌਧਰੀ ਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਟਿਕੈਤ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਹੀ ਕਰਨਗੇ। ਨਾ ਪੰਚ ਬਦਲੇਗਾ, ਨਾ ਮੰਚ ਬਦਲੇਗਾ। ਫੇਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਤਕਲੀਫ ਹੈ ਭਾਈ?

ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਡੰਕਾ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ

ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਕੁੰਜੀਵਤ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਔਰਤ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮੂਲਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁ ਕੌਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਮੰਨਾਉਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਔਖਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਮਿਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਕਲਮੰਦੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਗੱਪਾਂ ਦੇ ਤੂਫਾਨ ਨਾ ਖੜ੍ਹੇ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਪੁਰ
ਮੈਲਬੌਰਨ (ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ)
ਫੋਨ: +0061411218801

ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਨਸੂਬੇ ਫੇਲ੍ਹ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਕਿਰਕਿਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹਾਰ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਫੱਟੜ ਹੋਏ ਸੱਧ ਵਾਂਗ ਵਿਸ ਘੋਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਹਠ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੱਕ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੱਕੜੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਜਾਲ ਬੁਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋ ਰਸਤੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਲਾਂਘਾ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜਾਣ-ਆਉਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸ ਦਾ ਭੋਜਨ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲਈ ਫੰਦੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੱਕੜੀ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਭੁੱਲ ਕੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਟਰੈਪ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਛਾਏ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾਉਂਦੀ ਫਸਾਉਂਦੀ ਉਸੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰ (ਸਰਦਾਰ) ਬਾਝੋਂ..

ਮੇਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਣਾਏ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ ‘ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ 100 ਤੋਂ ਉਪਰ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਠੱਪ ਪਈ ਹੈ। ਸ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਘੋਲ ਬਾਰੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਕੋਣ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸੌ ਸਾਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਸ ਸਤਰ ਨੂੰ ਅਧੂਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਲਵੇਗਾ।

ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਰੀਏ, ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ, ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੋਰਚਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਜਾਂ ਬਰਗਾੜੀ

**ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ
ਹਿਊਸਟਨ, ਟੈਕਸਸ
ਫੋਨ: 281-635-7466**

ਦੇ ਲੰਮੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ; ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਜਾਂ ਵੰਗਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਏ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ, ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਯੋਗ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਜੋਕਾ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਂ ਅੰਦੋਲਨ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਆਮ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਬੜੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। 26 ਜਨਵਰੀ 2021 ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਮਾਰਚ, ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੱਲ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੰਭਲਾ ਸੀ, ਬੜੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਸਨ ਪਰ ਕਈ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਪਰਤਣਾ ਪਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੜਤ ਇਸ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਉਠਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਲਮੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਗੇ ਪਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫਰੇਬ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਅਤੇ ਖੁਦ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ। ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇੰਨੀ ਬੁਖਲਾਹਟ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫਰੇਬਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਨਹਗਾਰ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਸ ਦਿਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਇੰਨਾ ਨਾਂਹ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੰਜ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਿਸਾਨੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਬੇਵਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਦੇ ਹੰਝੂ ਉਸ ਦੀ ਬੇਵਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਸੀ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿ ਟਿਕੈਤ ਦੇ ਹੰਝੂ ਮਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਜੀਵਨਦਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਏ।

ਕਈ ਸੁਹਿਰਦ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਉਛਾਲਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਾਹਾਂ ਬਣਨ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਛਾਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਬੜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰੁਟੀਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਵੱਧ ਸੰਭਲ ਕੇ ਚੱਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਮਾਰੂ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਸਲਾਮਤੀ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 1947

ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੇ ਕਈ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਆਪਣੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਿਆ ਹਰ ਪੱਤਾ, ਅਗਾਂਹ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਉਸ ਧਿਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਣ ਸਕਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਹਰ ਸੰਝ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਕਿਸਾਨੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਇਹ ਔਖੀ ਘੜੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਬਣ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉੱਪਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਜਨਮਭੂਮੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹੈ, ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਮਸਲਾ ਹੁਣ ਇਹ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਜਿਉਂਦਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ’ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਾ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਯੋਗ ਤਜਰਬਾ ਹੈ? ਮੈਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਇਤਫਾਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰੇ ਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਝੰਡਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਦੇਖੇ ਗਏ ਤੇ ਚੈਲੰਜ ਵੀ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵੀ, ਇਸ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵੀ। ਅੰਦੋਲਨ ਅੰਦਰ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਝੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਇਕ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੋ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ

ਗੌਰਵਮਈ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਾਂਤੀ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ; ਇਉਂ ਸਾਡੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਖੁੰਝਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਬਾਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਪੜੇ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਲਾਲ, ਹਰੇ ਜਾਂ ਕੇਸਰੀ ਝੰਡੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟਰੈਕਟਰਾਂ-ਟਰਾਲੀਆਂ ‘ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਇਸ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। 26 ਜਨਵਰੀ 2021 ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਜਲੌਅ ਭਰਪੂਰ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ। ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਪਰ ਜਿਉਂਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਸੱਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲੈ ਆਂਦਾ ਪਰ 25 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਸਿਵਾਏ ਸ਼ਾਂਤੀ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਪਸਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਨਾ ਦੇ ਸਕਣਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਣਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਬੱਜਰ ਭੁੱਲ ਸੀ। ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਈ ਕਿ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਆਪ-ਮੁਹਾਰਾ ਜੋਸ਼ ਸੁੱਕੇ ਜੰਗਲ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਹਵਾ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਬੁਲੇ ਵੀ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਇੰਜ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਅੱਗ ਦੇ ਅੰਗਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਫੂਕਾਂ ਵੀ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਅੰਗਾਰੇ ਮਘਦੇ ਵੀ ਰਹਿਣ ਪਰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸ਼ਾਂਤੀ-ਸ਼ਾਂਤੀ!

ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਬਿਲਕੁਲ ਹਾਸੇਗੀਈ ਸੀ ਜੋ 26 ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸੀ-ਇਹੀ ਕੁਝ ਹੋਇਆ 26 ਵਾਲੇ ਦਿਨ। 26 ਦੀ ਘਟਨਾ ਜਵਾਨੀ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਤੂਫਾਨ ਦਾ ਸਹਿਜ ਵਹਾਓ ਸੀ। ਇਸ ਤੂਫਾਨ ਦਾ ਅਸਰ ਸੀਮਤ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰਜਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਅੱਗ ਦਾ ਸੋਕ ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਂਬੜ ਬਲਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਆਪਣਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਵਿਥ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਖਿਸਕਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦਾ ਕਹਿਰ ਸਾਡੀਆਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਡੇ ਆਪਣਿਆਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਹੀ ਸੱਦਿਆਂ ਉਪਰ ਉਥੇ ਆਏ ਸਨ, ਉਪਰ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਸਾਡੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਕਾਰਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰੀ ਤਸੱਦਦ ਸਹਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਵਸ ਅਤੇ ਲਾਵਾਰਸ ਸਮਝਿਆ। ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘਿਨਾਉਣਾ

ਚਿਹਰਾ ਉਦੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਇਕ ਟਕਸਾਲੀ ਪੰਥਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਵਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਬੇਗਾਨਗੀ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਤਸੱਦਦ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਵਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਜੋਸ਼, ਨਵਾਂ ਬਲ ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣੇ ਸਨ, ਸਾਡੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਾਰਨ ਅਜਾਈਂ ਜਾਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ।

ਵਕਤ ਹਿਸਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਗੇਗਾ! ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਨਾਕਾਮੀ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਬਹਾਨੇ ਘੜ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਹਾਬ ਜਾਫਰੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬਹਾਨਿਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ- ‘ਤੂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਕੀ ਨਾ ਬਾਤ ਕਰ, ਯੇ ਬਾਤ ਕਿ ਕਾਫਲਾ ਕਿਉਂ ਲੁਟਾ’, ਕਿਉਂਕਿ ‘ਮੁਝੇ ਰਾਹਜ਼ਨੋਂ ਸੇ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ, ਤਿਰੀ ਰਹਿਬਰੀ ਕਾ ਸਵਾਲ ਹੈ’। ਬਹਾਨਾ ਕੋਈ ਲਾਭ, ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸੀ ਕਿ 26 ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਹੋ। ਮੰਨੋ ਭਾਵੇਂ ਨਾ, ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲੱਖਾ ਸਿਧਾਣਾ ਇਸ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਇਕ ਨੇ ਬੌਧਿਕ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਕ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸੀ ਕਿ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਟੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰੇ-ਲਾਲ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਹੀ ਰੱਖਿਆ। ਜੇ ਵੱਖਰਿਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਵੀ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੋ ਕੇ ਲੜਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸੀ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਲਝੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਉਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੀਡਰ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਗੋਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਵੱਢ ਲਈਆਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਧੜ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣੇ ਹਨ ਤੇ ਧੜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਲਾਪੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਰਾਗ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਗੇ, ਇਹ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜੋੜਨਾ ਹੈ?

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਤੁਸੀਂ 40 ਲੀਡਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼, ਫੌਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਇਕ ਦੀ ਥਾਂ ਅਨੇਕਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ, ਕੀ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ? ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉਸਾਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਖ ਦੁਆਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਰਸਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ

ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਿਲ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ। ਮੁੱਖ ਦੁਆਰ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਪੂਰੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉਪਰ ਤਾਇਨਾਤ ਸੈਨਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਕਿਸਾਨੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਇਸ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ 40 ਦੁਆਰ ਹਨ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਅਤੀਅਲ ਤੇ ਕੱਟੜ ਧਾਰਮਿਕ ਸਰਕਾਰ। ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਲੀ ਦੁਆਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਕਿਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਦੇ ਇਸ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਾਹਰੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਜਿੱਤਾਂਗੇ ਜਾਂ ਮਰਾਂਗੇ’। ਸੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕਰੀਬ-ਕਰੀਬ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਹੋਰ ਤੜਫਦੇ ਰਹੋਗੇ? ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਨਾਅਰਾ ਹੈ, ‘...ਦਿੱਤਿਆ ਬਾਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ’ ਧਰਮ ਸਿਰ ਦਿੱਤਿਆ ਬਾਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਧਰਮ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਜੰਗ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਲੜਨੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਵੀ ਇਸੇ ਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਵੀ ਹਾਂ ਤੇ ਧਾਰਨੀ ਵੀ ਪਰ ਕਦੇ ਤਕ? 250 ਤੋਂ ਉਪਰ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਇੰਜ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇ ਜਿੱਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸਾਡੀ, ਮਤਲਬ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਮਰਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੈ।

ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਰਾਉਣਾ ਤੇ ਤਪਾਉਣਾ ਛੱਡੋ। 40 ਲੀਡਰ ਹੁਣ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਬਲੀਆਂ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਂ-ਯੱਗ ਵਿਚ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਵੇ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਤਾਰੀਕ ਤਕ ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ 40 ਦੇ 40, ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੁੱਛ ਲਵੋ ਕਿ ਇਸ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਮਹਾਂ-ਯੱਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ 40 ਲੀਡਰ ਪਰਚੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਲੀਡਰ ਦੀ ਪਰਚੀ ਚੁਕ ਲਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਲੀਡਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਹੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ 15-15 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵਿਥ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੋ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਵੋ। ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਸੁਫਨਾ, ਸੁਫਨਾ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ; ਇਹ ਮੇਰਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਮੇਰਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਤੇ ਸਭ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸ਼ਪਸਟ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਰੋਸ਼ਨ ਮੁਨਾਰਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਦਲੇ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ!

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਬਾਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਪੜੇ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਲਾਲ, ਹਰੇ ਜਾਂ ਕੇਸਰੀ ਝੰਡੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟਰੈਕਟਰਾਂ-ਟਰਾਲੀਆਂ ‘ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਇਸ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। 26 ਜਨਵਰੀ 2021 ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਜਲੌਅ ਭਰਪੂਰ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ। ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਪਰ ਜਿਉਂਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਸੱਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲੈ ਆਂਦਾ ਪਰ 25 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਸਿਵਾਏ ਸ਼ਾਂਤੀ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਪਸਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਨਾ ਦੇ ਸਕਣਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਣਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਬੱਜਰ ਭੁੱਲ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ 1849 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਭਰਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਤੇ ਭਖਵੀਂ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਸਿੱਖ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਸਮੇਂ 'ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ' ਅਤੇ 'ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਹੈ' ਦੇ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਸਮੇਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹਰ ਕਿਸਮ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-97797-11201

ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਆਲਮੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉਤੇ ਰੱਖੀ। ਇਸ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਰਾਹੀਂ ਘੱਤੇ ਗਏ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਭਰਿਆ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਬਹੁਤੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 1966 ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਹੋਈ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਇਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜੂਨ 1979 ਦੇ ਆਪਣੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਇਆ, "ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਪਛਾਣ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਗਵਾਈ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਮਾਨ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਤਾਕਤ ਨੇ ਸਾਡੀ ਇਸ ਮੰਗ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੈਡਰਲਿਜ਼ਮ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੀ ਬਹੁਕੌਮੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ, ਭਾਵ ਇੱਥੇ ਵਸਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ, ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਹ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਹੈ।" (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਜ਼ਟ ਜੁਲਾਈ 1979)।

ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਪਰਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਜੇ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਦਿ ਸਿੱਖ ਨੈਕਸਟ ਡੋਰ- ਐਨ ਆਈਡੈਂਟਿਟੀ ਇਨ ਟਰਾਂਜੀਸ਼ਨ' ਵਿਦਵਤਾ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਹੋਂਦ-

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਜੇ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਦਿ ਸਿੱਖ ਨੈਕਸਟ ਡੋਰ - ਐਨ ਆਈਡੈਂਟਿਟੀ ਇਨ ਟਰਾਂਜੀਸ਼ਨ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਹਸਤੀ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਸਾਰਥਿਕ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਿਰਜਨੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਰਗੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਦਾ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ "ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਪਛਾਣਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ" ਪਰ ਇਸ ਬਹੁਭਾਂਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਆਧਾਰ ਮਾਨਵਵਾਦ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਈ ਸਾਂਝੇ ਪਛਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇੱਕ ਝੰਡੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਉਪਰ ਝੁਲਦਾ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਜੋਂ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜੰਗਾਂ ਵੀ ਲੜੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਲਤਨਤ ਵੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸਿੱਖ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੁਆਲੇ ਸਿਰਜੇ ਗਏ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲਿਖਣ ਦੀ ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਦੇ ਕੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਰੂਪ ਘੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।"

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਨੇ ਸਿਕਲੀਗਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਸਿੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੋਖੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਉਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਠ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਲੇਖਕ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ

ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰੰਗ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲੇਖਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਉ, ਸੁਭਾਅ, ਰਵੱਈਏ, ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਪੱਖੋਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਭੰਬਲਭੁਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।" ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਵਰਗ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਹੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੈ।

ਲੇਖਕ ਉਤਰ-ਪੂਰਬ ਦੇ ਅਸੋਮੀਆ ਅਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ' ਉਤੇ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵਿਸਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਦਭਾਗਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।

ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁੱਲਕ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਉਹ ਹੋਰ ਤਕੜੇ ਹੋਣਗੇ। ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਆਲਮੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, "ਪਛਾਣ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਬਦਲਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਢਾਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।" ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਹੁਣ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ - ਪੰਜਾਬ' ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰੋਕਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਏ ਜਾਂ ਜਾਣ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖ' ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰਸਮਾਂ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਰਸਮ-ਰਿਵਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਉਤੇ ਉਭਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦਰਅਸਲ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਅੱਡਰੀ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ ਹੈ।

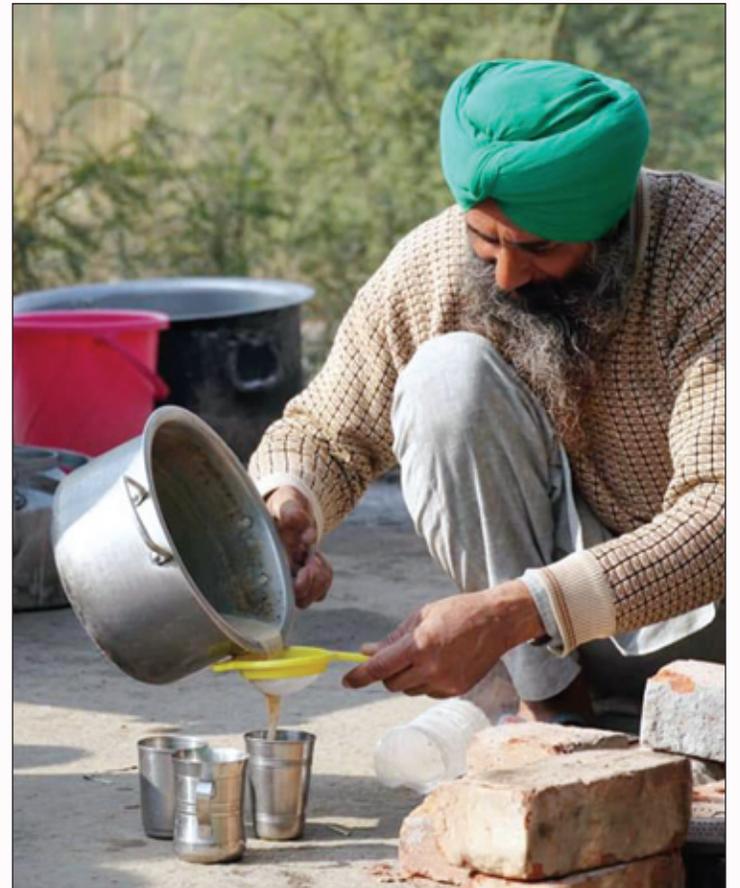
ਖਾਤਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਅਹਿਮ ਸਿਆਸੀ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ 'ਨਫਰਤ ਭਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸਾਰਥਿਕ ਕਦਮ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 21 ਮਾਰਚ 2021 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-473

ਚੱਲਦਾ ਘੋਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਭਾਰਾ, ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਪਏ ਸੇਵ ਕਮਾਂਵਦੇ ਨੇ। ਇੱਕ ਜਾਈ ਜਾਵੇ, ਦੋ ਆਈ ਜਾਵਣ, ਲਾਰਾ ਆਪਣਾ ਇੰਜ ਵਧਾਂਵਦੇ ਨੇ। ਚੁੱਕਿਆ ਭਾਰ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਖਾਤਰ, ਸੱਤਾ ਤਾਈਂ ਪਏ ਅੱਖਾਂ ਦਿਖਾਂਵਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਹਿੱਕ ਡਾਹ ਕੇ, ਸਬਰ ਤੇਰਾ ਵੀ ਖੂਬ ਅਜਮਾਂਵਦੇ ਨੇ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-471

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਲਾਇਆ ਮੋਰਚਾ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਸਨ ਨਾਲ, ਲੰਗਰ ਲਗਾਏ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਲੱਗੇ ਸਟਾਲ। ਉਮਰ ਨਾ ਲਾਵੇ ਬੰਦਿਸ ਕੋਈ ਜੋ ਸੌਕ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਜਾਗੇ, ਖਰੀਦ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਿਰ ਧਰ ਕੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਨਾ ਛੱਡੋ ਲਾਗੇ
-ਸੋਵਾ ਸਿੰਘ ਨਰਪੁਰੀ

ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਗੱਠੜ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ, ਵੰਡਣ ਤੁਰ ਪਈ ਬੇਬੇ ਰਕਾਨ। ਪੜ੍ਹੋ, ਵਿਚਾਰੋ, ਅਮਲ ਕਰੋ, ਦੇਵਣ ਇਹ ਅਨਮੋਲ ਗਿਆਨ। ਧੀ ਪੜ੍ਹਾਓ, ਕੁੱਲ ਪੜ੍ਹਾਏਗੀ, ਸੁਣ ਲਓ ਗੱਲ ਨਾਲ ਧਿਆਨ।
-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਸਿਰ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਗਿਆਨ ਖਜਾਨਾ ਵੰਡਣ ਲਈ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਸਾਡੀ ਲੁੱਟ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ਹੁੰਦੀ ਲੋਕਾਂ ਤਾਈਂ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂਗੀ। 'ਲੜੇ ਬਿਨਾ ਹੁਣ ਸਰਨਾ ਨਹੀਂਉ' ਸੁਨੇਹਾ ਸਭ ਨੂੰ ਲਾਵਾਂਗੀ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ
ਪਿੰਡ ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦਾ ਤਪ ਦੱਸੋ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਾਲੀਦਾ। ਤਾਉਮਰ ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਇੰਜ ਤਪੇ ਜਿਵੇਂ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਭੱਠੀ 'ਚ ਢਾਲੀਦਾ। ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਿਉਂਦੀ ਮਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ 'ਚ ਹੱਥ ਵਟਾਵੇ। ਸਾਂਤਮਈ ਰੋਸ ਦੇ ਬੰਡਲ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ, ਘਰ ਘਰ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਜਾਵੇ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ
ਪਿੰਡ ਕੁਲਬੁਰਫਾ, ਪਟਿਆਲਾ।
ਫੋਨ: 91-98784-69639

ਢੋਈ ਟੋਕਰੀ ਜਿਨ੍ਹੀ ਚੋਇਆ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਧਰਤ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹੀ ਸਬਕ ਦਿੰਦੇ ਓਹੀ ਪੜ੍ਹ ਜਾਓਗੇ ਜੋ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠੋਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘੱਟਾ ਫੱਕਦੇ ਰਹੋਗੇ। 'ਸਿਆਣੇ ਦਾ ਕਿਹਾ ਔਲੇ ਦਾ ਖਾਧਾ ਅਸਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ।'
-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਚਲਿਆ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਇੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਾ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਅਟੱਟ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਸਾਹ ਰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਯੁੱਗ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਝ ਨਵਾਂ ਮੋੜਾ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੰਪੂਰਨ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ, ਚਾਹੇ ਵੱਡਾ ਹੈ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਇਹ ਇੱਕ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਹੈ; ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਅੱਡੇ-ਅੱਡ ਫਸਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰਾ ਜੁਗਾੜ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਖੇਤੀ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ

ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼

ਖਲੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਇੱਕ ਖੇਤ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਨਾਲ, ਸਾਡੀ ਉਹ ਦੋ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਕਣਕ ਸੀ। ਵਾਢੀ ਦੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਖਲੀ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਉਤਨੀਆਂ ਹੀ ਹੋਰ ਮੰਗਦੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਾ ਮੁਮਕਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ; ਬਾਪੂ ਜੀ ਇਕੱਲੇ ਦੋ ਖੇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖਲੀ ਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਤੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਣਕ ਵੱਢੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਲੀ ਲਗਵਾਉਣਗੇ! ਸੋ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ ਮਜ਼ਬੂਰੀ

ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਕੰਮ ਹਫਤੇ 'ਚ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਪਰ ਲਗਦੇ ਹੀ ਹੱਥ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਹੀ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਐਸਾ ਲੜੀ ਦਰ ਲੜੀ ਮਿਲਦਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਲ ਭਰ ਹੀ ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਤੇ ਰਿਹਾ। ਦਿਨੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਰਾਜਗਿਰੀ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਕਰ ਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਛਕ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਤੇ ਆ ਕੇ ਸੌਂ ਜਾਇਆ ਕਰੇ।-ਹਾਂ ਵੱਢੀ ਕਣਕ ਦੀ ਖਲੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਉਹ ਵੀ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ; ਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਹਿੰਮਤ ਕਰਾਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਖੇਤ 'ਚ ਪਈਆਂ ਭਰੀਆਂ ਚੁਕਾ ਦਏਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕ

ਅੱਗੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਸਦਰ ਬਜ਼ਾਰ ਛਾਉਣੀ ਤੋਂ ਚਲਦੀ ਤਿੰਨ ਨੰਬਰ ਲੋਕਲ ਬੱਸ ਫੜ ਕਾਲਜ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸੀ, ਸਵੇਰੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਲਜ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਕਿਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੀ, ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਸੀ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਬੱਸ ਉਹ ਜੋ ਡੇਵੀ-ਦੁਗਣੀ ਮਿਹਨਤ ਮੰਗਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਗਲਤ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤਾ ਕੰਮ ਖੇਤੀ ਦਾ ਆਪ ਹੀ ਕਰੀਦਾ ਸੀ, ਅਤਿ ਲੋੜ

ਸੋਚਦਿਆਂ ਸੋਚਦਿਆਂ ਤਰਕੀਬ ਸੁੱਝੀ ਕਿ ਨਾਲੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਦਰੀਆਂ ਬੁਣਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ। ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਪੰਜਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਜਦੋਂ ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕੁੱਪਾਂ ਦੀ ਨਾਲੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕੱਢ ਲਈ। ਬੜਾ ਹੌਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਲਗਦਾ ਕੰਮ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਸਾਰੀ ਕਣਕ ਪੰਜ ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਦੇ ਕਿਰਲੋਸਕਰ ਇੰਜਨ ਨਾਲ ਥਰੈਸਰ ਤੇ ਪਟਾ ਚੁੱਕ ਆਪ ਹੀ ਗਾਲੇ ਲਾ ਗਾਹ ਲਈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਤੁੜੀ ਦੇ ਕੁੱਪ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਬੰਨ ਲਏ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਤੰਗੜਾਂ 'ਚ ਬੰਨੀ ਤੁੜੀ ਕੁੱਪਾਂ 'ਚ ਸੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ, ਅਸੀਂ ਤੰਗੜਾਂ 'ਚ ਤੁੜੀ ਭਰ ਭਰ ਤੰਗੜ ਬੰਨਦੇ ਅਤੇ ਚੁਕਾਈ ਗਏ। ਇੱਕ ਜਣਾ ਕੁੱਪ ਦੁਆਲੇ ਲਿਪਟ ਰਹੀ ਬੋੜ ਮੇਢੇ ਤੇ ਧਰ ਖਿਚ ਪਾ ਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰੀ ਗਿਆ ਤੇ ਸਵਰਨਾ, ਜੋ ਕੁੱਪ ਬੰਨਣ ਦਾ ਕਾਰੀਗਰ ਸੀ, ਇੱਕ ਪੀਪਾ ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁੱਪ ਬੰਨਣ ਦਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਸੀ ਵੀ ਵੜਾ ਲੰਬਾ ਜੁਆਨ, ਤੀਸਰਾ ਹਿੱਸਾ ਕੁੱਪ ਦੀਆਂ ਬੋੜਾਂ ਤਾਂ ਰੱਸੀਆਂ ਨਾਲ ਬੱਲੇ ਖੜਾ ਹੀ ਬਿਨਾ ਪੋੜੀਉਂ ਬੰਨ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਡੇ ਛੇ ਕੁੱਪ ਤੁੜੀ ਦੇ ਬੰਨੇ ਤੇ ਛੇ ਪੀਪੇ ਕਣਕ ਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ, ਇੱਕ ਪੀਪੇ 'ਚ ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਕਿੱਲੋ ਕਣਕ ਪੈਦੀ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਕਣਕ ਦੀ ਗਾਹਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਮੀਂਹ ਕਿਣੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁੱਕ ਪਕੇ ਹੀ ਨਜਿੱਠ ਲਿਆ।

ਕਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ
ਫੋਨ: 604-589-5919

ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਨਿੱਕੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਿਰਧ ਹੋ ਗਏ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੱਕ। ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਖੂਹ ਨੂੰ ਚਾਹ ਦਾ ਡੋਲੂ ਲੈ ਕੇ ਤੌਰ ਦਈਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਕਿ ਮੁੜਦਾ ਇਸੇ ਡੋਲੂ 'ਚ ਦੁੱਧ ਪੁਆ ਕੇ ਲੈ ਆਈ। ਸਿਆਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੱਡ ਪੈਰ ਚਲਦੇ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਆ ਦੇਣਾ, ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਏਧਰੋਂ-ਓਧਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਰਾਖੀ ਆਦਿ ਦਾ ਕੰਮ ਬਿਨ ਦੱਸਿਆਂ-ਪੁੱਛਿਆਂ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇੰਜ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਆਪੋ ਹੀ ਆਟੋ ਮੋਡ 'ਚ ਲੱਗੀ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਘਰ ਦਾ ਜੀਅ ਕੰਮ-ਚੋਟਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਂਞ ਜਾਣ ਆਉਣ ਦਾ ਜੁੱਮਾ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ, ਘਰ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ-ਵਸਤਾਂ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਜੁੱਮਾ ਲਾ, ਕੰਮ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉਤਨਾ ਹੀ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਰੁੜਾਨ ਬਣਿਆ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖੇਤੀ 'ਚ ਹੱਥ ਵਟਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾੜੀ ਕਾਮਾ ਸਾਰਾ ਸਾਲ, ਉਸ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਰੋਟੀ 'ਤੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅਖੀਰ ਫਸਲ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਇਵਜ ਵਜੋਂ ਫਸਲ ਦਾ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਈਆਂ ਨਾਲ ਫਸਲ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਮਿਥੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜ-ਦੁਪੰਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਪੰਜਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇ ਤੇ ਤਿੰਨ ਕਿਸਾਨ ਦੇ: ਜਾਂ ਇੰਜ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਚਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਤੇ ਸੱਠ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ। ਇੰਜ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੀਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਰ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ, ਵਿੱਤ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸੀਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੁਸ਼ਤ ਦਰ ਪੁਸ਼ਤ ਚਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਸੱਠਵਿਆਂ ਦੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਵੇਲੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਕਦ ਪੈਸਿਆਂ ਤੇ ਜੋਤੇ ਅਤੇ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਰ ਕੰਮ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ; ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁਣ ਫਸਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਥਾਂ ਨਕਦ ਪੈਸਿਆਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ: ਚਾਹੇ ਉਹ ਪੈਸੇ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਹੋਣ, ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਥੀ ਤਨਖਾਹ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲਾ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਕੰਮ ਬਦਲੇ ਫਸਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਜਦ ਗੱਲ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨੇ ਨਕਦ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਇੱਕ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਮੈਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਸਾਡੀ ਕਣਕ ਦੇ ਦੋ ਖੇਤ ਅਗੇਤੇ ਪੱਕ ਗਏ, ਤੇ ਅਗੇਤੀ ਹੀ ਵਾਢੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪਈ। ਵਾਢੇ ਕਣਕ ਵੱਢ ਕੇ ਭਰੀਆਂ ਤਾਂ ਬੰਨ ਗਏ ਪਰ ਭਰੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ

ਤਹਿਤ ਦੁਹਰੀ ਮਿਹਨਤ ਲੈਣ ਦਾ ਮਾਂਜਾ ਲਾਇਆ ਜਾਏ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਖੇਡ ਹੋ ਰਹੀ ਚਤੁਰਾਈ, ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਾ ਭਾਈ ਤੇ ਮੈਂ ਕੋਰਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਣਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਅਧੁਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੁੱਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ। ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨ ਇਹ ਘਸ ਘਸ ਚਲਦੀ ਰਹੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹੇ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਵਾਧੂ ਹੋਰ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਖਲੀ ਲਾਉਣਗੇ, ਅੱਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਠੋਕ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਆਪ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖਲੀ ਲਾ ਲੈਣੀ ਹੈ? ਕੰਮ ਤਾਂ ਸਾਥੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਉ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਬਲੈਕ ਮੇਲ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਮਨ ਦੁਭਿਦਾ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀਤਾ ਕੀ ਜਾਏ? ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗੱਲ ਅਸੂਲ ਦੀ ਹੈ।-ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਤੇ ਇੱਕ ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਉਹ ਦਿਨੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਰਾਜਗਿਰੀ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਤੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਸੌਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕੁੱਪ-ਰੋਗੀਏ ਦਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦਾ ਸਾਕਾ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕਿਵੇਂ ਪੈ ਗਿਆ? -ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਲੁਪਿਆਣੇ ਤੋਂ 'ਜਿੰਦਲ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ' ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਪੋਟੀ ਬੈਂਚ ਕਿਰਲੋਸਕਰ ਇੰਜਨ ਖ੍ਰੀਦਿਆ ਤਾਂ ਜਿੰਦਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਾਰੀਗਰ ਹੈਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਇੰਜਨ ਚਲਦਾ ਕਰ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਟਿਊਬਵੈਲ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਦਾ ਕਰ ਆਏ; ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਝੱਟ ਹੀ ਮਿਸਤਰੀ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ: ਉਸ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਉਹ ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਏਗਾ। ਵਾਅਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਆਇਆ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਪਾਈਪ ਖੂਹ 'ਚ ਵਰਾ ਕੇ ਪੱਖੇ ਨਾਲ ਕੱਸ ਇੰਜਨ ਦੀ ਸੋਧ ਵੇਖ ਕਰਕੇ ਤੇ ਫੱਟੇ 'ਤੇ ਇੰਜਨ ਕੱਸ ਟਿਊਬਵੈਲ ਚਲਦਾ ਕਰ ਆਇਆ ਪਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਤੇ ਹੀ ਛੱਡ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇੰਜਨ ਵਾਲੀ ਬੜੀ ਤੇ ਇੰਜਨ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਹਫਤੇ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਲੁਪਿਆਣੇ ਪਰਤ ਆਏ।

ਖਲੀ ਲਾ ਲਵਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ, ਕਹਾਵਤ ਹੈ 'ਅੰਨਾ ਕੀ ਭਾਲੋ ਦੋ ਅੱਖਾਂ' ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਉਹ ਕੰਮ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਭਰੀਆਂ ਚੁਕਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਮੈਂ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਲਿਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਸੀ, ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਵੱਢੀ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਦੀ ਖਲੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਣਕ ਵੱਢੀ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਹੋਰਾਨ ਤੇ ਆਂਢ ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਖੂਹਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕਿ ਕੱਲ ਸ਼ਾਮ ਤਾਂ ਭਰੀਆਂ ਖੇਤ 'ਚ ਪਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਖੇਤ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਖਲੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਭਰੀਆਂ ਚੁਕਾਉਂਦਾ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਹਾ ਧੋ ਕੇ ਪਿੰਡ ਆਪਣੀ ਰਾਜਗਿਰੀ ਕਰਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਡੀ ਏ ਵੀ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਪੜ੍ਹਨ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਿੱਤਣ ਵਾਂਗ ਸੀ: ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲੱਗੀ।-ਹਾਂ! ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਪਿੰਡੋਂ ਡੀ ਏ ਵੀ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਪਹੁੰਚਣ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਘਰੋਂ ਗੁਰਾਇਆ ਤੱਕ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਜਾਣਾ, ਸਾਈਕਲ ਉੱਥੇ ਛੱਡ, ਜਲੰਧਰ ਤੱਕ ਬੱਸ 'ਚ ਤੇ

ਸੱਠਵਿਆਂ ਦੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਵੇਲੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਕਦ ਪੈਸਿਆਂ ਤੇ ਜੋਤੇ ਅਤੇ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਰ ਕੰਮ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ; ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁਣ ਫਸਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਥਾਂ ਨਕਦ ਪੈਸਿਆਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ: ਚਾਹੇ ਉਹ ਪੈਸੇ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਹੋਣ, ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਥੀ ਤਨਖਾਹ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲਾ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਕੰਮ ਬਦਲੇ ਫਸਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਜਦ ਗੱਲ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ।

ਹੋਣ ਤੇ ਹੀ ਕਾਮਿਆਂ ਤੇ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪੈਦਾ ਸੀ, ਇਤਨੀ ਸਰੋਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ ਕਿ ਆਪ ਵਿਹਲੇ ਰਹਿ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਾਮਿਆਂ ਤੇ ਹੀ ਕਰਵਾਈਏ; ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੇਜ਼ੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਫਸਲਾਂ ਚੰਗੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇਣ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਵੱਟੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਾਲ ਡਟ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨੱਕ ਨੀ ਸੀ ਵੱਟਿਆ।

ਇਸੇ ਵਰਗੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਵੀ ਦੱਸਦਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਕਾਮੇ ਪਿੰਡੋਂ ਸਾਡੀ ਕਣਕ ਵੱਢਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਕੁਤਰਾਈ/ਗਾਹੀ ਕਰ ਕਰਾ ਕਣਕ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਤੁੜੀ ਦੇ ਕੁੱਪ ਵੀ ਬੰਨਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਇੱਕ ਸਾਲ ਅੜ ਗਏ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਣਕ ਗਾਹੀ ਅਤੇ ਕੁੱਪ ਬੰਨਾਈ ਦਾ ਭਾਅ (ਭਾਵ ਕਣਕ) ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਇਲਮ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਤੇ ਆਪ ਇਕੱਲਿਆਂ ਕਣਕ ਦੀ ਗਾਹੀ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਤੇ ਇੰਜ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਠੋਕ ਕੇ ਵੱਧ ਮਿਹਨਤ ਲਵੋ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਨਿਰਾ ਬਲੈਕ ਮੇਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਤਹਿਤ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਕਣਕ ਦੀ ਗਾਹੀ/ਕੁਤਰਾਈ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁੱਪ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਬੰਨਾਂਗੇ। ਕਣਕ ਦੀ ਗਾਹੀ ਵੇਲੇ ਕੁੱਪਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਾਲੀ ਕੱਢਣਾ ਅਤੇ ਕੁੱਪਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਰੇਆਂ 'ਚ ਤੰਗੜਾਂ ਨਾਲ ਤੁੜੀ ਭਰਨਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ।- ਉਸ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪੱਕਾ ਕਾਮਾ ਸੀ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਯੂ ਪੀ ਤੋਂ ਲਿਆ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲਾ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਸੀ ਬੜਾ ਤਕੜਾ ਪਰ ਅੜਬ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ, ਜੋ ਮਗਰੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਬਣ ਗਿਆ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਤੁੜੀ ਦੇ ਕੁੱਪਾਂ ਲਈ ਨਾਲੀ ਕੱਢਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ 'ਚ ਚੀਰੇ ਆ ਗਏ; ਮੈਂ, ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਭਤੀਜੇ, ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਜਿਸ ਦੀ ਕੁੱਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ; ਉਹ ਦਸ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਤੇ ਇੱਕ ਮੇਰਾ ਭਾਣਜਾ ਉਹ ਵੀ ਨਾਨਕੇ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਏ ਕਿ ਛੇ ਸੱਤ ਕੁੱਪਾਂ ਦੀ ਨਾਲੀ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢਾਂਗੇ? ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਚੀਰੇ ਆ ਗਏ, ਹਾਲੇ ਮਸ਼ੀਨ 'ਚ ਗਾਲੇ ਲਾਉਣੇ ਹਨ, ਕੁੱਪ ਬੰਨਣੇ ਹਨ। ਨਾਲੀ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ!

ਔਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅਤੇ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ

ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਔਰਤ ਜਾਤ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦਾਬੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਜ ਆਪਣੀਆਂ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ “ਢੋਰ ਗੰਦਾ ਸੂਦਰ ਔਰ ਨਾਰੀ, ਯੋਗ ਸਭ ਤਾਤਨ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ” ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ‘ਪੈਰ ਦੀ ਜੁਤੀ’ ਅਤੇ ‘ਗੁਤ ਪਿਛੇ ਮਤਿ’ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਜਾਤ ਉਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਜ਼ਬਰ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਔਰਤ ਮਰਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਇਕ ਅਸਲੋਂ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਵਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਵਲੋਂ ਸਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਖਪਤਕਾਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਹਵਾਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-98156-98451

18ਵੀਂ ਅਤੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਯੂਰਪ ਅੰਦਰ ਪੁੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨਾਲ ਔਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੁਆਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਪੁੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾਇਆ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਭਾਰਿਆ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਯੂਰਪ ਅੰਦਰ ਜਾਗ੍ਰੂਤੀ ਆਈ, ਤਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦਾਬੇ ਵਿਰੁਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੇ ਜੋਰ ਫੜਿਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ, ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੌਧਿਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਚੇਤੰਨ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਉਘੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੂਹਰੇ ਲਿਆਂਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ, ਸਮਾਜਵਾਦ ਲਈ ਲੜੇ ਗਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਮਾਅਰਕੇ ਮਾਰੇ; ਪਰ ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਤਰਜਮੇ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਖਪਤਕਾਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਹਥਿਆ ਲਿਆ। ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਖਪਤਕਾਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਗੰਧਲੇ ਕੀਤਾ, ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਹਦ ਤਕ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਅਰਥ ਹੀ ਗੁਆ ਬੈਠਾ। ਇਸ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਖਪਤਕਾਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਮਰਦਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬਣਾ ਧਰਿਆ। ਇਸ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਅਰਥਹੀਣ ਸੰਕਲਪ ਨੇ ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੀ ਗੰਧਲੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਰ, ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਹਦ ਤਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁੜੱਤਣ ਭਰਿਆ ਜਾਪਣ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ।

ਏਗਲਜ਼ ਨੇ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਪੁੰਜੀਵਾਦ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਆਪਣੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਖੋਜ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰੀ ਸਾਂਝੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਰਹਿੰਦ ਖੂੰਹਦ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਆਮ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਖੁਦ ਖਰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਰਹਿਣ-ਬਸੇਰਾ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ, ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਆਪ ਖਰਚਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਬੇਲਗਾਮ ਮੰਡੀ ਅਤੇ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ (ਖਪਤਕਾਰੀ)

ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਜੇ ਨੇਮ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਚਾਹੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵੇਗ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ।”

ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਬੇਲਗਾਮ ਮੰਡੀ ਦਾ ਇਹ ਵੇਗ ਹੁਣ ਤਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਲਗਪਗ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਰਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਤਲਾਕਾਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਦਰ ਇਸੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਰਕਸ-ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁੰਜੀਵਾਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਪਰਿਵਾਰ ਪੁੰਜੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਨੇਮ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਪੁੰਜੀ ਤੇ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੂਰਨ ਵਿਕਸਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਰਫ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਹੋਂਦ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਮਲ ਵਿਚ ਇਹ ਆਪਣਾ ਪੂਰਕ ਕਿਰਤੀ ਜਮਾਤ ਅੰਦਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਅਤੇ ਸ਼ੌਰੇਆਮ ਹੁੰਦੀ ਵੇਸਵਾਗਿਰੀ ਵਿਚੋਂ ਲਭਦਾ ਹੈ।

ਮਾਰਕਸ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਉਤੇ ਉਸਰਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰਕ ਵੇਸਵਾਗਿਰੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਪੁੰਜੀ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।”

ਸਾਰੇ ਟੀ. ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਲਗਪਗ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅਜੋਕੇ ਕੂੜ੍ਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਇਕ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮ ਦੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੀ ਬਹੁਨਾਰੀ ਜਾਂ ਬਹੁਪੁਰਖ ਗਾਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਫਿਤਰਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਇਕ ਆਮ ਲਛਣ ਹੈ; ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਪਸੂ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਜਿਉਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਲਛਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜੀ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਇਸ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਮੁਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਸਮੇਤ ਔਰਤ ਮਰਦ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਅੰਨਦ ਸਿਰਫ ਆਤਮਿਕ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਿਰੋਲ ਸਰੀਰਕ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਨਹੀਂ। ਨਿਰੋਲ ਸਰੀਰਕ ਪਧਰ ਉਤੇ ਬਣਾਏ ਕਾਮੁਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਿਰੀ ਭਟਕਣਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਅਜੋਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਹੀ ਭਟਕਣਾ ਹੰਢਾਅ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤਕ ਜਾ ਕੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਪਸੂ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਇਹ ਕਾਮੁਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾ ਸੰਤੁਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਸੂ-ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਲਲਕ ਨੇ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਅਸਲੀਲ ਭਤਕਾਊ ਕਾਮੁਕਤਾ ਦੇ ਨੀਚ ਧੰਦੇ, ਵੇਸਵਾਗਿਰੀ ਅਤੇ ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਦੀ ਮੰਡੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਹਦ ਤਕ ਜਾ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰੀਰੀ ਸਾਇੰਸ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀਲ ਭਤਕਾਊ ਕਾਮੁਕਤਾ ਦੀ ਅਤਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸੁੰਗੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ “ਔਰਤ ਨੂੰ ਪੈਰ ਦੀ ਜੁਤੀ, ਦਾਸੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਹਵਾਸ ਦੀ ਪੁਤਲੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਮਰਦ ਦੇ ਉਸ ਅੰਤਹੀਣ ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਿਘਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਲਿਜਾ ਸੁਟਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਸਲੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਭੁਲ ਕੇ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਬਣੀ ਗਲਤ ਸੋਚ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ

ਕੁਦਰਤੀ, ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਸਲੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਫੌਰੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਹੋਂਦ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਫੌਰੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪੱਧਰ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨਸਲੀ ਹੋਂਦ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਮਨੁੱਖ ਬਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਆਪਣੀ ਅਨੁਭਵੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ।”

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਨਸਲ ਚਲਦੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਮਰਦ ਔਰਤ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਔਰਤ ਮਰਦ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰੀ ਹੈ; ਪਰ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਜਾਂ ਨਿਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਭਾਰੂ ਹੈ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੰਤੁਲਿਤ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ

ਮਾਂ-ਧੀ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਇਕ ਚਿੱਤਰ

ਔਰਤ ਦੇ ਦਰਜੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤੇ, ਉਹ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਅਗੇਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹ ਅਤਿਅੰਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੀ ਸਨ। ਇਹ ਆਖਣਾ ਵੀ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਸਮਕਾਲੀ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਅਗੇ ਲੰਘਦੇ ਹਨ। ‘ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ’ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ‘ਸੋ ਕਿਉ ਮੇਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮੇ ਰਾਜਾਨੁ’, ਪਰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਘਟ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਤੇ ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਕੁਲ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਲਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਰੂਪ ਬਣਨ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤੇ ਹਨ।”

ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਨ, ਜੋ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਪੁਰਸ਼-ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅਤੇ ਭਾਵ ਉਸ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੇ ਸਿਰਜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ। ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਨੈਟਵਰਕ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੇਦਾਰੀ ਉਸੇ ਕੋਲ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸਨ, ਪਰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਮਰਥਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ।”

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਏਨੇ ਉਚੇ ਅਤੇ ਸੁਚੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ, ਇਸ ਦੇ ਠੋਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ

ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਅਤੇ ਰਜਵਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਗਠਜੋੜ, ਫਿਰ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੁਲਾਮੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੁੰਜੀਵਾਦ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਹੈ। ਇਹ ਬੁਨਿਆਦ ਮਨੁੱਖੀ ਭਰਮਜਾਲ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਉਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਿਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਪੈਸੇ ਉਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਮਨੁੱਖੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਇਸ ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ-ਸਮਾਜੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਇਸ ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਹਨ। ਪੁੰਜੀ (ਪੈਸੇ) ਦਾ ਗਲਬਾ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਚ ਇਕੋ ਹੀ ਸਮਾਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੁੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਜਕੜ ਨੂੰ ਤੋੜੇ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਕਿਆਸੇ, ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹੋਣ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਵਿਦਵਾਨ ਚਿੰਤਕ ਸਮਕਾਲੀ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਹਿਲਾਵਾਦੀ ਚਿੰਤਕਾਂ, ਲੂਸ ਇਰਿਗੈਰੇ ਅਤੇ ਹੈਲੇਨ ਸਿਖੂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ

ਭਾਵ ਔਰਤ ਤੋਂ ਹੀ ਔਰਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਔਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਕਿਆਸਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿਰਫ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸੱਚ ਕਰਤਾ ਹੀ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਭਾਵ ਔਰਤ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸੱਚ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਔਰਤ ਦੀ ਕੁਖ ਹੈ। ਮਰਦ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਤਿਮ ਤੌਰ ਉਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਔਰਤ ਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੋਬੀ ਪ੍ਰਸਾਇ ਚੋਟੋਪਾਧਿਆਇ ਦੀ ਸਹਜੀ ਗੀਤ ਦੀ ਦਿੱਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮਿਸਾਲ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੇੜੇ ਹੈ, “ਜੇ ਤੂੰ ਇਕ ਤਨ ਹੋ ਕੇ ਸਦੀਵਤਾ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਰਦ ਅੰਸ਼ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਇਸਤਰੀ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤ ਬਣ।” ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਤੀ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਜੀ ਸੱਚ ਉਤੇ ਵੀ ਮੋਹਰ ਲਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਔਰਤ ਮਰਦ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜੀ-ਆਤਮਿਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਾਰਾ ਆਤਮਿਕ ਰਹੱਸ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ “ਅੰਤਿਮ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਤਖਣਾ, ਸਰਵ ਪਰਿਪੇਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਮਹਲਾ ਅਧਿਆਤਮ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।”

ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਔਰਤ ਮਰਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਅਨੁਭਵੀ ਸਿਖਰ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਅਜੇ ਤਕ ਕਿਸੇ ਫਿਲਾਸਫਰ ਜਾਂ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਖਰ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ਸਮਾਜੀ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਮਾਜ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ,
ਧਨ ਪਿਰੁ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ
ਬਹਨਿ ਇਕਠੇ ਹੋਇ।
ਏਕ ਜੋਤਿ ਦੁਇ ਮੂਰਤੀ
ਧਨ ਪਿਰੁ ਕਹੀਐ ਸੋਇ। (ਪੰਨਾ 788)

ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਦੋ ਵਖ-ਵਖ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡਾ ਆਤਮਿਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਬਣ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ, ਅੱਜ ਦੇ ਰਾਜਸੀ-ਸਮਾਜੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉਤੇ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖਵਾਦ ਨੇ ਜੇ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤਕ ਸੁੰਗੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੁੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰੀਕਰਨ ਨੇ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁ ਅੰਗਾਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਬਾਜ਼ਾਰੀਕਰਨ, ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸਮੁੱਚੀ ਅਨੁਭਵੀ ਸਿਆਣਪ ਨੂੰ ਵੀ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ-ਨਰਬਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੰਢਾਏ ਅਨੁਭਵੀ ਅਮਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆਈ ਕਿ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਮਨੁੱਖੀ ਇਕਾਈ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਨਸਲ ਚਲਦੀ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਣ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਮਾਂ ਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਜੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਔਰਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਮਰਦ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਿਰਫ ਸਰੀਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਕ ਔਰਤ ਅਤੇ ਇਕ ਮਰਦ ਦਾ ਸਬਾਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝ ਆਈ ਕਿ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਸਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਗੁਰਮਤਿ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ,
ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡ ਉਪਜੈ ਭੰਡੈ ਬਾਝ ਨ ਕੋਇ।
ਨਾਨਕ ਭੰਡਿਹ ਬਾਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਚਾ ਸੋਇ।
(ਪੰਨਾ 473)

ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਔਰਤ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਗਾਥਾ: ਮੁੱਲਾਂਕਰਮ ਟੈਕਸ

ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਲੀਦਾਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਦੀ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਤਰਾਵਨਕੋਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੁਆਰਾ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮੁੱਲਾਂਕਰਮ ਟੈਕਸ (ਬ੍ਰੈਸਟ ਟੈਕਸ) ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਊਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਉਥੋਂ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੁੱਗਰੀ
ਫੋਨ: 91-94782-38443

ਦੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੇ ਇਸ ਟੈਕਸ ਦਾ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਸਾਹਸੀ ਕਦਮ ਇਸ ਟੈਕਸ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਨਿਮਨ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

ਤਰਾਵਨਕੋਰ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪਰੰਪਰਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਢਕਣ ਦੀ ਸਖਤ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਔਰਤ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਢਕਦੀ ਤਾਂ ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਸਾਇਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਟੈਕਸ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸੀ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੀਵੀਂ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦਿਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਚੱਲਣ 'ਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ

ਦੇ ਪਸਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹੇ ਚੰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿੰਨੇ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਸੀ। ਇਥੇ ਵੀ ਸਮਾਜਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਕਰੂਰ ਪ੍ਰਥਾ ਅਤੇ ਵਰਣ-ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਕੋਹੜ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ। ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਦੇ ਤਰਾਵਨਕੋਰ ਜਿਲੇ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨੀਵੀਂ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਢਕਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਕੋਲ ਇੱਕ ਲਾਠੀ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਚਾਕੂ ਬੰਨਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਔਰਤ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਢਕ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾੜ ਕੇ ਦਰਖਤ ਉੱਤੇ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਔਰਤ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਾ ਦੁਹਰਾਏ।

ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਵਜਨਿਕ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਢਕਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਟੈਕਸ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਘਿਨੌਣਾ ਜਾਤੀਗਤ ਭੇਦਭਾਵ ਸੀ। ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਸੀ। ਹਰ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੁਖਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਵਰਗ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਤਨ ਦਾ ਉੱਪਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲ

ਦਿਹਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਹੱਲ ਦੀ ਰਾਣੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਨੀਵੇਂ ਵਰਗ ਦੀ ਔਰਤ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਢਕ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਰਾਣੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਕਟਵਾਉਣ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਸਰਵਜਨਿਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਤਾਂ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਫੁੱਲ ਬਰਸਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਆਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਸ

ਪ੍ਰਥਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬਦਲਾਅ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਸ਼੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਫਲਸਰੂਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਢਕਣ ਲੱਗੀਆਂ, ਪਰ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਨੇ ਇੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 1800-1829 ਈ. ਤੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੇ ਦਖਲ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਨਾਦਰ ਸਮੁਦਾਇ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਅਪਨਾ ਲਿਆ। 1855 ਈ. ਵਿਚ ਦਾਸ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਵਰਣ ਪ੍ਰਥਾ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਭਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ 1859 ਈ. ਵਿਚ ਦੰਗੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਾਦਰ ਸਮੁਦਾਇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਹਿਦ ਔਰਤ ਨੰਗੋਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਥ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਚਿਰਕੁੰਡਨ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਨੰਗੋਲੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਢਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਟੈਕਸ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਕੱਟ ਕੇ ਕੋਲੇ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਉਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਥੋਂ ਭੱਜ ਗਏ ਅਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਖੜ੍ਹੀ ਨੰਗੋਲੀ ਨੇ ਵੀ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਜੰਗਲ 'ਚ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ। ਅੱਗ ਦੀ ਚਿਠਾਂ 'ਚ ਨੰਗੋਲੀ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਸੀ,

ਜਿਸ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਜਲਦੀ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਸਤੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਚੇਰਬਾਲਾ ਨਾਮੀ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗੇ ਸਨ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਪੂਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਲਾਂਚੀਪਰਾਮਬੂ ਭਾਵ (ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਸਤਮ ਦੀ ਭੂਮੀ) ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਅੱਜ-ਕੱਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਮਨੋਰਮਾ ਕਵਾਲਾ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਅਖੀਰ 26 ਜੁਲਾਈ 1859 ਈ. ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਢਕਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਵੇਂ ਵਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਕ ਉੱਚ ਵਰਗ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਰੂਰ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਘਰਾਣੇ, ਪ੍ਰੋਹਿਤ, ਸਵਰਣ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ। ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਸ਼ ਸੀ, ਪਰ ਆਰੀਆ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰੂਰ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਨਿਰੰਤਰ ਭੇਦ-ਭਾਵ, ਅਛੂਤ ਵਰਗੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਦੌਰ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਹਿਠੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੋਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੇ ਇਸ ਘਿਨੌਣੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਰਗਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਬਣਿਆ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਹੀ ਅੱਜ ਦੀ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹਾਈ ਹਨ।

ਔਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅਤੇ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਦੁਖ-ਸੁਖ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਵਧੇਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆਈ ਕਿ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਰੀਰਕ ਨਾਲੋਂ ਆਤਮਿਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਰੀਰੀ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਭਰਨ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਹੈ।
ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪਰ-ਨਾਰੀ ਦੀ ਸੇਜ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਜਾਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਮਾਜੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਅਨੁਭਵੀ ਸਿਆਣਪ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰ-ਨਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੇਜ ਮਾਣਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਕਦੀ ਵੀ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਆਤਮਿਕ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰਿਆਵੀ, ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰਾਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਭੋਗਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਯਥਾਰਥ ਤੋਂ ਟੁਟੀ ਹੋਈ ਕਾਲਪਨਿਕ ਭਟਕਣਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਭਟਕਣਾ ਅਜੋਕੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ।
ਗੁਰਮਤਿ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਵਿਚ ਇਹੀ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਾਮਵੰਤ ਕਾਮੀ ਬਹੁ ਨਾਰੀ ਪਰ ਗ੍ਰਿਹ ਜੋਗ ਨ ਚੁਕੈ। ਦਿਨ ਪੁੱਤਿ ਕਰੈ ਕਰੈ ਪਛੁਤਾਪੈ ਸੋਗ ਲੋਭ ਮਹਿ ਸੁਕੈ। (ਪੰਨਾ 672)
ਭਾਵ ਕਾਮ ਵਾਸਨਾ ਵਿਚ ਗੁਸੇ ਮਰਦ ਕੋਲ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜੀ ਔਰਤਾਂ ਹੋਣ, ਪਰ ਉਸ

ਦੀ ਹੋਰ-ਹੋਰ ਪਰਾਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਭੋਗਣ ਦੀ ਭੁਖ ਕਦੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਕਾਮ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਿਆ ਰਹਿ ਕੇ ਪਛੁਤਾਉਂਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰੀਰਕ ਸਮਰਥਾ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਹੋਰ-ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਭੋਗਣ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਵਿਚ ਮਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਜੇ ਲਖ ਇਸਤਰੀਆਂ ਭੋਗ ਕਰਹਿ ਨਵ ਖੰਡ ਰਾਜ ਕਮਾਹਿ। ਬਿਨੁ ਸਤਗੁਰ ਸੁਖ ਨ ਪਾਵਈ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹਿ। (ਪੰਨਾ 26)
ਭਾਵ ਜੇ ਬੰਦਾ ਲਖ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਭੋਗ ਕਰ ਲਵੇ ਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉਤੇ ਰਾਜ ਕਮਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜੰਮਣ-ਮਰਣ ਦਾ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦਾ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦੀ ਸਾਂਤੀ ਭਾਵ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਭਾਵ ਆਪਣੀ ਨਾਸਵੰਤ ਹੋਂਦ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਸੰਜਮੀ ਸਹਿਜ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦਾ।
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਸੱਚ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਔਰਤ ਮਨੁੱਖੀ ਨਸਲ ਦੀ ਜਨਮਦਾਤੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਮੁੱਚਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਚਿਤਵਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜੰਮਣ ਦੀ ਪਵਿਤਰ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈਸੇ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਖਾਰੇ ਸਮੁੱਚਰ ਵਿਚ ਡੋਬ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਮਾਣਨੀ ਓਨਾ ਚਿਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਭਰਮਜਾਲ ਅਤੇ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਦਰਤੀ-ਸਮਾਜੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇਕ ਰਾਜਸੀ-ਸਮਾਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਵ ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਔਰਤ

ਜਵਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਉਸ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਲਾਹੁਣ ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਲੁਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਝਾਕਦੇ ਜਿਸਮ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੇਖਦੇ ਬੋਹਯਾ ਹੋ ਕੇ ਚੁੱਭਵੇਂ ਬੋਲ ਬੋਲਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਨ ਹੋ ਕੇ ਸਿਰਫ ਕਾਮ ਦੀ ਸ਼ੈਅ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਸਹਿਮੀ ਹੋਈ ਲਾਸ ਜੋ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੱਗ ਤੋਂ ਡਰੀ ਹੋਈ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਸਹਿੰਦੀ ਫਿਰ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਚਾਲੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ।

ਤੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਰਹਿੰਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਪਦੀ ਮੋਹ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹੁਸਨ ਸ਼ਬਾਬ ਜਿਸ ਬਿਨ ਮੁਹੱਬਤ ਅਧੂਰੀ ਸ਼ਾਇਦ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਵੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਹਰਫ ਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਉੱਚਤਮ ਕ੍ਰਿਤੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਨਾ ਪੇਕੇ ਨਾ ਸਹੁਰੇ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕ ਨਾ ਔਲਾਦ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਬੇਗਾਨੀ

ਪਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁੱਖ ਸਾਧਨ ਵਿੱਡੋਂ ਜੰਮੀ ਔਲਾਦ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਕੀ ਨ ਬਣਦੀ। ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਖਾਵੇਂਦ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪਿਤਾ, ਵੀਰਾਂ, ਪਤੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮ ਰਹਿ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਿਹਨੇ ਸੁਣਦੀ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਪੀੜਾਂ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਪੁਆ ਕੇ ਸਹਿਕਦੀ ਸਿਸਕਦੀ ਅਣਗਿਣਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜੋੜਦੀ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਦੁਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਹਾਸੇ ਵੰਡਦੀ ਦੋਵਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਅਨਾਮਿਕਾ ਬਣ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪੈੜ ਬਣ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੁਚ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਰਪੁਰੀ
ਅਬਲਾ ਕੌਣ
ਬਲ ਵਾਲਿਓ! ਅਬਲਾ ਕੌਣ, ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਮਜ਼ੋਰ? ਜੰਮੇ, ਪਾਲੇ, ਕਮਾਏ, ਪਕਾਏ, ਪਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਭੋਰਾ ਸ਼ੋਰ।
ਇੱਕ ਪੇਟ, ਇੱਕ ਕੁੱਛੜ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਬਰਾਬਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਇੱਟਾਂ ਢੋਵੇ। ਮਰਦ ਬੱਕਿਆ, ਛਿੱਲ ਲਾਹੁੰਦਾ ਪੀ ਕੇ, ਦਰਦ ਦੀ ਵਿੰਨ੍ਹੀ, ਰਾਤ ਭਰ ਰੋਵੇ।
ਅੰਦਰ ਚੁਹੇ, ਬਾਹਰ ਇੱਲਾਂ, ਮਾਸ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਹੀ ਨੋਚਣ। 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਘੋਰਨ ਇਸ ਨੂੰ, ਮਹਾਂਬਲੀ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਚਣ।
ਬਲ ਵਾਲਿਓ, ਗੈਰਤਮੰਦੇ,

ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਨਾ ਕਰੋ ਘਾਣ। ਦੇਣਦਾਰ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਇਸ ਦੇ, ਜੀਵੇ ਹੱਸ ਕੇ, ਦੇਵੇ ਮਾਣ।
-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਭਾਰਤ ਦਰਸ਼ਣ
ਕਬੂਏ ਤੋਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਉਨਾਵ ਮੁਜ਼ਫਰਾਬਾਦ ਤੋਂ ਹਾਬਰਸ ਬਾਕੀ ਜੋ ਸੁਰਖੀਆਂ ਚ ਨਹੀਂ ਦਿਖਦੇ ਹਰ ਰੋਜ ਸਫਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਹਿਰਸ ਤੇ ਹਵਸ ਬੇਖੋਫ ਦੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅੱਸੀ ਤੱਕ ਲੱਭਦੀ ਫਿਰਦੀ ਲਾਲਾਂ ਸੁੱਟਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਕੁਮਾਰੀ ਕੰਨਿਆ ਤੱਕ ਸਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਿਆਨ ਚੁਣੀਆਂ ਔਰਤ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤਾਂ ਇੱਕ ਚਲਨ ਹੈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਗਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਖੂਨ ਠਾਕਰਾਂ ਦਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਨਮ ਵੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਫੂਲਨ ਦੇਵੀ।
-ਹਰਮੋਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਾਹਾਬਾਣਾ
ਫੋਨ: 91-81959-82006

ਬੈਚ ਫੁੱਲ ਸਿਰਾਟੋ-ਸਵੈ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ

ਬੈਚ-ਫੁੱਲ ਦਵਾਈਆਂ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿਹਤ ਕਰਮੀਆਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਹਨ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੱਖ ਪੱਧਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ, ਐਲੋਪੈਥੀ ਤੇ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਵੱਧ ਘੱਟ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀਮਤ ਗਿਣਤੀ, ਸਪਸ਼ਟ ਵਰਣਨ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਮੈਟੀਰੀਆ ਮੈਡੀਕਾ (Materia Medica) ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਖਿਆ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਪਰ ਜੇ ਬੈਚ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇੰਨੀ ਹੀ ਸੁਖਾਲੀ ਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਡਾਕਟਰਾਂ ਹਕੀਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਧੀ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ? ਆਮ ਆਦਮੀ,

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਟ
ਫੋਨ: 408-634-2310

ਜੋ ਅਕਸਰ ਬੀਮਾਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲ ਉਹ ਭੱਜੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਪੈਸਾ ਲੁਟਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮਹਿੰਗੇ ਇਲਾਜਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਘਰੇਲੂ ਦਵਾਈਆਂ ਲੱਭਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੂਗਲ ਤੋਂ ਨੁਸਖੇ ਖੋਜਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਫਾਇਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦੇ? ਹਾਂ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਪਾਸੇ ਉਦਮ ਕਰਨ ਤਾਂ, ਭਾਵ ਜੇ ਉਹ ਆਪ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ 39 ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈਣ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣਗੇ ਪੈਰ ਦੀ ਹੱਡੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਕਹਿਣਗੇ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ (Cholesterol) ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਪਰ ਜੇ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿਣਗੇ, 'ਨਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨੀ ਦੇਖਿਆ, ਡਾਕਟਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ।' ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਤਕਲੀਫ ਦੱਸਦੇ, ਜੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੈਚ-ਫੁੱਲ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੋਚਦੇ ਤੇ ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੈਣ ਨਾਲ ਕਈ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਜ ਦੀ ਬਚੇ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਕਦਮ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਬੈਚ ਫੁੱਲ ਚਿਕਿਤਸਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਕੋਰਸ ਸਭ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੋਈ ਅਣਜਾਣ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗਾ।

ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਹਰ ਇੱਕ ਦਵਾ ਅਲੌਕਿਕ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਜਰਾ ਬੈਚ ਫੁੱਲ ਦਵਾਈ ਸਿਰਾਟੋ (Cerato) ਨੂੰ ਈ ਲਵੋ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤਰਾਸ਼ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਲਈ ਨਿਪੋਲੀਅਨ ਜਿਹੇ ਫੌਲੀਆਂ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲਾ ਜਰਨੈਲ; ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਡਿਊਕ ਆਫ ਵਾਲੀਗਟਨ ਜਿਹਾ ਚੌਟਾਨੀ ਮਨਸੂਖਿਆ ਵਾਲਾ ਯੋਧਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਘਾਟ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਦਵਾਈ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ?

ਡਾ. ਬੈਚ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਾਟੋ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉੱਜ ਉਹ ਸਮਝਦਾਰ ਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਲਿਆ ਫੈਸਲਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾ ਲੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁੱਝਤਾ ਲਈ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਚੰਗੇ ਕਲਰਕ ਜਾਂ ਚੰਗੇ ਸਿਪਾਹੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਚੰਗੇ ਅਫਸਰ ਤੇ ਚੰਗੇ ਸਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਸੋਚ ਸਮਝ ਤੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲ-ਕਦਮੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਦੋਂ ਤੀਕ

ਕਿ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਆ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ। ਅਫਸਰ ਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਫੀਤਾ ਕੱਟ ਕੇ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਤਜਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਲੈਬ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਉੱਘੇ ਨੇਤਾ ਤੋਂ ਬਟਨ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਭ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਿੱਲ੍ਹੀ ਹੀ ਨਾ ਉੱਡਾ ਦੇਵੇ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਾਂਭੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਕਿ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਿਰਾਟੋ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਦਫਤਰ, ਸਟੋਰ, ਘਰ ਆਦਿ ਹਰ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਆਪ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ। ਉਹ ਨਵ-ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, "ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ।" ਮਾਂ ਕਹੇਗੀ, "ਤੇਰੇ ਪਾਪਾ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਐ।" ਅਧਿਆਪਕ ਕਹੇਗਾ, "ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਗੂਗਲ 'ਤੇ ਦੇਖ ਲੋ।" ਜੱਜ ਬਹਿਸ ਸੁਣ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੇਖ ਕੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਪੁੱਛੋ, ਕੌਨ ਜਿਹਾ ਖੁਰਚ ਕੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇਗਾ, "ਭਈਆ! ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਗਰ ਕੋ ਕੌਨ ਸਾ ਨੰਬਰ ਜਾਤੀ ਹੈ? ਬਤਾਨਾ ਇਨ ਕੋ।"

ਸਿਰਾਟੋ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਨੋਟ ਕਾਪੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਵੀ ਉਹ ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹੀ ਪੁਸ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨਗੇ, ਜੇ ਦੂਜੇ ਕਰਨਗੇ। ਆਪਣਾ ਠੀਕ ਲਿਖਿਆ ਉੱਤਰ ਕੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉੱਤਰ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਠੀਕ ਸਮਝ ਕੇ ਕਾਪੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਵੇਲੇ ਸਬਜੈਕਟ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਖੋਜ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਪੁੱਛ ਖੋਜ-ਵਿਸ਼ਾ ਤੇ ਗਾਈਡ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਬੀਮਾਰ ਪੁੱਛਣਗੇ ਦਵਾਈ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਣੀ ਐ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ। ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ, ਗਹਿਣੇ, ਜੁੱਤੇ ਆਦਿ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਪਸੰਦ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਠੀਕ ਹੈ, ਕਿਹੜੀ ਗਲਤ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਬੈਚ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਾਟੋ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਆਪਣਾ ਡਾਕਟਰ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ, ਕੋਚ, ਅਧਿਆਪਕ, ਦੋਸਤ ਤੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਕਿੱਤਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬਦਲਦੇ ਹੋਣ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ। ਅਰਥਾਤ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਨਾ ਬਣਦੇ ਹੋਣ, ਸਗੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਦੇ ਸਰਜਨ, ਕਦੇ ਅਧਿਆਪਕ, ਕਦੇ ਖੋਜੀ ਤੇ ਕਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋਣ। ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਕਦੇ ਅਦਾਕਾਰ, ਕਦੇ ਸੰਵਾਦ-ਲੇਖਕ, ਕਦੇ ਫਿਲਮ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਕਦੇ ਉਤਪਾਦਕ ਤੇ ਕਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ

ਦਵਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਟਿੱਕ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੀ ਟੀਸੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿਰਾਟੋ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਪਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਅਖਾਣਾਂ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੀ ਵਧੇਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। "ਸਸਤਾ ਰੋਵੇ ਵਾਰ ਵਾਰ, ਮਹਿੰਗਾ ਰੋਵੇ ਇੱਕ ਵਾਰ" ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਮਹਿੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਲੈਣਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਸਸਤੀ ਚੀਜ਼ ਚੰਗੀ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਮਕਾਨ ਉਸਾਰੀ ਵਸਤੂ-ਸਾਸ਼ਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮਹੁਰਤ ਨਾਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਨ-ਚਰਿਆ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਆਪ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਆਪ ਪਹਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਮੌਲਿਕ ਲੇਖਕ, ਉੱਘੇ

ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਤੇ ਅਵਿਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਮਕੈਨਿਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਰਚਨਾਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਚੰਦਰਮਾ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ।

ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਾਟੋ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਪੁੱਛ-ਪੁੱਛ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਓਟ ਵਿੱਚ ਪਲਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਟ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਿਦਵਾਤ ਚਮਕਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਪਰਾਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨ ਬਿਨ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇੱਥਾਂ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ, ਚਰਿਤਰ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬਣਤਰ ਦਾ ਭਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਧ-ਭਗਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅੰਧ-ਭਗਤ ਧਰਮ, ਫਿਲਾਸਫੀ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਸਾਹਿਤ ਜਿਹੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਈਆਂ ਪਿਰਤਾਂ ਤੇ ਰਹਿਤ-ਨਾਮਿਆਂ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ, ਲਿਖਤਾਂ ਤੇ ਐਲਾਨ-ਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਕਿੰਤੂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ। ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਰੁਚੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸੁਧਾਰਕ ਰੁਚੀ ਦੇ ਨਹੀਂ।

ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਅੰਧ-ਭਗਤ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਫਿਲਾਸਫਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਇਲ ਹੋਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਣ ਗਾਣ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੁਲਕਣ ਨਹੀਂ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕ ਫਰਾਇਡ, ਮਾਰਕਸ, ਕੋਇਨਜ਼, ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਮਾਓ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਆਈ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨ-ਬਿਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਦੇ ਕਾਇਲ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਜਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਚਿੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰਖ ਸਕਦੇ। ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਜੁਰਅਤ। ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਲੀਡਰਾਂ, ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਸਿਸਟਮੀ ਅੰਧ-ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਇੱਕਠੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੰਧ-ਭਗਤ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਚਲਦੇ

ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫਾਸੀਵਾਦ ਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਲ ਨਿਘਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਤੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾ ਦੇਖ ਕੇ ਵੋਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨੇਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੱਖ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਸਿਰਾਟੋ ਅਜਿਹੇ ਅੰਧ-ਭਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਤੇ ਪਤਚੋਲ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਟੂ ਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਪਾ ਕੇ ਜਨਤਕ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਤਰ ਕਈ ਸਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। 1999 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਕਾਰਨ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਵਧੀ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਕਈ ਸਾਲ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਾ ਜੁੜਿਆ। ਇਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਭਲਾਮਾਣਸ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਧੜਾ ਨਾ ਭਾਇਆ। 2016 ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਆ ਗਏ ਨੂੰ ਮਿਲਣ

ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੁਸਤ ਤਬੀਅਤ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹਰ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇ ਗੱਲ ਇਸ ਦੇ ਹਾਣ ਦੇ ਬੱਚੇ ਆਪੇ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਐਸਕੋਲੇਟਰ ਤੇ ਵੀ ਬਿਨਾ ਹੱਥ ਫੜ੍ਹੇ ਇਕੱਲੀ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੀ। ਹੇਠ ਖੜ੍ਹੀ ਸੋਚਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਪੈਰ ਕਦੋਂ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਕਦੋਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖੇ। ਬਿਨਾ ਸਹਾਰੇ ਆਪ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਜੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਮੈਂ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਦਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਅੰਤਰਝਾਤ ਮਾਰੀ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇੰਨੀ ਢੁਕਵੀਂ ਨਾ ਲੱਗੀ, ਜਿੰਨੀ ਬੈਚ ਦਵਾ ਸਿਰਾਟੋ। ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣ, ਪੜ੍ਹਨ, ਖੇਡਣ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਕਠਿਨਾਈ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ; ਇਹ ਸਿਰਾਟੋ ਤੋਂ ਵਧ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਸਿਰਾਟੋ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਭੁੱਖ ਚਮਕ ਆਈ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਐਸਕੋਲੇਟਰ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪੋ ਚੜ੍ਹਨ ਲਗ ਪਈ। ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਐਕਸੈਲਰੇਟਿਡ ਬੁੱਕ ਰੀਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਹਫਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਸਿਰਾਟੋ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੈਚ ਫੁੱਲ-ਦਵਾ ਖਾ ਕੇ ਉਹ ਦੂਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀ।

ਡਾ. ਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮੂਰਤੀ ਸਿਰਾਟੋ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਉੱਤਮ ਦਵਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੇ ਰੀਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਰੰਗ ਤੇ ਪਰਦੇ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਤਿ-ਉੱਤਮ ਟਾਨਿਕ ਹੈ, ਜੋ ਸਪੋਅਰ ਪਾਰਟਸ ਜਾਂ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟਲ ਸਟੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

ਡਾ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮੂਰਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੀਨਤਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਅਫਸਰ, ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਲਰਕ, ਕਿੱਤਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਐਕਟਰ, ਅਧਿਆਪਕ, ਡਾਕਟਰ, ਲੇਖਕ, ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਲਿਖਾਰੀ ਆਦਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰਾਟੋ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਧਰੋਂ ਇੱਧਰੋਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਹੀ ਡੰਗ ਸਾਰਨਗੇ। ਜੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਵਾਰ ਖਾ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਰਾਤੋ ਰਾਤ 'ਦਸ ਗੁਜ਼ਾਰ' ਕਾਪੀਆਂ ਵਿਕਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣਾ ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਲਿਖ ਦਿਣਗੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੀਕ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਤੇ ਸਹਿ-ਕਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਪੁੱਛੋ। ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਸਿਰਾਟੋ ਲੈਣੀ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿਓ। ਚੌਥੀ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਹੀ ਸੋਮੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੋਗੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਵੇਗਾ।" ਇਸ ਫੁੱਲ-ਦਵਾਈ ਬਾਰੇ ਇਸ ਲੇਖਕ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਿਲਚਸਪ ਤੇ ਪਰਖਣਯੋਗ ਹਨ।

ਇਸ ਫੁੱਲ-ਦਵਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੁੰਜੀਵਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਿਰਣੇ ਨਾ ਲੈ ਸਕਣਾ, ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਲਾਹਾਂ ਲੈਂਦੇ ਫਿਰਨਾ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਤੇ ਰੀਸਾਂ ਕਰਨਾ, ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਹੋਣਾ, ਅਖਾਣ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾ, ਤਬਦੀਲੀ, ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਪਿਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲ ਸਕਣਾ, ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਸਿੱਖ ਸਕਣਾ, ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣਾ, ਮੌਲਿਕਤਾ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੋਣਾ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਫੈਨ ਜਾਂ ਅੰਧ-ਭਗਤ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੋਣਾ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਈ ਨਵੀਨਤਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਦਬੁੱਧੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਹੈ ਇਹ 'ਸਾਧਾਰਣ' ਜਾਂ ਬੌਠੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਗੱਲ ਜਰੂਰ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸੰਜੀਦਾ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਅਸਵਾਰ ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ

ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ, ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਇੱਕ ਯੁੱਗ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੀਰਵੀ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਲੰਮੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਚੇਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਆ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ 'ਰਾਬਤਾ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸੰਜੀਦਾ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਕੱਢਣਾ ਸੀ। ਜੀਰਵੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਮੈਂ, ਬਲਤੇਜ ਕੜਿਆਲ ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਰੱਤੀਆਂ ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਜੀ ਦੇ ਜ਼ੀਰੇ ਵਾਲੇ ਘਰ ਗਏ ਸਾਂ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਖਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਲੰਘ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ਸਨ ਕਿ ਮੁੱਕਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ੀਰੇ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਮੁੱਚੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਮਾਣ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਹੀਰਾ ਪੁੱਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗਜ਼ਲ ਵਰਗੀ ਅੱਖੀ ਵਿਧਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇੰਨੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਤੇ ਰੂਹ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗਜ਼ਲ, ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾ ਪੁੱਜੀ।

ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ
ਫੋਨ: +91-98726-40994

ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਜ਼ੀਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਮੁੱਚੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਮਾਣ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਹੀਰਾ ਪੁੱਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗਜ਼ਲ ਵਰਗੀ ਅੱਖੀ ਵਿਧਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇੰਨੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਤੇ ਰੂਹ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗਜ਼ਲ, ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾ ਪੁੱਜੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਅੱਜ ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਮਰ ਨੂਰੀ ਵਲੋਂ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮਰਾਟ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿਰੇ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ, ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਅਕੀਦਤ ਸੀ। ਦੇਖੋ ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ, ਜਗਜੀਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਸਰਦੂਲ ਵੀ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਹਵਾ ਵਿਚ ਸਨ- ਹੁਣ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਰਲ ਗਏ। ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਤਾਲੀਮ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਘਰ ਵਿਚ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਉਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਬਾਪ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰ ਦਾਦਾ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ। ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਗਜੀਤ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸੁਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਸੁਰਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਸੁਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਬਾਲ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਗੀਤ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਬੋਲਦਾ। ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਸਾਜ਼ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੋਲ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਇਕਸੁਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਣੇ ਰਾਮਾ ਡਰਾਮੈਟਿਕ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦਾ ਲਾਡਲਾ ਜਗਜੀਤ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਪੁੱਜਾ। ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲ ਦਾ ਗੀਤ 'ਅੱਖੀਆਂ 'ਚ ਨੀਂਦਰ ਰਤਕੇ, ਬਾਲਮਾ ਸੌਂ ਜਾਵਾਂ' ਗਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਟੇਜੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਲਿਆ।

25 ਅਗਸਤ 1940 ਨੂੰ ਜ਼ੀਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਜਗਜੀਤ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੇ ਡੀ. ਐਮ. ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਮਿਲਟਰੀ 'ਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਜਗਜੀਤ ਮਿਲਟਰੀ 'ਚ ਹੁੰਦੇ ਗਾਇਨ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ। ਉਦੋਂ ਜਗਜੀਤ ਅਜੇ ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ। ਇੱਕ ਮਿਹਰਬਾਨ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੇ ਜਗਜੀਤ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਗਾਇਕ ਬਣ ਸਕਦਾ ਏਂ। ਜਗਜੀਤ ਦਾ ਵੀ ਮਿਲਟਰੀ 'ਚ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ। ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਨਫਿੱਟ ਕਰਾ ਕੇ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਤੇ ਘਰ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਿਲਣ ਦੇ ਮਹਿਜ਼ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਹ ਕਿ ਤੇਰੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਿਲਟਰੀ ਰੈੱਡ ਕਰਾਸ ਨੂੰ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਜਗਜੀਤ ਨੇ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਨਾ ਲਾਇਆ ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਗਜੀਤ ਦਾ ਕਲਾਕਾਰ ਮਨ ਫੌਜੀ ਵਰਦੀ ਦੀਆਂ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਵਾ 'ਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਭਰਨ ਲੱਗਾ।

ਇੱਕ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਉਘੀ ਗਾਇਕਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਫੁਰਸਤ ਦੇ ਪਲਾਂ ਦੌਰਾਨ।

ਆਪਣਾ ਟਰੇਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੌਜੀ ਵਰਦੀ ਘਰ ਦੇ ਕਿੱਲੇ ਨਾਲ ਟੰਗ ਉਸ ਨੇ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਲਿਆ। ਲੈਫਟ-ਰਾਈਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਸੁਰ ਨਾਲ ਸੁਰ ਮਿਲਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ ਲਈ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇਣ ਜਲੰਧਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 'ਚ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਰੇਡੀਓ ਆਰਟਿਸਟ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰੇਡੀਓ ਕਲਾਕਾਰ ਬਣ ਜਾਣ ਦਾ ਅਰਥ ਸਥਾਪਿਤ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ 'ਰੇਡੀਓ ਆਰਟਿਸਟ' ਦਾ ਬੋਰਡ ਲਟਕਾਉਣਾ ਮਾਣ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਰੇਡੀਓ ਕਲਾਕਾਰ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਚੰਗੇ ਪੈਸੇ ਘਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਘਾਟੇਵੰਦਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਹਾਂ, ਬਾਪ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਆਖ ਦਿੰਦਾ, "ਆਹ ਕੀ ਤੂੰ ਮਰਾਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਫੜ ਲਿਆ।" ਉਦੋਂ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮੀਰਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗਾਇਨ ਦੀ ਲੰਮੀ ਪੁੰਪਰਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੀਰਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਜੁਆਕ ਤਾਂ ਜੰਮਣ ਵੇਲੇ ਚੀਕ ਵੀ ਰਾਗ 'ਚ ਹੀ ਮਾਰਦੇ ਸਨ।

ਇੱਕ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਉਘੀ ਗਾਇਕਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਫੁਰਸਤ ਦੇ ਪਲਾਂ ਦੌਰਾਨ।

ਦੀ ਬਾਤ ਤਾਰਾ ਕੋਈ ਕੋਈ ਏ ਜਿਹੇ ਗੀਤ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਘਰਾਂ 'ਚ ਵੱਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਕੋਠਿਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਪੀਕਰਾਂ 'ਚੋਂ 'ਗੋਲ ਮਸ਼ਕਰੀ ਕਰ ਗਿਆ ਨੀ ਬਾਬਾ ਬਖਤੌਰ' ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਦੀਆਂ ਲਰਜ਼ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਦੋਗਾਣਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਕਲਾਤਮਿਕਤਾ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਦੀ ਅਸਲ ਪਛਾਣ ਉਸ ਦੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਗਾਇਨ ਸਦਕਾ ਬਣੀ। ਉਹ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਮਹਿਫਲਾਂ ਦਾ ਗਾਇਕ ਸੀ। ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਦੀ ਅਸਲ ਖੁਰਾਕ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਦੀ। ਉਹ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਸਮ ਕਰ ਕੇ ਲਤਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਲਤਾ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾ ਕੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ। ਲਤਾ ਜੀ ਨੇ ਜਗਜੀਤ ਅੰਦਰ ਛੁਪੇ ਮਹਾਨ ਫਨਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਜਗਜੀਤ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਤਿ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤੇ ਹੁਸੀਨ ਪਲ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਫੋਟੋ ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਸਾਂਭ-ਸਾਂਭ ਰੱਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਆਖਦਾ, "ਜਦੋਂ ਲਤਾ ਦੀਦੀ ਨੇ ਗਲੇ ਨਾਲ ਲਾਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਨੇ ਜੱਫੀ 'ਚ ਘੁਟ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।"

ਜਗਜੀਤ ਭਾਵੇਂ ਫਿਲਮੀ ਗਾਇਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਪਰ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਬੜਾ ਮਾਨ ਸਨਮਾਨ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਐਕਟਰ ਪ੍ਰਾਣ ਉਸ ਦਾ ਨੇਤਲਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ। ਉਹ ਜਗਜੀਤ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਪ੍ਰਾਣ ਆਖਦਾ, "ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ ਬੜੀ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਜ਼ੀਰੇ ਕਿਉਂ ਭੱਜ ਜਾਨੈ। ਉਥੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।" ਪ੍ਰਸੰਧ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਵੀ ਜਗਜੀਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਯਾਰਾਂ ਆਖੇ ਜਗਜੀਤ ਆਰ. ਡੀ. ਬਰਮਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵੀ ਗਿਆ। ਅੰਦਰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੋਜਿਆ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰ ਆਇਆ। ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ ਦਾ ਹਊ ਪਰੇ ਤੇ ਚਪਲਸੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਉਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਤਬੀਅਤ ਦੇ ਮੋਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਚਕਾਚੌਂਧ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਿਆ। 1987 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ 'ਸੰਗੀਤ ਪੁਜਾਰੀ' ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ 'ਚ ਵਿਚਰਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕ, ਦੇਸ਼ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜਨ ਵਾਲੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ ਉਸ ਦਾ ਗਾਇਨ ਸੁਣਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਮਹਿਫਲਾਂ ਰਚਾਉਂਦੇ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਪੀਕਰ ਬਲਰਾਮ ਜਾਖਤ ਉਸ ਨੂੰ ਮਣਾ ਮੂੰਹੀਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਖਦੇ, "ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੈਥੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਗਵਾਹ।" ਜਾਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ 'ਚ ਜੀਰਵੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਿਅਰ ਲਿਖਵਾਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੀਰਵੀ ਦਰਬਾਰੀ ਗਾਇਨ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਾ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫਲਾਂ 'ਚ ਜਾਂਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪਰ ਗਾਉਂਦਾ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, "ਮੈਂ ਸੰਜੀਦਾ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੌਣ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿੰਨੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇਸ਼ਾਹ, ਵਾਰਸ, ਗਾਲਿਬ, ਮੀਰ, ਜ਼ੋਕ, ਪਾਤਰ, ਸ਼ਿਵ, ਮੀਸ਼ਾ ਤੇ ਹੋਰ ਅਦੀਬਾਂ ਨੂੰ ਗਾਈ ਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿੱਤ ਬੈਠੇ ਸੁਣੀ ਜਾਣ। ਮੈਨੂੰ ਹੋ-ਹੱਲਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ। ਸੰਗੀਤ ਤਾਂ ਇਬਾਦਤ ਹੈ-ਇਬਾਦਤ ਕਰਦਿਆਂ ਰੌਲਾ ਰੱਪਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।"

ਜੀਰਵੀ ਦਰਦ ਭਿੱਜੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਿਵ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਪੀੜ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। 'ਮੈਂ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 28 'ਤੇ)

ਇੱਕ ਵਾਰ ਖੰਨੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਰਦੂਲ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਜਾਣ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਦੂਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਜੀਦਾ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਈਏ? ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਅਮਰ ਨੂਰੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਤੁਸੀਂ ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਵੋ, ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਆਵਾਂਗੇ ਪਰ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਂਗੇ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਇਹ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਰਦੂਲ ਅਤੇ

ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਰਸਾ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੁੜਦੇ ਜਲਾਵਤਨ ਰਹੇ ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰੂਮੇਲ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਉਤੇ ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਪਾਈ ਹੈ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਚੱਲੀ ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਮੋਹਰੀ ਸੀ।

ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ

ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਉਸ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਰਦੱਸਿਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਪਾਦਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਸ ਚੋਖੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਹਵੇਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਗੜ੍ਹ ਕਲਾਂ' ਅਰਥਾਤ ਵੱਡਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਹਵੇਲੀ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਝੰਡੇ ਦੀ ਰਸਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ। ਜੇ ਰਸਦ ਜਾਂ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਉਹ ਇਸੇ ਰਸਮ ਖਾਤਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਹਵੇਲੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ।

ਇਸ ਹਵੇਲੀ ਵਿੱਚ, ਜੁਆਈ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ, ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬੜ੍ਹ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਪੁੱਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜੀ ਘਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੋਈ 'ਤੇ ਪਿਘਲ ਗਿਆ। ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਉਹ ਹਵੇਲੀ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਖੱਟ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਗਈ।

ਦਿੱਤਾ, 'ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਗੱਦਾਰ ਨਹੀਂ ਕਹਾਉਣਾ।' ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੜ੍ਹ ਕਲਾਂ ਵਾਲੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਰਗੀ ਹਵੇਲੀ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਢਾਹ ਕੇ ਛੋਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਰਦਾਰ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ 23 ਫਰਵਰੀ, 1881 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਬੰਗਾ ਸਕੂਲ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਵਾਂ

ਵੱਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਬਰ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਆਬਾਦਕਾਰੀ ਬਿਲ (ਕਲੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਬਿਲ) ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਮਾਲਕੀ ਖੋਹ ਕੇ ਮੁਜਾਰੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਖੋਹ ਲਿਆ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਈ। ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ

ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (23 ਫਰਵਰੀ 1881-15 ਅਗਸਤ 1947) ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਤੁਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਰਾਜਦੂਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਾਚਾ ਕਹਿ ਕੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹਸਤੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਚਾਚੇ-ਭਤੀਜੇ ਦਾ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੌਰਵਮਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਇਕ ਨੇ ਜਾਨ ਦੀ ਆਹੁਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਉਮਰ ਭਰ ਜਲਾਵਤਨੀ ਕੱਟੀ। ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਨਾ ਸਕੇ ਲੇਕਿਨ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬੜੀ ਸਿੱਕ ਰਹੀ। ਜਦ 1907 ਵਿੱਚ ਭਗਤ

ਹਵੇਲੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਰਖੇ ਲਾਹੌਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਨਾਰਲੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਥੇ ਦਾ ਇਕ ਮੌਸਫ਼ੂਟ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਾ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਹਰਦੁਆਰ ਵਿਖੇ ਗੰਗਾ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਤਾਰਨ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਲੋਕ ਪੈਦਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਤਰਕਾਲਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਹਵੇਲੀ ਦੇਖੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਲਈ ਦਰਬਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ। ਦਰਬਾਨ ਨੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਬੀਵੀ ਅਤੇ ਘੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਝੁਕ ਕੇ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾਈ, ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਵੀ ਉਸੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਬੀਵੀ ਦੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਘੀ ਬੈਠ ਗਈ। ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਸਫਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਜੋ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਖਾਣੇ ਤਕ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਘਰਦਿਆਂ ਵਰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਸੌਣ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਜੀਅ ਉਸ ਬਾਰੇ ਦੇਰ ਤਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਗੱਲਾਂ-ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇੱਛਾ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੇਗੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੰਡਾ ਪਸੰਦ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਇਹੋ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਵੇਰੇ ਉਠੇ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਪੁੱਤਰ, ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ?' ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜੀ ਅਜੇ ਨਹੀਂ।' ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜੇ ਉਹ ਮੁੜਦਾ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਹੋ ਕੇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।' ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜੀ ਜ਼ਰੂਰ।' ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਤਾੜ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਉਂ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਮੁੰਡਾ ਅਸਥੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਛੋਟੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਿਸੇ ਮੁਸਾਫਰ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ, ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਵਾਈ ਵਾਂਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ (ਖੱਬਿਓ) ਭਾਰਤ, ਇਰਾਨ ਅਤੇ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ।

ਡਾ. ਗੁਰੂਮੇਲ ਸਿੱਧੂ

ਸਿੰਘ ਜੰਮਿਆ ਤਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਲਾਵਤਨੀ ਦੇ ਰਾਹੇ ਪੈ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 22 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਨੀਂਹ ਧਰੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 22 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸੈਂਟਰਲ ਲੈਜਿਸਲੇਟਿਵ ਅਸੈਂਬਲੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਹੋ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਰਹੀ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪਤਾ ਲੁਕੇ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਵੇਂ ਕਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਵੱਤਿਆ ਪਰ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ-ਪਤੇ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬਕੋਲ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿੰਨ ਖਤ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਜੋ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਰਾਹੀਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਪੁੱਜਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਪਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵਿੱਢਿਆ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਉਲਟਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ, 'ਚਾਚਾ ਜੀ ਜੇ ਕੰਮ ਤੁਸੀਂ ਅਧੂਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਪੁਰਾ ਕਰੋ।' ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਜਲਾਵਤਨੀ ਵੇਲੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਵਤਨ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਪਰਤੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਣ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਜੀਅ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸੀ। ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਯੋਗ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਨੂੰ ਜੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਅੱਲਗ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹੋ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤਵ ਹੈ।

ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ

ਹਵੇਲੀ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ 'ਗੜ੍ਹ ਕਲਾਂ' ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਖੱਟ-ਗੜ੍ਹ ਕਲਾਂ ਪੈ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਰਖੇ: ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਰਖੇ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਸਨ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੜਦਾਦਾ ਸਰਦਾਰ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਆਲੂ ਅਫਸਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਕੀ, ਬੱਦੇਵਾਲ, ਆਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸਭਰਾਓਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। 1839 ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਦੀ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਝਗੜੇ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ 1849 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਹਿੱਤੈਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਕੁਰਕ ਲਈਆਂ ਜਾਂ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਗਿਆ। 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੇ ਵਿੱਢਿਆ ਸੀ, ਵੇਲੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਫ਼ਾ ਸਾਥ ਦੇਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਰਦਾਰ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ (ਸਰਦਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦਾ ਪਿਤਾ) ਨੇ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਤਰ

ਸ਼ਹਿਰ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਐਗਲੋ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬਰੇਲੀ ਦੇ ਲਾਅ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਵਕਾਲਤ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਹਤ ਵਿਗੜਨ ਕਰ ਕੇ ਕਾਲਜ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ। ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ, ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਐਫ.ਏ. ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨਾ ਗਨੀਮਤ ਨਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਰਦੂ, ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪਰਸ਼ੀਅਨ (ਫਾਰਸੀ) ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੋਚ ਦਾ ਵਾਸਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਮੱਤ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਰਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਸਰਧਾ ਰਾਮ ਫਿਲੌਰੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਤ ਚੀਤ' ਵਰਤਦਾ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਸਰਧਾ ਰਾਮ ਫਿਲੌਰੀ ਫਿਲੌਰ (ਜਲੰਧਰ) ਵਿੱਚ ਜੰਮਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਦੋਲਨ 'ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ': 1861 ਵਿੱਚ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਬਾਰ' ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਬੇ-ਆਬਾਦ ਪਿਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਆਜ਼ਦੀ ਸਨ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਬਕੋਲ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ, 'ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮਾਹਿਰ ਨੇ ਸਰਸਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਧੇ-ਸਾਦੇ ਜੱਟ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਆਬਾਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਦੇਖੋ ਇਥੇ ਮੱਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਗੁੜ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਓ, ਮੱਖੀਆਂ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਆ ਜਾਣਗੀਆਂ।' ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਦਿਓ, ਕਿਸਾਨ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਆ ਜਾਣਗੇ।' ਦੁਆਬੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ, ਇਥੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਵਸੋ। ਪਿੰਡ ਬੰਗਾ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ) ਜਿੱਥੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਵਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 105-ਬੰਗਾ ਨਾਮੀ ਪਿੰਡ ਵਸਾ ਲਿਆ ਜੋ ਤਹਿਸੀਲ ਜੜ੍ਹਾਂਵਾਲਾ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਇਲਪੁਰ) ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਜਾਊ ਬਣਾ ਲਈ। ਜਦ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਨਾਫਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ। 1891 ਵਿੱਚ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰੀ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਬਣ ਚੁਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ 15 ਲੱਖ ਪੌਂਡ ਸੀ, 1905 ਵਿੱਚ ਉਹ 25 ਲੱਖ ਪੌਂਡ ਤੋਂ ਵੀ

ਵਿੱਚ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਟੱਬਰ ਨੇ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਗਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਜੋ ਵਕੀਲ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਬੁਲਾਰੇ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਜਲਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਸੀ। ਇਕ ਜਲਸਾ 3 ਮਾਰਚ 1907 ਵਿੱਚ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਭਖਵਾਂ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਖੁਦ ਬਗਾਵਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਨ ਪਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਬਗਾਵਤੀ ਰੌਅ ਵਿੱਚ ਬੋਲਿਆ। ਬਾਕੇ ਦਿਆਲ ਨੇ ਨਜ਼ਮ 'ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ' ਪੜ੍ਹੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ 'ਝੰਗ ਸਿਆਲ' ਪਰਚਾ ਕਢਵਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਜ਼ਮ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਛਪੀ।

ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ
ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਓ ਜੱਟਾ,
ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਓਏ
ਹਿੰਦ ਹੈ ਤੇਰਾ ਮੰਦਰ, ਇਸ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਤੂੰ
ਝੱਲੇਗਾ ਕਦੋਂ ਤੀਕਣ ਆਪਣੀ ਖੁਆਰੀ ਤੂੰ
ਲੜਨੇ ਤੇ ਮਰਨੇ ਦੀ ਹੁਣ ਕਰ ਲੈ ਤਿਆਰੀ ਤੂੰ
ਮਰਨੇ ਤੋਂ ਜੀਣਾ ਭੈੜਾ, ਹੋ ਕੇ ਬੇਹਾਲ ਓਏ।
ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ...

ਮੰਨਦੀ ਨਾ ਗੱਲ ਅਸਾਡੀ, ਭੈੜੀ ਸਰਕਾਰ ਓਏ
ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਦੋਦੇ ਵੀਰੋ, ਕਾਰੋਂ ਬੇਕਾਰ ਓਏ
ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਦਬਦੇ ਵੀਰੋ, ਉਠਦੀ ਪੁਕਾਰ ਓਏ
ਹੋ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਸਾਰੇ, ਮਾਰੋ ਲਲਕਾਰ ਓਏ
ਤਾੜੀ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਵੱਜੇ, ਛਾੜੀ ਨੂੰ ਤਾਣ ਓਏ।
ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ...

ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਗਏ ਕੀਤੇ,
ਤਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਤੇਰੇ ਲੀਤੇ
ਭੁੱਖਾਂ ਨੇ ਖੂਨ ਨਿਚੋਤੇ, ਰੋਂਦੇ ਨੇ ਬਾਲ ਓਏ।
ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ...

ਸੀਨੇ ਤੇ ਖਾਵੇਂ ਤੀਰ, ਰਾਝਾ ਤੂੰ ਦੇਸ਼ ਏ ਹੀਰ
ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਚੱਲ ਤੂੰ ਵੀਰ,
ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਖਾਲ ਓਏ।
ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਓਏ।

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਬਣ ਗਈ। ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਐਨਾ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਗਿਆ ਕਿ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਦੰਗੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ; ਫਲਸਰੂਪ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੁਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਪਏ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਨਜ਼ਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਫੜੋ-ਫੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ **(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)**

ਲੱਡਨ (ਇੰਗਲੈਂਡ) ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ।

ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦਿੱਤੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਪਿਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਮਾਂਡਲੇ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਨਤਾ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਤੇ ਦੰਗੇ ਹੋਰ ਵਧ ਗਏ; ਫਲਸਰੂਪ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਜਲਾਵਤਨੀ: 1907 ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਾਲ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਜਲਾਵਤਨੀ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਕਈ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹਾ ਵੇਰਵਾ ਇਉਂ ਹੈ:

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਂਡਲੇ ਤੋਂ ਇਰਾਨ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸੱਯਦ ਜ਼ਿਆ-ਉਦ-ਦੀਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਚੰਗੀ ਦੋਸਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ।

ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ: ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਿਉਸੈਪੇ ਮੋਟਾ ਸੀ ਜੋ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਇਥੇ ਪਨਾਹ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਵੇਂ:

1. ਸਦਾਰੇ ਅਸਦ (ਇਰਾਨ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿਮੰਤਰੀ)।
2. ਗੋਪਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਖਲੇ (ਜਿਸ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਮੁੜਨ ਲਿਆ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੁੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ)।
3. ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਲੈਨਿਨ ਜੋ ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ (ਯੂ. ਐਸ. ਐਸ. ਆਰ) ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਿਆ।
4. ਲਿਓਨ ਟਰਾਟਸਕੀ ਜੋ ਰੂਸ ਦਾ ਮਹਾਨ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੀ ਅਤੇ ਲੈਨਿਨ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਦਮ ਭਰਦਾ ਸੀ।
5. ਬੇਨੀਤੋ ਮਸੋਲਿਨੀ ਨੂੰ ਇਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਬੜਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਇਟਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਫਾਸਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ (ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ) ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ।
6. ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਗੌਰਮਿਟ ਹਰਦਿਆਲ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਹ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਹਿਟਲਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ: ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਰਮਨੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬਰਲਿਨ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ, ਬਰਕਤ ਉਲੂ, ਮੈਡਮ ਕਾਮਾ, ਵੀਰੇਂਦਰ ਨਾਥ ਚਟੋਪਾਧਿਆਏ ਆਦਿ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਫੌਜੀ ਦੇ ਭਗੋੜੇ ਜਰਮਨ ਦੇ ਕੰਸਟੇਬਲ ਕੈਪ ਵਿਚ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਮੀ (ਆਈ. ਐਨ. ਏ.) ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਸਨ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬੋਸ ਨੂੰ ਬਰਲਿਨ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੜਾ ਪ੍ਰਾਪੇਗੈਂਡਾ ਸੀ ਕਿ ਜਰਮਨੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਿਟਲਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਲੜਨ ਖਾਤਰ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਹੱਦ 'ਤੇ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਿਟਲਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮਾਈਨ ਕੈਂਪ' ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਫਿਕਰਾ ਕੱਢ ਦੇਣ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਦਰਜੇ ਦੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਚਿੱਟੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।' ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਰਮਨੀ ਛੱਡ ਕੇ ਇਟਲੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਟਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਸੋਲਿਨੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਮਸੋਲਿਨੀ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੋਮ ਤੋਂ ਰੇਡੀਓ ਰਾਹੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਇਟਲੀ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰੂਸ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰੂਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਹਮਾਇਤੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਸੋਲਿਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਮੀ ਨੂੰ ਰੂਸ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਉੱਤੇ ਨਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਉਘ-ਸੁੱਘ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਮਸੋਲਿਨੀ ਹਾਰ ਗਿਆ ਤੇ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਮਸੋਲਿਨੀ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੇ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਫਾਸਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹਾਂ'।

ਬਰਾਜ਼ੀਲ: ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਹ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਈ। ਕਈ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵਸਾਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਜੇ.ਪੀ. ਸਾਂਡਰਸ ਦਾ ਕਤਲ (17

ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਖਤ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਗੁਪਤ ਪਤੇ 'ਤੇ ਭੇਜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖਤ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਹੋਇਆ। ਖਤਾਂ ਵਿਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਚਾਚਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ। ਜਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ

ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। 7 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਕਰਾਚੀ ਆਪਣੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਖਾਸ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਦਿੱਲੀ ਆ ਕੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ।

ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਰਜਨਟੀਨਾ: ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਠੰਢੀ ਥਾਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਬਾਬਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਉਹ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਦੀ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਜਰਮਨ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਕੇ ਜਰਮਨ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਥੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਾਪਸੀ: ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। 1946 ਵਿਚ ਰਾਜਭਾਗ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਲੰਡਨ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਈ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ

ਪਤਨੀ ਨਾਲ 38 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਾਕਾਤ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 1903 ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਧਨਪਤ ਰਾਏ ਪਾਸ ਕੋਈ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਕਸੂਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੂਫੀਵਾਦ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੜਕੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨਾਮੋ ਸੀ, ਗੋਦ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਨਾਮੋ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਆਈ। ਜਦ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਮੇਲੇ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਦੀ ਹੈ!' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਜੂਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਦਾ ਸਾਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਮੋ ਤੇਰੇ ਸਾਥ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ'। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਨ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ 1907 ਵਿਚ ਜਲਾਵਤਨ ਹੋ ਗਏ। ਹੁਣ ਉਹ 38 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਵੰਡ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਜਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੁਝ ਨਾ ਸੌਰਿਆ। ਸਖਤ ਬਿਮਾਰ ਪੈ ਗਏ ਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਡਲਹੋਜ਼ੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਦੁੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੁਣ ਵਾਂਗ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਕੌਮੀ ਤਰੰਗਾ ਝੁਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀ ਬਣਦਾ ਰਿਣ ਨਾ ਚੁਕਾ ਸਕਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨਾ।' ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਣਜੇ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਗਏ। ਉਹ ਚੌਕ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਈ ਤੇ ਤਕੀਏ ਦੀ ਢੋਹ ਠੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਇਹ ਕੀ'। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਜੈ ਹਿੰਦ' ਤੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ।'

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੱਟਰ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੱਟਰ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ (ਸੰਨ 2000) ਲਿਖਦੇ ਹਨ, 'ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਲਖੀ ਤੱਕ ਵੀ ਔਪੜ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਵੇਲੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਚੱਲ ਭਾਈ ਹੁਣ ਖਾਣਾ ਖਾਈਏ'। ਦਿਨਾਂ ਬੱਧੀ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮੁਹਿੰਮ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਬਾਬਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦਰਅਸਲ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸਨ। ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਕਿਸੇ ਠੰਢੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਸਖਤ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਪੁੱਜ ਗਏ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ (ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ, ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਅਰਜਨਟੀਨਾ) ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਬ੍ਰਾਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਸੌਂਦਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਰਗੀ ਠੰਢੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਪੈਕ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵੱਡਮੁਲੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਆਦਿ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਗਦਰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਰਜੇ ਬਾਅਦ ਖੁਦ ਵੀ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਾਖਾ ਖੋਲ੍ਹਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਜੋ ਰੋਸਾਰੀਓ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਘੋਲੀਆ ਸੀ। ਬਿਲਗੇ ਨੇ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਘੋਲੀਆ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਘੋਲੀਆ ਨੇ 7-8 ਬੰਦੇ ਮਿਲਾਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਅਗਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਲ ਚਲੇ ਪਏ। ਗੰਡੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪੈਦਲ ਹੀ 14-15 ਮੀਲ ਤੁਰ ਕੇ ਅਗਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੇ ਵੀ 10 ਕੁ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਥੋਂ ਅਗਲਾ ਸਟੇਸ਼ਨ 15 ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਵੀ 30-35 ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਸਮਝਾ ਕੇ ਫੰਡ ਦੇਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜ, ਦਸ ਜਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਸਰੇ, ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 18 ਡਾਲਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਘੋਲੀਆ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਵਿਚ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੁਤੰਤਰ ਨੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਗਦਰ ਗ੍ਰੰਥ' ਅਖਬਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਭੇਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜੋਸ਼ੀਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਖੌਲਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਠਾਠਾ ਮਾਰਦਾ।

(ਪੁਸਤਕ 'ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ: ਗਦਰੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਵਿਚੋਂ')

ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਅਸਵਾਰ ਜਗਜੀਤ ਜ਼ੀਰਵੀ

(ਸਫਾ 26 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਮਸੀਹਾ ਵੇਖਿਆ ਬਿਮਾਰ ਤੇਰੇ ਸਹਿਰ ਦਾ ਗਾਉਂਦਾ-ਗਾਉਂਦਾ ਜੀਰਵੀ ਗੀਤ ਨਾਲ ਗੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। 'ਤੂੰ ਵਿਦਾ ਹੋਇਓ ਮੇਰੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਛਾ ਗਈ' ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਿਵ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਆਪਣੀ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਜਾ ਵੱਸੀ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦਾ। ਵਕਤ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ। ਹਵਾ ਜਿਵੇਂ ਸਿਸਕੀਆਂ ਭਰਨ ਲੱਗਦੀ। ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਰੂਹ 'ਚ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ। 'ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਜੀਰਵੀ ਨਾਮ ਮੁਹੱਬਤ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸਾਇਰੀ

ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਜੀਰਵੀ ਦੇ ਗਾਇਨ ਦਾ ਵੀ ਸਿਖਰ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਮਹਿੰਦਰ ਕਪੂਰ ਜਿਹਾ ਮਹਾਨ ਫਨਕਾਰ ਬੜੇ ਮੋਹ ਨਾਲ ਆਖਦਾ, "ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਜਗਜੀਤ ਜ਼ੀਰਵੀ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਗਾ ਸਕਦਾ।" ਜਗਜੀਤ ਆਪ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਆਖਦਾ, "ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਜਨਮ ਹੀ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਲਈ ਹੋਇਆ ਹੈ।" ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਲਗਭਗ ਸਾਰਾ ਯਾਦ ਸੀ।

ਉਰਦੂ ਸਾਇਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਗਜੀਤ ਜ਼ੀਰਵੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਸੁਆਅ ਸੀ। ਉਰਦੂ ਸਾਇਰੀ ਗਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਫਾਰਸੀ ਤੇ ਉਰਦੂ

ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਿੱਖੀਆਂ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਗਾਲਿਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਤੱਕ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਤੇ ਮਹਾਨ ਸਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਗਾਇਆ। ਉਹ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਧੀਆ ਸਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਪਨਾਹ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਜਿਹੇ ਬਾਬਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਾਇਰਾਂ ਤੱਕ, ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਇਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਲਬੇਲੇ ਸਾਇਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੀਸ਼ਾ ਦਾ ਉਹ ਗੁੜ੍ਹਾ ਯਾਰ ਸੀ। ਜਗਜੀਤ ਜ਼ੀਰਵੀ ਨੇ ਮੀਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਚਰਚਿਤ ਰਚਨਾਵਾਂ 'ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪੱਤਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਾਂਭ ਰੱਖੇ ਨੇ', 'ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਪਹਿਰ ਦੇ ਤੜਕੇ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨੀਂਦਰ ਰੜਕੇ', 'ਸ਼ਾਮ

ਦੀ ਨਾ ਸਵੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਵਕਤ ਦੇ ਹੋਰ ਫੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ' ਅਤੇ ਬੇਹੱਦ ਚਰਚਿਤ ਹੋਈ ਗਜ਼ਲ 'ਬਿਜਕਦਾ ਮੈਂ ਵੀ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੰਗਏ ਰਹੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ, ਖੈਰ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੇ ਰਹੇ' ਗਾ ਕੇ ਮੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਗਜੀਤ ਜ਼ੀਰਵੀ ਗਜ਼ਲ ਗਾਇਨ ਦਾ ਬੇਤਾਜ਼ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਉਹ ਜੀਰੇ ਵਰਗੇ ਪਛੜੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਬੜੇ ਉੱਚੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰ ਘੁੰਮਿਆ। ਬਰਕਲੇ ਵਰਗੀਆਂ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਗਾਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ੈਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ

ਬਣਾਏ ਰਾਗਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰਿਆ। ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਰਾਗ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਉਹ 'ਚੱਕਲੇ ਧਰਲੇ' ਵਾਲੀ ਗਾਇਕੀ ਤੋਂ ਕੋਰਾਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਦੀ ਸੁਖਮਤਾ ਸੀ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਸੁਰੀਲਾ ਕੰਠ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਰਿਆਜ਼ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੱਧ ਰਸੀਲਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਕਹਿਰੇ ਸਰੀਰ ਵਾਲਾ ਜਗਜੀਤ ਜ਼ੀਰਵੀ ਆਪ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਵੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਜਗਜੀਤ ਜ਼ੀਰਵੀ ਬੋਸ਼ੱਕ ਸਰੀਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਰੁਹਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਸੋਜ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਵਾ 'ਚ ਲਰਜਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਡਾ. ਚਹਿਲ

ਡਾ. ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ ਪਹਿਲਾ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ 'ਤੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸਕਾਲਰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਐਮਫਿਲ ਤੋਂ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ. ਚਹਿਲ ਦੇ ਥੀਸਿਸ ਦਾ ਟਾਈਟਲ 'ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ: ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ' ਹੈ। 2005 ਵਿਚ ਖੋਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਨ ਮੁਕੱਦਮਪੁਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸਿਆਣੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਫੋਨ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਖੇਡ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਮਿਹਨਤੀ ਤੇ ਸਿਰਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਡੇਢ ਸਾਲ 'ਚ ਹੀ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਦੀ

ਘਰ ਪਹੁੰਚਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਵਧਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਪਤ ਤੇ ਮੰਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਇਸ ਵਿਧਾ ਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਆਮ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਨਰੋਏ ਬਣਨ ਦੀ ਤੇ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜਾਈ ਵੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਤੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਫੂਹਣ ਦੀ ਰੀਝ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ

'ਚ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਉਹਦੀ ਬਾਂਹ ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ। ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਦੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇੰਡੋ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ 'ਜਦ ਖੇਡੇ ਪੰਜੇ ਆਬ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। 2006 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਪੀਐਚ. ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਉਹ ਅਖਬਾਰਾਂ ਲਈ ਖੇਡ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਬਹੁਤ ਬੰਦੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ 'ਚ ਡਾ. ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਖੇਡ ਲੇਖਕ, ਪੱਤਰਕਾਰ, ਕ੍ਰਮੈਂਟੇਟਰ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਸਰਗਰਮ ਹੈ।

ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਸੀ; ਪਰ ਇਹ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਉਣ-ਮਰਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੀ। ਖੇਡ ਦੀ ਬਨਿਆਦ ਤੁਰੰਤ ਜੀਵਨ-ਮਰਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਥਾਂਵੇਂ ਜੀਵਨ-ਮਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਕੰਮ' ਜਾਂ 'ਲੋੜ' ਦਾ 'ਖੇਡ' ਜਾਂ 'ਸ਼ੌਕ' ਵਿਚ ਪਲਟਣਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਉਤਰਨਾ ਲੋੜ ਹੈ, ਬਿਨਾ ਲੋੜ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਤੈਰਨਾ ਖੇਡ ਹੈ। ਭੁੱਖ ਦੇ ਸਤਾਇਆਂ ਦਾ ਹਿਰਨ ਮਾਰਨਾ ਜਾਂ ਸਫਰ ਲਈ ਘੋੜੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨਾ ਲੋੜ ਹੈ, ਰੱਜ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਪੋਲੇ ਖੇਡਣੀ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਭੋਜਨ ਬਚਾਉਣਾ ਜਾਂ ਖੋਹਣਾ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਮਿਥ ਕੇ ਜੋਰ-ਅਜਮਾਈ ਕਰਨੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਤਰਿਕ ਪੜਾਅ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਅਸਲੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਖੇਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਛੋਟਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਟੱਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ
ਖੇਡ
ਸਾਹਿਤ

32

ਪ੍ਰੋ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661

ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਮਤਭੇਦ ਭੁਲਾ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਖੇਡਣ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਰਾਜਾ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਮੁਹੰਮਦ ਲਤੀਫ ਭੱਟ ਦੇ ਲਏ ਸੁਫਨੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੋ ਪੁਰਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਪੰਜਾਬ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਬਣਿਆ ਤੇ ਲਹਿੰਦਾ ਪੰਜਾਬ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣ ਕੇ ਪਹੁੰਚਾ। ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਏ 'ਲਾਹੌਰੋਂ ਆਈ ਅਮਨਜੋਤ' ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਹਾਲ ਹੈ। 'ਜਦੋਂ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਜਾਮ ਫਲਕਿਆ' ਵਿਚ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਦਾ ਭਾਵਪੂਰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਹੈ। 'ਜੇ ਅਮਨ ਦਾ ਦੂਤ ਬਣੇ' ਅਧਿਆਏ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਬਾਰੇ ਤੱਥਗਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਖੇਡ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਨਾ ਹੈ।

'ਖੇਡ ਨਜ਼ਾਰੇ' ਅਧਿਆਏ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਹਾਲ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਧਿਆਏ ਵਿਚ ਹੀ 'ਤਮਗਾ ਸੂਚੀ' ਹਰ ਖਿਡਾਰੀ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਏ 'ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ' ਤੇ 'ਅਣਕਿਆਸੇ ਜਲਵੇ' ਵਿਚ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਉਦਾਸ ਘੜੀਆ', 'ਨੱਚਦੇ ਗਾਉਂਦੇ ਪੰਜ ਪਾਣੀ' ਤੇ 'ਮੋਹਭਿੰਜੀ ਸਲਾਮ' ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਰ ਪਲ, ਹਰ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਦਾ ਬੁਝਸੂਰਤ ਯਤਨ ਹਨ। 'ਸਦੀਵੀ ਅਮਨ ਦੇ ਹੋਕੇ' ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਮੁੱਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਹੋਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੁਸਤਕ ਮੁੱਕਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਅਧਿਆਏ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਪੂਰੇ ਅਧਿਆਏ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅਧਿਆਏ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਰਚਨਾ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਵਾਂਗ ਅੰਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਸ਼ੌਕ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਕੇਵਲ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ-ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਨੂੰ ਵਧਦਾ ਫੁਲਦਾ ਵੇਖਣ ਦੇ ਹਰ ਚਾਹਵਾਨ ਲਈ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦੀ ਤੋਹਫਾ ਹੈ। ਇਸ ਯਤਨ ਲਈ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਚਹਿਲ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

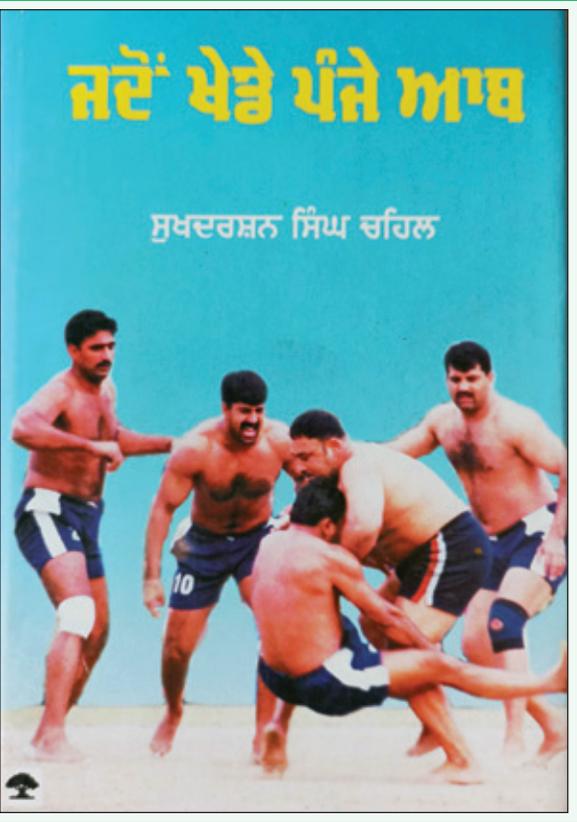
ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਚਹਿਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ: ਪੰਜ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯੁੱਧਾਂ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾੜਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੁਆਰ ਪੰਜ ਆਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੀ ਰਹੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਸਦਾ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਰਹੇ। ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂਪਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਿਹਾ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਸਰੀਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਆਬ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਲੋਕ ਚੰਗੀ ਖੁਰਾਕ ਖਾਣ ਤੇ ਵਰਜਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸੂਕੀਨ ਰਹੇ ਹਨ...। ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ, ਪੈਗੰਬਰਾਂ, ਰਾਜਿਆਂ, ਰਾਣਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਟ-ਪੁਸ਼ਟ ਤੇ ਸਡੌਲ ਜੁੱਸਿਆ ਵਾਲੇ ਬਣਾਉਣ, ਸਭਨਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਖੇਡਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

2010 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਬੱਡੀ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਸਪੋਰਟਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਕ੍ਰਮੈਂਟਰੀ ਦੇ ਕੁਆਰਟੀਨੇਟਰ ਦੀ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਕ੍ਰਮੈਂਟੇਟਰਾਂ ਵਿਚ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਡਾ. ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਉਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਜਦੋਂ ਖੇਡੇ ਪੰਜੇ ਆਬ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ

ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਲੋਚਕ ਸਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਡਾ. ਚਹਿਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ, ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਉਹ ਵੰਨਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤ-ਮੰਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਤੇ ਕਰਮ-ਭੂਮੀ ਦੀਆਂ ਸਮਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਾਖੂਬੀ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਰੂਪ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਜੀਵਨੀਆਂ, ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀਆਂ, ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰਾਂ ਤੇ ਫੁਟਕਲ ਲੇਖਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਸੀ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਖੇਡ ਵਾਰਤਾ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਸਿਆਰਾਂ ਤੇ ਗੀਤ ਆਦਿ ਲਿਖਣ ਤਕ ਫੈਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਧਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਯੋਗ-ਸੁਆਦ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸਿਹਤਮੰਦ ਤੇ ਸਡੌਲ ਜੁੱਸਿਆ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੰਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਵਧਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਪਤ ਤੇ ਮੰਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਇਸ ਵਿਧਾ ਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਆਮ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਨਰੋਏ ਬਣਨ ਦੀ ਤੇ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜਾਈ ਵੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਤੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਫੂਹਣ ਦੀ ਰੀਝ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ

ਪੱਖੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਧਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਧਾਵਾਂ 'ਚ ਆਮ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹੋਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਖੇਡ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਧਾਵਾਂ 'ਚ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਬਹੁਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਵਧੇਰੇ ਯਥਾਰਥਕ ਤੇ ਤਰਕਮਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਚਹਿਲ ਦਾ ਜਨਮ ਅਧਿਆਪਕ ਜੋਤੀ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਮੇਲ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਆਲਮਪੁਰ ਮੰਦਰਾਂ, ਜਿਲਾ ਮਾਨਸਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਹਦਾ ਸਫਰ ਬੇਤਰਤੀਬਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਪਿੰਡੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਪਰ ਪਾਲੀਟੈਕਨਿਕ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੀਤਾ। ਮੁੜ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤ ਕਾਲਜ ਬੁਢਲਾਡਾ ਤੋਂ ਗਿਆਨੀ ਨਾਲ ਬੀ. ਏ. ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਬੈਚੁਲਰ ਇਨ ਜਰਨਲਿਜ਼ਮ ਐਂਡ ਮਾਸ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੰਬੋਸਵਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹਿਸਾਰ ਤੋਂ ਮਾਸਟਰ ਇਨ ਮਾਸ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੁੜ ਕੇ ਜੇ. ਬੀ. ਟੀ. ਸਕੂਲ ਬੁਢਲਾਡਾ ਤੋਂ ਈ. ਟੀ. ਟੀ. ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ 1997 ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਆਖਰ ਬੀ.ਐੱਫ਼ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਐਸ. ਐਸ. ਮਾਸਟਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ. ਏ. ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਖੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨ ਲਈ 2005

ਉਹ 10 ਖੇਡ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ, ਚੱਕ ਦੇ ਕਬੱਡੀ, ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਆਲਮੀ ਰੈਟਿਕ, ਰੰਗਲੀ ਕਬੱਡੀ, ਜੱਗ ਜੇਤੂ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ, ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਧਮਾਲ, ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਅਤੇ ਵਾਹ ਕਬੱਡੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2019 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਸਿਜਦਾ' ਛਪੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਚਹਿਲ ਨੇ ਅਖਬਾਰੀ ਲੇਖ ਲਿਖ ਕੇ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਵੱਲ ਮੋੜ ਕੱਟਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਓਲੰਪਿਕ, ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ, ਵਿਸ਼ਵ ਸੈਨਿਕ ਖੇਡਾਂ, ਹਾਕੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਤੇ ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼ ਟਰਾਫੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਸਮੇਤ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਲਿਖ ਚੁੱਕੇ। ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਚ ਛੁਪੀ ਨਾਟਕੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਨ ਲਈ ਵੀ ਉਹ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਨੱਕੜ ਨਾਟਕ 'ਅਸੀਂ ਸਭ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਂ' ਲਿਖਿਆ। ਫਿਰ 'ਮੇਰਾ ਘਰ ਕਿਹੜਾ', 'ਮੇਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੋ' ਤੇ 'ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪ੍ਰਦੇਸ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਮਲਟੀਪਰਪਜ਼ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਬਣਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ੋਅ ਕੀਤੇ ਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਚਿੱਤਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਚੱਕ ਦੇ ਕਬੱਡੀ' ਦੇ ਵੀ ਸਾਲ 'ਚ ਤਿੰਨ ਅੰਕ ਕੱਢੀ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਉਹਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡਾਂ 2004 ਬਾਰੇ 2005 ਵਿਚ ਛਪੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਜਦੋਂ ਖੇਡੇ ਪੰਜੇ ਆਬ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਲਿਖੀ: ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਮਨੁੱਖੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਆਦਿ ਮਾਨਵ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਖੁੰਘਾਰ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਭੱਜਦਾ, ਨੱਠਦਾ, ਫਾਲਾਂ ਮਾਰਦਾ, ਹਮਲੇ ਕਰਦਾ ਤੇ ਜੋਰ-ਅਜਮਾਈ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਸਫਲਤਾ

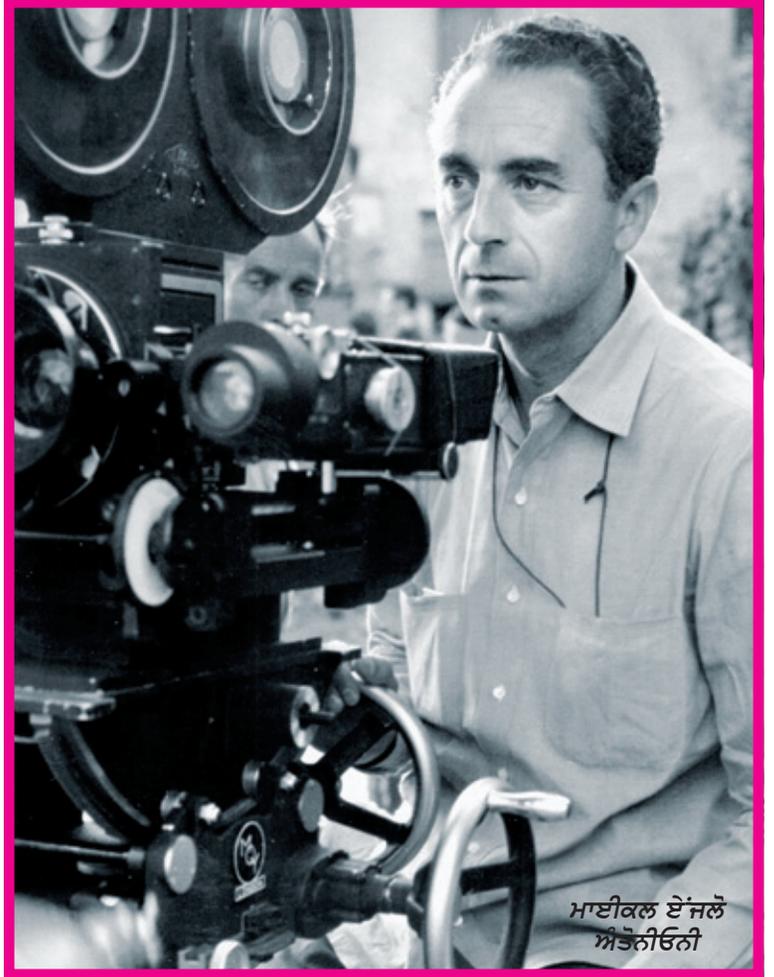
ਬੁਰਜ਼ੂਆ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਛਾਂਗਦਾ ਮਾਈਕਲਏਂਜਲੋ ਅੰਤੋਨੀਓਨੀ

ਵਿਰਾਸਤ-ਏ-ਸਿਨੇਮਾ

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ
ਫੋਨ: +91-98554-04330

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਇਸ ਕਾਲਮ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਬਾਰੇ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਇਸ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਾਈਕਲਏਂਜਲੋ ਅੰਤੋਨੀਓਨੀ (29 ਸਤੰਬਰ 1912-30 ਜੁਲਾਈ 2007), ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਦਰੜਕ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਬਤ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਮਾਈਕਲ ਏਂਜਲੋ ਅੰਤੋਨੀਓਨੀ

ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਰੈਡ ਰੀਜ਼ਰਵ' ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਾਈਕਲਏਂਜਲੋ ਅੰਤੋਨੀਓਨੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਗੈਰ-ਮਾਨਵੀ ਤੇ ਸੋਚ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੀਅ ਰਹੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਚਿਤਰਦਾ ਹਾਂ; ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਜਿਹੜੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਨਵੀ ਸਰੋਕਾਰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਧੱਕਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਇਰਾਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਨਪਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿਮਨੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਖਾਂ ਭਰੇ ਆਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਆਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਅਸੀਂ ਅੱਕ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਭਰੀ-ਭਰੁੰਨੀ ਦੁਨੀਆ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਹਰ ਪਲ ਧੜਕਦੀ ਤੇ ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਬਣ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਾਧਾਰਨਤਾ ਅਤੇ ਅਕੇਵੇਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਝੱਲ ਸਕਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ'।

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਾਈਕਲਏਂਜਲੋ ਅੰਤੋਨੀਓਨੀ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਅੱਖ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੌਰ ਦੇ ਅਮੂਰਤ ਅਤੇ ਖਿੰਡਰੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਣਦੇਖੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕੈਮਰੇ ਦੇ ਫਰੇਮ ਤੇ ਗਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਪਲਾਟ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਿਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਲਮ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਇੰਨੀ ਹੌਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ। ਨਿਰੰਤਰ ਅਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਅਤੇ ਬਦਲਾਓ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਚਿਤਰਨ ਕਰਦਾ ਉਸ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਢਾਂਚਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੋਣੇ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਕਾਰ ਅਣਦਿਸਦੇ ਖਾਲੀਪਣ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਕੋਲਾਜ਼ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਟਰਨਾਂ

ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਚਿੱਤਕ ਡੇਵਿਡ ਬੋਰਵੈਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਖਾਲੀਪਣ ਤੇ ਉਦੇਸ਼ਹੀਣਤਾ ਤੋਂ ਉਕਤਾਏ ਹੋਏ ਲੋਕ ਹਨ। ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਪਿਕਨਿਕਾਂ ਤੇ ਇੱਕਠਿਆਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਤੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਇਸੇ ਲਈ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪੈਸਾ ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰਾਜ ਹੈ ਤੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਣ-ਬੈਠਣ ਦਾ

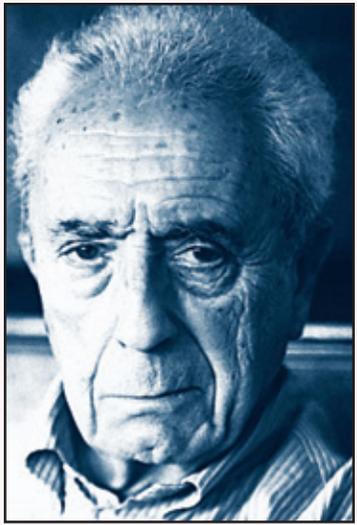
ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਸਰਾਪੇ ਕਿਰਦਾਰ ਹਨ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਭੱਗੋਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕਗਾਰ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਅਖਬਾਰ 'ਦਿ ਨਿਊ ਯਾਰਕਰ' ਅੰਤੋਨੀਓਨੀ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਦੌਰ ਦਾ ਯਥਾਰਥਕ ਚਿਤਰਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਦਾਰਥਕ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਜਿਉਂਦਾ ਤਿਉਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਸੋਚ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੋਂ ਨਿੱਜ ਤੱਕ ਸਿਮਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਕਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਡੋਰ-ਡੋਰ ਹੈ।

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਾਈਕਲਏਂਜਲੋ ਅੰਤੋਨੀਓਨੀ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਮੋਨਿਕਾ ਵਿਤੀ ਨਾਲ ਵੈਨਿਸ ਵਿਚ। ਇਹ ਤਸਵੀਰ 1962 ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਪਿਛਲੀ ਉਮਰੇ ਮਾਈਕਲਏਂਜਲੋ ਅੰਤੋਨੀਓਨੀ।

ਕੋਈ ਮਾਨਵੀ ਜਾ ਭਾਵਨਾਤਮਿਕ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ। ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਮਾਗੀ ਧਰਾਤਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਵੇਚਣ-ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਘਟਾਉ-ਵਧਾਉ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਇਕੱਲ ਤੇ ਨੰਦਾਪਣ ਹੋਰ ਵੀ

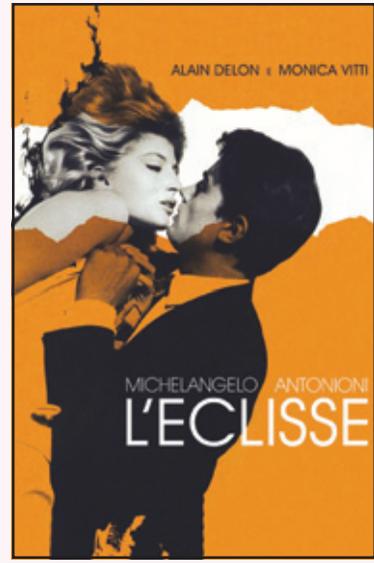
ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਜਨ-ਸੰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰੋਸੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਘੜਮੱਸ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਜੀ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ

ਆਪਣੇ ਕੱਚ-ਘਰਤ ਸੱਚ ਨਾਲ ਭਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਾਈਕਲਏਂਜਲੋ ਅੰਤੋਨੀਓਨੀ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ 'ਲਾ ਅਵੈਨਚਰਾ', 'ਲਾ ਨੌਟੇ' ਅਤੇ 'ਲਾ ਇਕਲੀਜ਼ੇ'। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ

ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਫਿਲਮ 'ਬਲੋਅ-ਅੱਪ' ਅਤੇ 'ਪਸੈਂਜਰ' ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਸਖਤ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਫਿਲਮ ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਮੌਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, "ਇਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਰਕ ਆਧਾਰਿਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲਸਪੁਣੇ ਤੇ ਕਾਇਰਤਾ ਕਰ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਢੋਅ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਬਹਿਸਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਬਥੇਰੀ ਚੀੜ-ਫਾੜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਘੜਨ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੇ ਹਾਂ।"

ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਬੁਰਜ਼ੂਆਵਾਦੀ ਕਦਰਾਂ ਨੂੰ ਛਾਂਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਘਾ ਚਿੱਤਕ ਰੋਲਾਂ ਬਾਰਤ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅੰਤਿਮ ਸੋਚ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਆਲੋਚਕ ਵਾਂਗ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਾਂਘਦਾ ਹੈ।

ਖੱਬਿਓ: ਮਾਈਕਲਏਂਜਲੋ ਅੰਤੋਨੀਓਨੀ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਲਾ ਅਵੈਨਚਰਾ', 'ਲਾ ਨੌਟੇ' ਅਤੇ 'ਲਾ ਇਕਲੀਜ਼ੇ' ਦੇ ਪੋਸਟਰ।

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਾਈਕਲਏਂਜਲੋ ਅੰਤੋਨੀਓਨੀ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ 'ਲਾ ਅਵੈਨਚਰਾ', 'ਲਾ ਨੌਟੇ' ਅਤੇ 'ਲਾ ਇਕਲੀਜ਼ੇ'। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਫਿਲਮ 'ਬਲੋਅ-ਅੱਪ' ਅਤੇ 'ਪਸੈਂਜਰ' ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਸਖਤ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, "ਇਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਰਕ ਆਧਾਰਿਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲਸਪੁਣੇ ਤੇ ਕਾਇਰਤਾ ਕਰ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਢੋਅ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਬਹਿਸਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਬਥੇਰੀ ਚੀੜ-ਫਾੜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਘੜਨ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੇ ਹਾਂ।"

XPressCargo

Tel.: 317-426-5410

Ext. 2001 & 2403

100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ

Pay Every Week

Pay Single 48 Cent + Team 58 Cent

100% OWNER OPERATOR COMPANY

**IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE
KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)**

ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

- ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
- ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
- ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
- ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੇਜ ਇੰਸੂਰੈਂਸ
- ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਉਂਟ

ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ

ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Hiring Owner Operators and Drivers

ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218

Online Application @ www.xpresscargoinc.com

ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋਡ ਹੈ ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ

ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੋਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ